

Selskapskontroll

Kolumbus AS

Rogaland fylkeskommune, januar 2020

INNHOOLD

Oppdraget.....	3
Sammendrag	4
Høringsuttalelser	8
1 Innledning	9
1.1 Formål og problemstillinger	9
1.2 Revisjonskriterier og metode	9
2 Fakta og vurderinger	11
2.1 En oversikt over Kolumbus	11
2.2 Selskapets formelle styring	13
2.3 Selskapets drift og økonomi	17
2.4 Kollektivandelen og dialogen med kommunene	22
2.5 Anskaffelser, offentlighet, etikk og miljø.....	35
2.6 Rapportering til eier og oppfølging av vedtak.....	48
2.7 Fylkeskommunens eieroppfølging av selskapet	53
2.8 Fylkeskommunens valg av styre i selskapet	59
Vedlegg	62

OPPDRAGET

<p>Bestilling¹ Kontroll- og kvalitetsutvalget Sak 20/17 1. juni 2017</p>	<p>Problemstillinger</p> <ul style="list-style-type: none"> • Har Kolumbus en tilfredsstillende styring av selskapet?<ul style="list-style-type: none"> ○ I hvilken grad følges lovregler og KS sine anbefalinger? ○ I hvilken grad følges føringer fra fylkeskommunen? ○ På hvilken måte sikrer selskapet en effektiv og økonomisk forsvarlig drift? ○ Får fylkeskommunen nødvendig informasjon til rett tid? • I hvilken grad klarer selskapet å øke kollektivandelen i fylket? • Hvordan er selskapets dialog med kommunene i fylket? • Hvordan håndterer selskapet offentlige anskaffelser, offentlighet, etikk, arbeidsmiljø og miljøvern? • Har fylkeskommunen en tilfredsstillende eieroppfølging av Kolumbus?<ul style="list-style-type: none"> ○ Hvordan forholder en seg til lovregler og KS sine anbefalinger? ○ Hvordan påser en at føringer fra fylkeskommunen blir fulgt? ○ Hvordan foretas selve eierstyringen av selskapet? • Hvordan evalueres avtalene mellom fylkeskommunen og Kolumbus?
<p>Formål</p> <p>Prosjektets formål er å kontrollere forvaltningen av eierinteressene i Kolumbus (eierskapskontroll), og en analyse av utvalgte forhold knyttet til selskapets drift og utvikling (forvaltningsrevisjon).</p>	

Prosjektleder for dette prosjektet har vært forvaltningsrevisor Rune Eskeland. Rapporten er kvalitetssikret av revisjonsdirektør Rune Haukaas.

---

¹ Oppdraget ble bestilt i juni 2017. Pga. andre forvaltningsrevisjoner ble oppstart av oppdraget utsatt til 2019.

SAMMENDRAG

Hovedbudskap

Kolumbus er et viktig selskap for fylkeskommunen da det skal bidra til et helhetlig, rasjonelt og markedstilpasset kollektivtransportsystem for hele Rogaland. Selskapet har ikke til formål å skaffe eier økonomisk vinning, men skal bidra til at fylkeskommunen når sine mål for samferdselspolitikken.

Kolumbus synes å drive etter fylkeskommunens forutsetninger og er en viktig del av fylkeskommunens miljøtsatsing og fylkets infrastruktur.

Vi redegjør nedenfor for det vi mener er våre viktigste funn. Dette gjelder forhold hvor vi har gitt anbefalinger eller andre merknader. I tillegg tas det med status for selskapets buss- og båtreiser.

Selskapets formelle styring

Styrets kompetanse og kapasitet er tema mellom styreleder og valgkomiteens leder ved styrevalg og til dels i styret ved enkelte styremøter. Det foreligger imidlertid ikke en formell egenvurdering av styret. Vi anser en slik egenvurdering som viktig da den dokumenterer at hele styret har vurdert sin samlede kompetanse og kapasitet med tanke på selskapet. Vi tar også med at styrets møteplan (årsplan) ikke fremkommer av styresakene. Dette kan gjerne være egen styresak forut for det neste året.

Anbefaling

- Styret bør årlig foreta en skriftlig egenvurdering. For vurderingen bør det være en fast mal (ikke uttømmende). Vurderingen bør også være satt opp som egen styresak.

Selskapets drift og økonomi

Formålet til virksomheten er ikke lønnsomhet, men et visst overskudd er viktig for å sikre driften og for å unngå at eier må inn med mer kapital.

Selskapets årsresultater har hatt en nedadgående tendens og i 2018 var årsresultatet litt i minus. Driftskostnadene har økt mer enn driftsinntektene. Vi kan her vise til en stor økning i selskapets bemanning og lønnskostnader pga. nye oppgaver fra eier. Resultatet pr. 31.08.2019 viser et underskudd på 1,5 millioner kroner.

Selskapets antall reiser og kollektivandelen

Antall bussreiser i fylket var på 24,3 millioner i 2018. Dette gir en økning på 7 % fra 2017. Antall båtreiser økte fra 905 000 til 1 million reiser (tilsvarende 10,5 %). Det har også vært økninger så langt i 2019 (pr. 30.06.2019). Bussreiser har økt med 11,9 % og båtreiser med 4,7 %. Det understrekes at passasjertallene er noe usikre. Det er bare bussreiser i Sør-Rogaland som i

perioden har hatt automatisk passasjertelling ved ombordstigning (APC). APC for bussreiser i Nord-Rogaland vil tas i bruk fra 01.07.2020.

Den store økningen i bussreiser og dermed kollektivandelen gjelder imidlertid primært Nord-Jæren, med unntak for 2019 hvor det også er en større økning på Jæren/Dalane. Dette skyldes nok rutetilbudene, spesielt avgangshyppigheten og muligheten til å komme helt fram til reisestedet gjennom såkalte mobilitetstiltak. De nye bomringene på Nord-Jæren og økte bompenger anses å ha økt selskapets kollektivandel ytterligere i dette området. Det samme gjelder utbyggingen av bussveien med egne busstraseer for raskere fremkommelighet. Båtreiser gjelder et mindre antall reisende og avhenger nok mest av de reisendes praktiske muligheter til å reise på andre måter.

Vi tar med at Kolumbus sin siste halvårsrapport – med unntak for Nord-Jæren – ikke har med noen utfyllende kommentarer som belyser endringene i buss- og båtreiser. Fylkeskommunen savner også dette i sin saksutredning.

Anbefaling

- Kolumbus bør i sin rapportering til eier forklare mulige/sannsynlige årsaker til endringer i antall reisende i de ulike delene av fylket. En kan dermed også se oppnådde resultater opp mot de virkemidler som er satt inn for å øke kollektivtransporten i de enkelte områder.

Selskapets dialog med kommunene i forbindelse med ruteendringer

Vi har ingen merknader til selve opplegget i forbindelse med ruteendringer. Kolumbus skal gjennomføre dialogmøter e.l. med kommunene når det gjelder planlegging av ruteendringer og fremtidige planer på generell basis. Kolumbus forsøker å tilpasse ruter til kundenes behov, men de fleste ruteendringer har ofte både positive og negative konsekvenser. Selskapet må derfor i hvert enkelt tilfelle vurdere disse konsekvensene i forhold til hverandre, slik at ressursene brukes på den måten som gir størst effekt. De enkelte ruteønskene legges inn i selskapets månedsrapport for nærmere vurdering, men enkelte kurante ruteønsker kan gjennomføres ganske straks. For større ruteendringer skal det sendes forslag til nye/endrede ruter på høring til berørte kommuner. Det nevnes spesielt saker om ruteendringer i forbindelse med nye anbud for ruteområder og saker om rutekutt. Større ruteendringer må behandles politisk. Høringen blir derfor en politisk sak (fylkestinget).

Ved vår spørreundersøkelse overfor kommunene kom det fram at noen kommuner ønsket mer dialog i forkant av ruteendringer. De største kommunene ønsket å bli mer/tidligere involvert ved høringssaker for store ruteendringer.

Selskapets håndtering av offentlige anskaffelser

Selskapet har utarbeidet rutiner og prosedyrer for innkjøp (innkjøpspolicy) i mai 2015, men denne policyen er enda ikke blitt oppdatert med nye lovregler og nye terskelverdier. Selskapet opplyser at dette skal skje i løpet av høsten 2019. Ettersom terskelverdier jevnlig endres, kan det være praktisk at policyen kun henviser til de til enhver tid gjeldende terskelverdier. Gjeldende terskelverdier kan legges i vedlegg. Det vil da ikke så ofte være behov for en oppdatering av innkjøpspolicyen.

Selskapets innkjøp anses å være i tråd med lovreglene om offentlige anskaffelser. Vår begrensede stikkprøvekontroll avdekket ikke avvik. Selskapet var også lite nevnt på KOFA sine nettsider, og det var ingen klagesaker som har medført gebyr for selskapet.

Fylkeskommunens eieroppfølging av selskapet

Kolumbus kan anses som et av fylkeskommunens viktigste selskaper. Fylkeskommunen har her en omfattende eieroppfølging utenom den formelle som foretas av generalforsamlingen.

Eieroppfølgingen foretas både på politisk og administrativt nivå. Dette skjer gjennom hhv. fylkestinget og samferdselsavdelingen. Den administrative eieroppfølgingen er på et detaljert nivå som en støttefunksjon for den politiske eieroppfølgingen.

Det er ikke utarbeidet ett eget dokument om samlet eierstrategi overfor Kolumbus – slik som vedtaket i fylkestingssak 43/14 synes å legge opp til. Et slikt dokument vil kunne sammenfatte alle vesentlige føringer fra eier. En eierstrategi er særlig hensiktsmessig dersom det er flere/mange eiere for på den måten å gi selskapet føringer samlet fra eierne, men Kolumbus har kun én eier.

Fylkeskommunen har veldig mange føringer for Kolumbus. Dette gjelder overordnede eierstrategier (prinsipper for godt eierskap) og føringer i avtaler og vedtak, noe som vi har omtalt flere steder i rapporten. Vesentlige føringer kan med fordel sammenfattes i ett eget dokument om samlet eierstrategi. Eier kan da i sin eieroppfølging konsentrere seg om å følge opp disse føringene. Vesentlige føringer må defineres av fylkeskommunen og behandles politisk av fylkestinget.

Anbefalinger

- Fylkeskommunen bør vurdere å utarbeide ett eget dokument om samlet eierstrategi overfor Kolumbus.
- Fylkeskommunen bør vurdere å konsentrere sin eieroppfølging til vesentlige føringer for selskapet.

Fylkeskommunens valg av styre i selskapet

Valg av styret i selskapet foretas av fylkeskommunen gjennom bruk av valgkomite (gruppelederne i fylkestinget). Men valgkomiteens innstilling er ikke formelt blitt lagt fram for fylkestinget, slik som fylkeskommunens prinsipper for godt eierskap legger opp til. Forslagene har gått direkte fra valgkomiteen til generalforsamlingen. Unntaket er det første styrevalget i 2014 som ble behandlet av fylkestinget.

Sakene om nye styremedlemmer i generalforsamlingen har ikke med begrunnelser for innstillingen, men valgkomiteen har en grundig prosess for å finne og velge styremedlemmer med tanke på den kompetanse som styret i selskapet bør ha. Det kan bl.a. nevnes intervjuer med styrekandidatene, engasjering av rekrutteringsselskap og samtaler med styreleder om kompetansekartlegging og kompetansebehov. Selskapet har dessuten bare én eier. Det er dermed ikke andre eiere i generalforsamlingen, som har behov for å vite om deres valg av nye styremedlemmer er med på å sikre styrets samlede kompetanse.

Bruk av valgkomite for selskapet fremgår av fylkeskommunens prinsipper for godt eierskap. Valgkomite er imidlertid ikke vedtektsfestet for selskapet.

Anbefaling

- Valgkomiteens innstilling til nye styremedlemmer bør legges fram for fylkestinget slik som fylkeskommunens prinsipper for godt eierskap krever. Innstillingen kan også ha med et resymé av hvordan styrevalgsprosessen har foregått. Bruk av valgkomite for selskapet bør dessuten vedtektsfestes.

Våre anbefalinger er i tråd med føringer fra fylkeskommunen og KS sine anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll. Anbefalinger som gjelder fylkeskommunens eieroppfølging, er ut fra hva vi selv synes kan være hensiktsmessig for eier (reelle hensyn).

HØRINGSUTTALELSER

Selskapets høringsuttalelse

Vi mottok selskapets høringsuttalelse 28.11.2019

Kolumbus har gjennomgått høringsutkastet for selskapskontroll av Kolumbus gjennomført av Rogaland Revisjon på vegne av Kontroll- og kvalitetsutvalget i Rogaland fylkeskommune. Kolumbus har hatt et godt samarbeide med Rogaland Revisjon i prosessen, og har oversendt etterspurt dokumentasjon fortløpende.

Når det gjelder de konkrete anbefalingene/forholdene som fremkommer i rapporten, ønsker Kolumbus å knytte noen kommentarer til to av dem:

Selskapets formelle styring:

Rogaland Revisjon anbefaler at styret årlig bør foreta en skriftlig egenvurdering. Dette har styret tatt tak i og en slik egenvurdering vil bli gjennomført i løpet av 2019. Evalueringen vil gjennomføres i månedsskiftet november/desember, og det tas sikte på at vurderingen legges fram på styremøtet 13. desember 2019.

Selskapets drift og økonomi:

Kolumbus budsjetterer ikke med et overskudd pr i dag. I de årlige budsjettene til Kolumbus legges det til grunn at regnskapet skal gå i balanse. I rammeavtalen står det også at alle nye tiltak som har økonomisk konsekvens og som ikke kan dekkes av det årlige rammetilskuddet, skal godkjennes av fylkesutvalget eller av fylkestinget. Innenfor dette systemet, er det en risiko for å gå med underskudd ettersom endringer vil oppstå og faktorer utenfor Kolumbus' sin kontroll utvikler seg annerledes enn forutsatt i budsjettprosessen. Kolumbus styrer således regnskapet mht. inntekts- og kostnadskontroll slik at det skal balansere ved årsskiftet.

Fylkeskommunens høringsuttalelse

Eier har ikke avgitt høringsuttalelse.

1 INNLEDNING

1.1 FORMÅL OG PROBLEMSTILLINGER

Formålet med prosjektet er å kontrollere forvaltningen av eierinteressene i Kolumbus (eierskapskontroll), og en analyse av utvalgte forhold knyttet til selskapets drift og utvikling (forvaltningsrevisjon).

Iht. kontroll- og kvalitetsutvalgets bestilling skal følgende problemstillinger besvares:

1. Har Kolumbus en tilfredsstillende styring av selskapet?
  - a. I hvilken grad følges lovregler og KS sine anbefalinger?
  - b. I hvilken grad følges føringer fra fylkeskommunen?
  - c. På hvilken måte sikrer selskapet en effektiv og økonomisk forsvarlig drift?
  - d. Får fylkeskommunen nødvendig informasjon til rett tid?
2. I hvilken grad klarer selskapet å øke kollektivandelen i fylket?
3. Hvordan er selskapets dialog med kommunene i fylket?
4. Hvordan håndterer selskapet offentlige anskaffelser, offentlighet, etikk, arbeidsmiljø og miljøvern?
5. Har fylkeskommunen en tilfredsstillende eieroppfølging av Kolumbus?
  - a. Hvordan forholder en seg til lovregler og KS sine anbefalinger?
  - b. Hvordan påser en at føringer fra fylkeskommunen blir fulgt?
  - c. Hvordan foretas selve eierstyringen av selskapet?
6. Hvordan evalueres avtalene mellom fylkeskommunen og Kolumbus?

1.2 REVISJONSKRITERIER OG METODE

Revisjonskriterier er krav eller forventninger som brukes for å vurdere funnene i undersøkelsene. Kriteriene skal være begrunnet i, eller utledet av, autoritative kilder innenfor det reviderte området, f.eks. lovverk og politiske vedtak.

Ved dette prosjektet er det tatt utgangspunkt i følgende kilder:

- Lovregler om aksjeselskaper
- Vedtekter for Kolumbus
- Fylkeskommunale føringer for Kolumbus
  - Fylkeskommunens overordnede eierstrategier for sine selskaper²
  - Fylkeskommunens handlingsprogram for kollektivtrafikken³
  - Rammeavtale og leveranseavtale mellom fylkeskommunen og Kolumbus

---

² Fylkeskommunens overordnede eierstrategier er det samme fylkeskommunens prinsipper for godt eierskap. Prinsipper for godt eierskap fremgår av punkt 3.4 i fylkeskommunens eierskapsmelding.

³ Handlingsprogrammet ble vedtatt i 2018. Det var derfor ikke med i det vedtatte mandatet for selskapskontrollen (2017).

- Fylkeskommunale vedtak om Kolumbus
- Regler og rutiner for fylkeskommunens eieroppfølging av sine selskaper
- Lovregler om offentlige anskaffelser og offentlighet
- Forvaltningsloven og arbeidsmiljøloven
- KS Anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll

Fylkeskommunen har veldig mange føringer for Kolumbus. Dette gjelder overordnede eierstrategier (prinsipper for godt eierskap) og føringer i avtaler og vedtak. Vi har derfor i rapporten konsentrert oss om føringer som gjelder spesifiserte problemstillinger. En oversikt over fylkeskommunens føringer for Kolumbus har vi imidlertid tatt med i vedlegg.

Eiers sentrale styringsdokumenter overfor Kolumbus er fylkeskommunens handlingsprogram for kollektivtrafikken, samt ramme- og leveranseavtalene mellom fylkeskommunen og Kolumbus. Handlingsprogrammet er eiers strategiske dokument for Kolumbus og kollektivtrafikken. Det ble vedtatt av fylkestinget i april 2018. Det er siden etableringen av selskapet fra 2015 inngått ramme- og leveranseavtaler. Rammeavtalen gjelder inntil ny avtale vedtas, mens leveranseavtalen (tjenesteavtalen) inngås årlig.

Ambisjonen med handlingsprogrammet er å vise hvilke strategiske grep som bør iverksettes for å utvikle kollektivtransporten til å bli et mer konkurransedyktig alternativ til bruk av personbil i de bynære områdene. Formålet med rammeavtalen er å sikre at kollektivtrafikken drives og utvikles i tråd med fylkeskommunens mål og krav til kollektivtrafikken i fylket. Den skal definere partenes roller og forpliktelser. Formålet med leveranseavtalen er å gi Kolumbus den konkrete bestillingen av tjenester (den årlige leveransen) og fastsette det årlige rammetilskuddet.

Formålsparagrafen til selskapet (vedtektenes § 3) gir eier myndighet til å pålegge selskapet føringer for selskapets drift og strategi uten at disse må gå gjennom generalforsamlingen. Det står bl.a. at selskapet skal administrere og markedsføre transporttilbudet i Rogaland, samt kjøpe kollektive transporttjenester, innenfor rammene av politiske vedtak. Den strategiske planlegningen og bestillerrollen, med tilhørende samfunnsmessig ansvar, skal ligge hos Rogaland fylkeskommune. Generalforsamlingen skal vedta nærmere bestemmelser som regulerer selskapets oppgaver og ansvar.

Fylkeskommunens overordnede eierstrategier (prinsipper for godt eierskap) skal følges av fylkeskommunen da de er vedtatt av fylkestinget. Det forventes også at Kolumbus følger prinsippene. Prinsippene synes likevel ikke å være direkte bindende for selskapet ettersom de verken gjelder selskapets drift og strategi eller er vedtatt av generalforsamlingen. Prinsippene er imidlertid allmenngyldige. I tillegg er fylkeskommunen eneeier i selskapet. Det er da ikke andre eiere som til dels kan ha andre overordnede eierstrategier (prinsipper for godt eierskap).

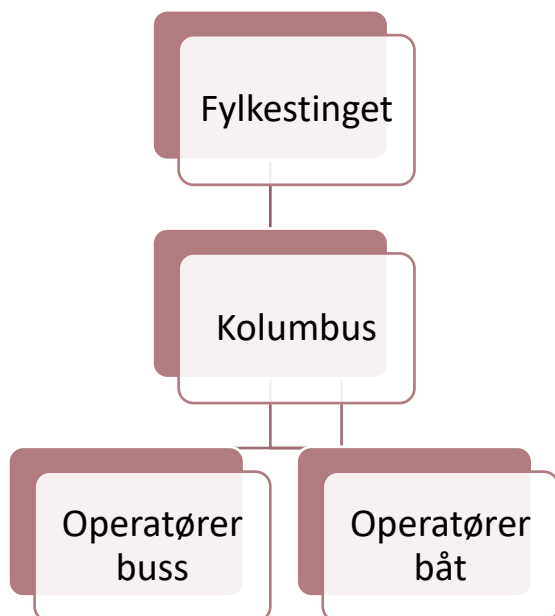
Metodisk har vi benyttet intervjuer, dokumentgranskning og analyser. Nærmere avklaringer med selskapet og eier er håndtert underveis i selskapskontrollen. Vi har tatt med nærmere informasjon om vår metode i vedlegg. Vår samlede vurdering er at metodebruk og kildetilfang har gitt et tilstrekkelig grunnlag til å besvare prosjektets formål og de problemstillinger kontroll- og kvalitetsutvalget vedtok.

2 FAKTA OG VURDERINGER

2.1 EN OVERSIKT OVER KOLUMBUS

Kolumbus er et viktig selskap for fylkeskommunen da det skal bidra til et helhetlig, rasjonelt og markedstilpasset kollektivtransportsystem for hele Rogaland. Selskapet har ikke til formål å skaffe eier økonomisk vinning, men skal bidra til at fylkeskommunen når sine mål for samferdselspolitikken.

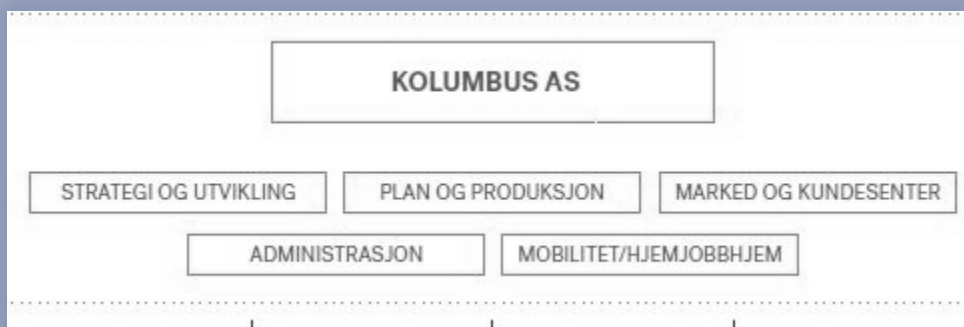
Figur 1 Organisering av fylkeskommunens kollektivtransport

Selskapet skal administrere og markedsføre transporttilbudet i Rogaland, samt kjøpe kollektive transporttjenester, innenfor rammene av politiske vedtak. I 2017 vedtok fylkestinget at Kolumbus skal ha ansvaret for å planlegge og iverksette mobilitetstiltak på Nord-Jæren (på vegne av byvekst-samarbeidet mellom kommunene på Nord-Jæren). Kolumbus har dermed gått fra å være en leverandør av kollektivtransport til å bli en mobilitets-leverandør.

Fylkeskommunen (fylkestinget) har det overordnede ansvaret og legger rammer for kollektivtransporten. Kolumbus administrerer kollektivtransporten på vegne av fylkeskommunen. Utførelsen av kollektivtransporten foretas av en rekke forskjellige aktører (kalt operatører) etter anbudsrunder hos Kolumbus. Fylkeskommunen finansierer Kolumbus gjennom tilskudd. Kolumbus betaler operatørene iht. inngåtte tilbud, mens salgsinntektene hos operatørene tilfaller Kolumbus. Store operatører i dag er Norgesbuss AS (bussruter Sør-Rogaland), Tide Buss AS (bussruter Nord- Rogaland) og Norled AS (båtruter). Vi har i vedlegg tatt med en nærmere beskrivelse av organiseringen av kollektivtransporten, slik som det fremkommer på Kolumbus sine nettsider.

Figur 2 Administrativ organisering av Kolumbus

Kilde: Selskapets årsrapport 2018.

Kolumbus ble stiftet 05.12.2014 med virkning fra regnskapsåret 2015. Tidligere var virksomheten organisert som et fylkeskommunalt foretak. Kolumbus er heleid av fylkeskommunen. Det er ingen datterselskaper. Hovedkontoret er i Byterminalen i Stavanger. Selskapet har rundt 75 ansatte (65,4 årsverk) pr. dato (medio september 2019).

Skatte- og avgiftsmessige forhold

Kolumbus som et aksjeselskap, er i utgangspunktet en skattepliktig virksomhet. Det vises til skatteloven § 2-2.1a. Ifølge skatteloven § 2-32.1 gjelder skatteplikten ikke selskap som ikke har erverv til formål. Selskapet har på dette grunnlag tatt opp spørsmålet om skattefritak med skattemyndighetene. I brev av 20.04.2015 til Kolumbus konkluderer Skatteetaten (Skatt vest) med at selskapet ikke har erverv til formål og at det dermed **ikke** foreligger alminnelig skatteplikt for selskapet.

Kolumbus er omfattet av merverdiavgiftsloven da det driver med omsetning av tjenester. Det vises til merverdiavgiftsloven § 3-1. Det må da beregnes merverdiavgift av selskapets kjøp og salg av varer og tjenester. For omsetning av persontransport skal det beregnes redusert sats (for tiden 12 %). Det vises til merverdiavgiftsloven § 5-3. Persontransport foretas av de forskjellige operatørene, men hvor inntektene tilfaller Kolumbus.

Tilskudd blir normalt **ikke** regnet som omsetning iht. merverdiavgiftsloven. Skatteetaten (Skatt vest) har likevel i egen avgiftskontroll av Kolumbus i 2018/2019, stilt spørsmål om eiers driftstilskudd skulle vært beregnet med merverdiavgift. Dette ville i så fall medført en betydelig avgiftsskjerpelse for eier/virksomheten. Men i epost av 25.04.2019 har skattekontoret, etter å ha foretatt en vurdering av innsendt dokumentasjon, kommet til at kontrollsaken avsluttes **uten** endring.

2.2 SELSKAPETS FORMELLE STYRING

Selskapets formelle styring ses opp mot lovregler, føringer fra fylkeskommunen og KS sine anbefalinger. Forvaltningen av selskapet hører under styret. Styret skal sørge for forsvarlig organisering av virksomheten.

Revisjonskriterier

Vi konsentrerer oss her om styrets styreinstruks, planer, møter og egenvurdering.

Lovregler

Aksjeloven §§ 6-12 og 6-23:

- Styret skal i nødvendig utstrekning fastsette planer for selskapets virksomhet.
- I selskaper hvor de ansatte har representasjon i styret, skal styret fastsette en styreinstruks som gir nærmere regler om styrets arbeid og saksbehandling.
  - Instruksen skal blant annet inneholde regler om hvilke saker som skal styrebehandles og daglig leders arbeidsoppgaver og plikter overfor styret. Instruksen skal også inneholde regler for innkalling og møtebehandling.

Selskapets vedtekter inneholder ikke bestemmelser om styrets forvaltning og den daglige ledelse av selskapet, men henviser til den til enhver tid gjeldende aksjelovgivning.

Vi tar også med at bestemmelser om styrets forvaltning og den daglige ledelse av selskapet nå fremkommer av den nye styreinstruksen, som omtales nedenfor.

Fylkeskommunens prinsipper for godt eierskap

Prinsipper for godt eierskap (punkt 5 og 9)

- Selskapet skal være bevisst sitt samfunnsansvar.
- Styret skal, overfor daglig leder, på uavhengig grunnlag ha en aktiv rolle med henhold til service, kontroll, strategi og ressursituasjon.
- Styret bør fastsette en årlig plan for sitt arbeid med særlig vekt på mål, strategi og gjennomføring.
- Styret bør utarbeide plan for eget arbeid og egen kompetanseutvikling, samt evaluere sin virksomhet.⁴
- Nye styremedlemmer skal tilbys opplæring om virksomheten og rammene for styrets arbeid i selskapet.
- Styret bør utforme styreinstruks som beskriver styrets mandat og sammensetning, styremøtenes forretningsorden og saker som skal styrebehandles, saksbehandlingsregler (lovgrunnlag), og informasjon utenom styremøter.

KS sine anbefalinger har med lignende prinsipper for styret som ovenfor.

---

⁴ Vi kaller evalueringen for styrets egenvurdering. Vurderingen bør foretas skriftlig og etter en egen mal (plan).

KS Anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll

Rutiner for å sikre riktig kompetanse i selskapsstyrene (KS anbefaling nr. 12)

For å sikre utvikling av nødvendig kompetanse i styret anbefales det at styret etablerer følgende rutiner:

- Fastsetter styreinstruks og instruks for daglig leder med særlig vekt på en klar intern ansvars- og oppgavefordeling.
- Foretar en egnevaluering hvert år.
- Nye styremedlemmer skal gis opplæring om ansvar, oppgaver og rollefordeling.
- Fastsetter en årlig plan, herunder møteplan, for sitt arbeid med vekt på mål, strategi og gjennomføring.

Selskapets formelle styring

Styrets styreinstruks

Styret har utarbeidet en styreinstruks vedtatt av styret i deres styremøte i mai 2019. Styreinstruks inkluderer også instruks for daglig leder (direktør). Utarbeidelse av styreinstruks er nytt for selskapet.

Styrets styreinstruks (mai 2019) - Innholdsfortegnelse⁵

• Formålet med styreinstruksen • Selskapets ledelse • Styrets generelle oppgaver ○ Forvaltningsansvar ○ Tilsynsansvar ○ Informasjonsansvar • Særlige oppgaver tillagt styret • Administrerende direktørs oppgaver og plikter overfor styret ○ Adm. direktørs fullmakter ○ Rapportering til styret om selskapets virksomhet, stilling og resultatutvikling ○ Budsjett, årsregnskap og årsberetning ○ Forretningsplan ○ HMS og samfunnsansvar	• Regler for styrets saksbehandling ○ Forberedelse av styresaker ○ Avholdelse av styremøter ○ Innkalling til styremøter ○ Ledelse av styremøter ○ Styrets beslutningsdyktighet ○ Habilitet ○ Styreprotokoll ○ Taushetsplikt ○ Budsjett ○ Årsregnskap og årsberetning ○ Utbytte (ikke utbytte) ○ Andre saker som krever styrebehandling ○ Revisjon (nummertede brev)

⁵ Styreinstruksen omtaler også fravikelse og endring av instruksen, valg av styret (generalforsamlingen), styremedlemmenes funksjonstid, nye styremedlemmer og forholdet til pressen/retningslinjer for mediedekning. Dette er ikke vist i tabellen. Iht. styreinstruksen skal styret behandle alle nummererte brev fra selskapets revisor.

Formålet med styreinstruksen er å fastsette hovedinnholdet av styrets oppgaver og ansvar for ledelsen av selskapet. Styreinstruksen angir styrets generelle oppgaver, direktørens oppgaver og plikter overfor styret, samt regler for styrets saksbehandling. Nye styremedlemmer plikter å gjøre seg kjent med aksjeloven, selskapets vedtekter og styreinstruksen. Vi har i vedlegg tatt med hele styreinstruksen.

Styrets møteplan (årsplan)

Det foreligger et årshjul for styremøtene. Årshjulet fremgår ikke av styresakene.

Styrets møter - Styresaker 2015-2019 (pr. juni 2019)

Det avholdes 7-8 faste styremøter i året. I selskapets første driftsår (2015) ble det avholdt 15 styremøter. Nye styremedlemmer får opplæring om virksomheten og rammene for styrets arbeid i selskapet i den grad dette anses nødvendig.⁶ Styret avholdt en fag- og strategisamling i oktober 2018.

Faste styresaker har vært månedsrapport (driften, herunder om antall reisende og punktlighet), økonomirapportering og direktørens orientering⁷. HMS og samfunnsansvar ble fast styresak i slutten av 2016, mens Prosjekt Bussveien 2021 ble det samme i slutten av 2017. I tillegg har den årlige behandlingen av årsbudsjett, årsrapport og årsregnskap vært faste styresaker. Ramme- og leveranseavtalene kan også være tema.

Styret har i perioden ellers behandlet en rekke ulike sakstyper. Vi nevner spesielt selskapets strategiplaner, handlingsplaner, forenkling av takst- og sonesystemet, selskapets informasjon og markedsføring og selskapets compliance⁸.

Styrets egenvurdering (kompetanse og kapasitet)

Det foreligger ikke en formell egenvurdering av styret. Ved styrevalg deler styreleder sin oppfatning av styrets sammensetning vedrørende kompetanse og kapasitet med valgkomiteens leder når dette er relevant /etterspurt. Ifm. noen av styremøtene utveksler styret synspunkter på styrets arbeid og prioriteringer i møtene.

---

⁶ I forbindelse med første styremøte for nye styremedlemmer, gir styreleder en introduksjon om rammene for styrets arbeid. Dette gjaldt ikke ved siste styrevalg i selskapet, hvor det var oppnevnt svært erfarne styremedlemmer. Ved enkelte tidligere styrevalg, har administrasjonen gjennomgått oppgaver og ansvar som ligger til selskapet.

⁷ Direktørens orientering omhandler ulike typer saker, f.eks. selskapets restanseliste, beredskapsplan, strategiplan og organisering.

⁸ Compliance betyr at alle aktiviteter skal gjennomføres i overensstemmelse med gjeldende lover, forskrifter og eventuelle andre bestemmelser – og dessuten i tråd med interne retningslinjer.

Selskapets strategiplan (vedtatt av styret)

Kolumbus har en egen strategiplan som inkluderer mobilitetssatsingen, samt en miljøstrategi. Vi tar nedenfor med en oversikt over nylig revidert strategiplan 2016-2021.

Selskapets reviderte strategiplan 2016-2021 (oversikt)	
<ul style="list-style-type: none"> • Fra kollektivselskap til mobilitetsaktør • Innsikt og behov (kundeferspektivet) • Samarbeid (med andre aktuelle aktører) • Samfunnsutvikling • Miljø • Hovedutfordringer • Visjon • Forretningside	<ul style="list-style-type: none"> • Mål • Virkemidler<ul style="list-style-type: none"> ○ Mobilitetstilbud (buss, båt og tog) ○ Sykkel ○ Gåing ○ Kundemøtet ○ Innovasjon ○ Samarbeid ○ Ressurser

Den forrige versjonen av strategiplanen er ulikt oppbygget, men mobilitetssatsingen fremgår også der.

Strategien danner en ramme for hva selskapet har som mål å arbeide systematisk med på kort og lang sikt for å skape et attraktivt Rogaland med god mobilitet. Kolumbus skal få kollektivtrafikken til å være førstevalget og senke terskelen for å reise kollektivt.

Utdrag fra strategiplanen

Målet for Kolumbus er å bidra til nullvekst i biltrafikken på en bærekraftig måte. Kolumbus har og tar et stort ansvar for mobiliteten i Rogaland. Selskapet bruker ordet «mobilitet» bevisst. Dette markerer at Kolumbus ikke kun ser på seg selv som en isolert leverandør av kollektivtransport, men som en integrert del av de totale transportløsningene i Rogaland. Kundeferspektivet skal være altoverveiende for hvordan selskapet utvikler mobilitetstilbudet og utfører tjenestene i det daglige. Kolumbus har etter hvert tilegnet seg stor kunnskap og erfaring innen mobilitet. For at dette skal komme flest mulig til gode vil selskapet spre kunnskap og dele erfaringer. Kolumbus tar et utvetydig ansvar for miljøet både lokalt og globalt. Selskapet skal ligge langt fremme på dette området og være med på å drive frem nyskapende og miljøvennlige transportløsninger.

Selskapet har utarbeidet handlingsplaner for Sør-Rogaland, Ryfylke Sør og Nord-Rogaland. Handlingsplanene har vært oppe i styret.

Vurderinger av selskapets formelle styring

Styringen av selskapet følger krav i lovregler, føringer fra fylkeskommunen og KS sine anbefalinger. Vi har imidlertid en anmerkning når det gjelder styrets egenvurdering.

Styrets kompetanse og kapasitet er tema mellom styreleder og valgkomiteens leder ved styrevalg og til dels i styret ved enkelte styremøter. Det foreligger imidlertid ikke en formell egenvurdering av styret. Vi anser en slik egenvurdering som viktig da den dokumenterer at hele styret har

vurdert sin samlede kompetanse og kapasitet med tanke på selskapet. Vi tar også med at styrets møteplan (årsplan) ikke fremkommer av styresakene. Dette kan gjerne være egen styresak forut for det neste året.

Anbefaling

- Styret bør årlig foreta en skriftlig egenvurdering. For vurderingen bør det være en fast mal (ikke uttømmende). Vurderingen bør også være satt opp som egen styresak.

2.3 SELSKAPETS DRIFT OG ØKONOMI

Vi ser her på hvordan selskapet sikrer en effektiv og økonomisk forsvarlig drift. Vi har revisjonskriterier for den formelle økonomistyringen og selskapets soliditet. Effektiv og økonomisk forsvarlig drift har vi vurdert opp mot hva som vi selv synes er dagens situasjon (reelle hensyn).

Revisjonskriterier

Lovregler

Aksjeloven §§ 6-12, 6-13, 6-14, 6-15

- Styret skal i nødvendig utstrekning fastsette budsjetter for selskapets virksomhet.
- Styret skal holde seg orientert om selskapets økonomiske stilling og plikter å påse at dets virksomhet, regnskap og formuesforvaltning er gjenstand for betryggende kontroll.
- Styret skal føre tilsyn med den daglige ledelse og selskapets virksomhet for øvrig.
- Daglig leder skal sørge for at selskapets regnskap er i samsvar med lov og forskrifter, og at formuesforvaltningen er ordnet på en betryggende måte.
- Daglig leder skal minst hver fjerde måned gi styret underretning om selskapets virksomhet, stilling og resultatutvikling.

Fylkeskommunens prinsipper for godt eierskap

Prinsipper for godt eierskap (punkt 7 og 9)

- Styret skal, overfor daglig leder, på uavhengig grunnlag ha en aktiv rolle med henhold til kontroll og ressursituasjon.
- Selskapet bør ha en egenkapital som er tilpasset mål, strategi og risikoprofil.

Drift og økonomi

En stor del av selskapets inntekter kommer som overføringer fra fylkeskommunen. Iht. rammeavtalen mellom fylkeskommunen og Kolumbus, skal fylkeskommunen arbeide for å sikre

forutsigbare rammer for utvikling av kollektivtrafikken. Selskapets budsjett skal behandles av fylkestinget. Selskapet utarbeider budsjettforslag for virksomheten, som grunnlag for fylkesrådmannens budsjettforslag.

Iht. leveranseavtalen skal Kolumbus bidra til å videreutvikle kollektivtilbudet i fylket til et markedsrettet og kostnadseffektivt tilbud innenfor de rammene som er fastsatt av fylkestinget.

Vi viser nedenfor selskapets hovedstørrelser fra drift og økonomi siden oppstarten som aksjeselskap i 2015. Som aksjeselskap skal Kolumbus sitt regnskap føres etter regnskapsloven, jf. lovens § 1-2. Dette gjelder selv om selskapets formål ikke er økonomisk vinning.

Selskapets drift 2015-2018 (hovedstørrelser)

Tabell 1 Resultatregnskaper 2015-2018 – Hovedstørrelser (tall i tusen kr)

	2015	2016	2017	2018
Salgsinntekt	345 698	356 955	400 341	423 957
Rammetilskudd	788 609	869 487	887 969	861 219
Andre tilskudd	16 667	33 551	26 175	138 527
Driftsinntekter	1 150 974	1 259 993	1 314 485	1 423 703
Varekostnad	1 039 556	1 133 820	1 189 332	1 269 025
Lønnskostnad	33 693	42 461	47 764	54 983
Annen kostnad	62 861	74 456	77 133	105 113
Driftskostnader	1 136 110	1 250 737	1 314 229	1 429 121
Driftsresultat	14 864	9 256	256	-5 418
Finansposter	2 549	6 897	5 163	5 396
Årsresultat	17 413	16 153	5 419	-22

Kilde: Kolumbus AS

Selskapets eksterne revisor har avgitt rene revisjonsberetninger for årene 2015-2018.

Kommentarer til selskapets drift 2015-2018

Formålet til virksomheten er ikke lønnsomhet, men et visst overskudd er viktig for å sikre driften og for å unngå at eier må inn med mer kapital.

Selskapets årsresultat har hatt en nedadgående tendens i perioden, og for siste år (2018) er det på omtrent 0. I perioden har driftsinntektene økt med 23,7 %, mens driftskostnadene har økt med 25,8 %. Totalt har driftskostnadene økt med 20 millioner kroner mer enn driftsinntektene.

Det meste av driftsinntektene kommer fra fylkeskommunens rammetilskudd (driftstilskudd) med ca. 66 %, mens salgsinntekter (billettinntekter og fakturering av skoleskyss) tilsvarer ca. 30 %. Andre tilskudd er belønningsmidler⁹ og utgjør resten av driftsinntektene. Belønningsmidler er midler utover det ordinære rammetilskuddet og skal brukes på konkrete tiltak, ofte utviklingstiltak. Bruk av midlene medfører derfor også øke kostnader.

Varekostnader er anbuds-kostnader fra operatørene. Disse kostnadene vil jevnlig øke som følge av ordinær regulering av kontraktene. Lønnskostnadene har økt med 21,290 millioner kroner (63,2 %) som følge av flere stillinger (fra 44,5 årsverk i 2015 til 66 årsverk i 2018). Selskapet har fått flere oppgaver som har økt aktiviteten.

Kommentarer til selskapets økonomiske nøkkeltall

Vi konsentrerer oss om selskapets likviditet og soliditet, og ser bort fra lønnsomhet.¹⁰ Lønnsomhet gir liten mening her da en stor del av selskapets inntekter kommer fra eiers driftstilskudd (rammetilskuddet) og selskapet ikke har et økonomisk formål.

Selskapets likviditetsgrad¹¹ anses tilfredsstillende for alle de fire årene. Det samme gjelder soliditeten for de to siste årene. For 2018 er likviditetsgraden på 1,64, mens soliditeten er på 21,9 %. Dette er noe under vanlig brukte normtall¹², men disse normene vil variere fra bransje til bransje.

Det *bemerkes* at selskapets økonomiske nøkkeltall er positivt påvirket av innskutt egenkapital fra eier. Eier har årlig innskutt egenkapital i perioden, totalt 36 millioner kroner ved utgangen av 2018. Uten disse midlene ville selskapets likviditetsgrad og soliditet vært dårligere.

Økonomistyring (rapportering til styret)

Styret følger opp selskapets drift og økonomi gjennom økonomirapporter i forbindelse med styremøter og direktør sin orientering om driften og andre aktuelle saker som behandles i styremøter. I tillegg har styret egen tid med ekstern revisor ved utarbeidelse av årsregnskap. I disse møtene er styret spesielt opptatt av å få revisors oppfatning av selskapets ryddighet og ordentlighet både innen økonomi/regnskap, men også generelle holdninger som revisor observerer gjennom sitt arbeid.

---

⁹ Som en del av byvekstavtalen mottar byområdet på Nord-Jæren belønningsmidler fra staten. Kommunene på Nord-Jæren, Rogaland fylkeskommune, Statens vegvesen og Jernbanedirektoratet er med i byvekstavtalen. Den omfatter bussvei, sykkelstamvei, ny firefeltsmotorvei på deler av E39 og bompengeringer.

¹⁰ Lønnsomheten er virksomhetens avkastning på hhv. totalkapitalen og egenkapitalen (bedriftsøkonomisk lønnsomhet), og hvor lønnsomheten på totalkapitalen er den mest sentrale. Likviditeten er virksomhetens evne til å innfri løpende forpliktelser, mens soliditeten (egenkapitalandelen) er virksomhetens evne til å tåle tap (underskudd).

¹¹ For likviditeten har vi sett på likviditetsgraden ved forholdet mellom omløpsmidler og kortsiktig gjeld, gjerne kalt likviditetsgrad 1.

¹² Vanlig brukte normtall er 2 på likviditetsgraden og 30 % på soliditeten. Kilder: Altinn og Bedriftsdata-basen.

Status for selskapets drift 2019

Regnskapet for første halvår (pr.30.06.2019) viser et underskudd på 8,8 millioner kroner. Underskuddet skyldes primært avtalen med Vy Tog om takstsamarbeid på Jærbanen. Kolumbus har her holdt tilbake et kostnadsført beløp på 9 millioner kroner. Kostnadene knyttet til takstavtalen med Vy Tog må reduseres for å få regnskapet i balanse.¹³

Regnskapet pr. 31.08.2019 viser et underskudd på 1,5 millioner kroner. Selskapet har som målsetting å presentere et resultat på rundt 0 ved årsskiftet.

Vi har i skrivende stund ikke nyere regnskapsdata.

Vurderinger av selskapets drift og økonomi

Lovkravene til økonomistyring er oppfylt. Styret har en løpende oppfølging av selskapets drift og økonomi. Effektiv og økonomisk forsvarlig drift kan ellers være vanskelig å vurdere for et selskap hvor det meste av driften er basert på tilskudd. I tillegg har ikke selskapet et økonomisk formål.

Inntektsgrunnlaget for selskapet er i utgangspunktet bestemt fra eier. Fylkestinget fastsetter budsjettet for fylkeskommunens driftstilskudd (rammetilskudd) og fylkets takstregulativ (billettprisene) for kollektivtrafikken¹⁴ etter forslag fra selskapet. Selskapet kan selv påvirke (øke) billettinntektene ved å øke kollektivandelen (antallet reisende). Vi har omtalt dette nærmere i punkt 2.4. Det meste av selskapets kostnader er anbudsbasert (anskaffelser fra operatørene og andre). Selskapet kan bare i mindre grad redusere disse kostnadene gjennom f.eks. mindre kravspesifikasjoner til kjøpene, ettersom grunnlaget for de store anskaffelsene (operatørens ruter) ligger i vedtak av fylkestinget.

Selskapets årsresultater har hatt en nedadgående tendens og i 2018 var årsresultatet litt i minus. Driftskostnadene har økt mer enn driftsinntektene. Vi kan her vise til en stor økning i selskapets bemanning og lønnskostnader pga. nye oppgaver fra eier. Resultatet pr. 31.08.2019 viser et underskudd på 1,5 millioner kroner.

Tilbakemelding fra ekstern revisor

I forbindelse med selskapskontrollen har vi bedt om tilbakemelding fra selskapets eksterne revisor (Deloitte). Ekstern revisor har for årene 2015-2018 og frem til dato (pr. 30.09.2019) ikke

---

¹³ Avtalen med Vy Tog legger til grunn at prisen Kolumbus skal kompensere består av to deler; en del betales av kunden gjennom kjøp av billetten, og den øvrige delen tilsvarer differansen mellom takstregulativene på buss og tog. Avtalen med Vy Tog legger videre til grunn en gitt billettfordeling. I løpet av det siste året, har det skjedd en dreining i billettfordelingen om bord i togene som endrer forutsetningene for avtalen. Andelen som reiser med HjemJobbHjem (HJH)-billetten har økt betydelig på bekostning av andre billettyper. Ettersom HJH-billetten har en relativt lav pris i forhold til andre billetter, betyr det at andelen Kolumbus må kompensere VY Tog for er høyere enn forutsatt.

¹⁴ Kolumbus kan iverksette mindre takst-tiltak, disse må imidlertid ikke være i strid med den takstpolitikk som er fastsatt av fylkestinget. Takst-tiltak må være inntektsfremmende eller nøytrale sett over en periode på opptil to år.

avgitt anmerkninger til selskapet i form av nummererte brev.¹⁵ I vedlegg har vi tatt med vår henvendelse og revisors tilbakemelding.

Andre forhold (selskapets reisekostnader mv.)

Som en del av selskapskontrollen har vi sett på selskapets reisekostnader mv. Dette er ubetydelige kostnader i forhold til selskapets totale driftskostnader, men vi ser på disse kostnadene pr. person.

Selskapets reisekostnader mv. med våre kommentarer

Selskapets kostnader for reiser, representasjon og gaver i perioden 2016-2018 er samlet på ca. 4 millioner kroner. Dette fremgår av selskapets detaljerte kontospesifikasjoner for de nevnte årene. Beløpet gjelder i all hovedsak reisekostnader på rundt 3,7 millioner kroner. Representasjon utgjør 134 tusen kroner, mens gaver utgjør 169 tusen kroner.

De detaljerte kontospesifikasjonene viser de enkelte posteringer som er ført på hhv. reisekostnader, representasjon og gaver. Dette er primært føringer fra lønssystemet (mest reiser og utlegg) og ellers inngående fakturaer. Vi har ikke kontrollert de enkelte bilag/føringer da dette utgjør anslagsvis 3.500 posteringer, men foretatt en enkel analyse av kostnadenes størrelse.

Reisekostnadene utgjør i perioden 20.200 kroner pr. person årlig (snitt for perioden).¹⁶ Beløpet er relativt stort i forhold til noen andre selskaper vi har sett på. Representasjon og gaver utgjør bare helt ubetydelige beløp.

For reisekostnadene viser Kolumbus til at de er et av de mobilitetsselskapene i Norge, som de to siste årene har stått overfor den største endringen for å gi innbyggerne et bedre kollektivtilbud. Det er krevende for selskapet å sikre at det til enhver tid er i stand til å tilby det beste tilbudet i dag og også i framtiden. Det er nødvendig med bestillerkompetanse¹⁷ og dette medfører reisevirksomhet. I løpet av de siste to årene har selskapet dessuten blitt etterspurte foredragsholdere i inn- og utland, noe som også har generert reisevirksomhet.

---

¹⁵ Nummererte brev iht. revisorloven § 5-4 om feil og mangler mv. som angitt i revisorloven § 5-2.

¹⁶ Beløpet fremkommer ved å fordele reisekostnader på antall år, og gjennomsnittlig årsverk + eiers styremedlemmer i perioden. Snittet for årsverk er på 56,33 årsverk iht. selskapets årsrapporter. Eiers styremedlemmer gjelder fem personer.

¹⁷ Kompetansen til å definere riktig behov og velge beste løsning i forbindelse med anskaffelser.

2.4 KOLLEKTIVANDELEN OG DIALOGEN MED KOMMUNENE

Når det gjelder kollektivandelen¹⁸ i fylket ser vi på utviklingen i årene 2015-2019 (pr. dato). Vi ser herunder på selskapets informasjon og markedsføring av kollektivtilbudet, samt kundetilfredshets- og markedsundersøkelser. Iht. bestillingen fra kontroll- og kvalitetsutvalget er dialogen med kommunene begrenset til ruteendringer. Ruteendringer som sådan skal ikke vurderes, men mer en vurdering av om dialogen mellom selskapet og kommunene har vært tilfredsstillende.

Revisjonskriterier

Fylkeskommunens føringer for kollektivandelen og dialogen med kommunene

Føringer for kollektivandelen og dialogen med kommunene

Handlingsprogram for kollektivtrafikken i Rogaland 2018-2023

- Målsettinger og strategier for kollektivtrafikken (se nedenfor)

Rammeavtalen med Kolumbus

- Fylkeskommunen foretar den strategisk overordnede ruteplanleggingen, mens Kolumbus foretar den detaljerte, driftsrelatert ruteplanlegging samt det løpende arbeid med å markedstilpasse rutetilbudet. De markedsmessige vurderingene innebærer tilpasning av rutetider og frekvens knyttet opp mot passasjerstatistikk og bruker- evalueringer. Kolumbus skal vurdere behovet for høring i kommuner og andre aktuelle instanser i forkant av alle ruteendringer.
- Kolumbus skal utvikle og vedlikeholde billetteringssystem samt sørge for at det finnes markedstilpassede salgskanaler/salgssapparat med god tilgjengelighet for publikum.
- Kolumbus skal informere om og markedsføre fylkets kollektivtransport.

Føringene retter seg mot å øke antall reisende og kollektivandelen gjennom markedsføring og markedsmessige tilpasninger av kollektivtilbudet. For dialogen med kommunene, skal Kolumbus vurdere behovet for høring i kommunene i forkant av alle ruteendringer.

Handlingsprogram for kollektivtrafikken

Handlingsprogram for kollektivtrafikken er fylkeskommunens styringsdokument for utvikling av kollektivtilbudet i fylket. Det er rammen for Kolumbus sitt arbeid med drift og utvikling av kollektivtrafikken, på vegne av fylkeskommunen. Ambisjonen er å vise hvilke strategiske grep som bør iverksettes for å utvikle kollektivtransporten til å bli et mer konkurransedyktig alternativ til bruk av personbil i de bynære områdene, samtidig som en skal sikre et basistilbud med utgangspunkt i lovpålagt skoleskys i distriktene.

---

¹⁸ Med kollektivandelen menes her antall reiser med buss i forhold alle reiser med buss og bil. Båtreiser faller utenfor.

Programmet er et av tre programmer som er blitt utarbeidet på grunnlag av fylkeskommunens overordnende samferdselsstrategi for fylket. Handlingsprogrammet inneholder målsettinger for antall reiser¹⁹ med buss og båt, og strategier for å oppnå dette.

Vi tar med et utdrag fra målsettingene:

- Antall reiser med buss i byområdene på Nord-Jæren skal ha en gjennomsnittlig økning på 5 % pr. år.
- Antall reiser med buss på Jæren skal ha en gjennomsnittlig økning på 3 % pr. år.
- Antall reiser med buss i byområdene på Haugalandet skal ha en gjennomsnittlig økning på 3 % pr. år.

Kolumbus må i sitt arbeid etterstrebe å oppnå målsettingene. Handlingsprogrammet er imidlertid ganske nytt da det ble vedtatt av fylkestinget i april 2018.

Større tiltak for kollektivtrafikken på Nord-Jæren

Kommunene på Nord-Jæren, Rogaland fylkeskommune, Statens vegvesen og Jernbanedirektoratet er med i byvekstavtalen og bymiljøpakken.

Byvekstavtalen

Målet med byvekstavtaler er at veksten i persontransporten i storbyområdene skal tas med kollektivtransport, sykling og gåing, iht. Nasjonal transportplan. Byvekstavtaler er dermed et virkemiddel for å nå de nasjonale målene om nullvekst i biltrafikken.

Dagens byvekstavtale for Nord-Jæren er for 2017-2023. Avtalen er under reforhandling, men partene har så langt ikke klart å bli enige. Dette gjelder særlig for de økonomiske bidragene fra staten til store vegprosjekter, heriblant Bussveien på Nord-Jæren.

Bymiljøpakken

Bymiljøpakken skal styrke kollektivtilbudet, bedre forhold for de som går og sykler og bedre framkommelighet på veiene. Gjennom en rekke tiltak skal en oppnå lavere klimautslipp, kortere bilkøer og mindre trafikkstøy. Bymiljøpakken skal bidra til bedre framkommelighet og bymiljø på Nord-Jæren.

Mobilitetspakke Nord-Jæren

Mobilitetspakke Nord-Jæren skal gjøre det mer attraktivt å bevege seg rundt i byområdet uten privatbil. Det er utarbeidet en mobilitetsstrategi for arbeidet. Kolumbus har ansvaret for å planlegge, iverksette og evaluere mobilitets tiltak ut fra mobilitetsstrategien som angir retning på tiltakene. Det vises til fylkestingets vedtak i mars 2017 vedrørende mobilitetspåvirkende tiltak. Oppgaven er å endre folks reisevaner gjennom store og små tiltak som skal inspirere og gjøre det lettere å sette bilen oftere hjemme. Tiltakene finansieres med belønningsmidler som byområdet

---

¹⁹ Det bemerkes at antall reiser er det samme som antall reisende. Begrepene brukes om hverandre.

på Nord-Jæren får gjennom byvekstavtalen med staten. Det legges opp til å bruke rundt 50 millioner kroner i året på tiltak.

Eksempler på tiltak i mobilitetspakke Nord-Jæren kan nevnes: HjemJobbHjem²⁰, bysykkel, låneordninger for bil, enklere informasjons- og betalingsløsninger, ulike tiltak som inspirerer innbyggerne til å endre reisevaner.

Bussveien på Nord-Jæren

Bussveien er det største prosjektet i bymiljøpakken og blir Europas lengste bussvei. Bussveien blir 50 km lang og skal gå fra Tananger og Kvernevik til Stavanger sentrum, og derfra sørover mot Forus, Sandnes og Vatne. På disse veistrekningene bygges det egen vei for bussene, som skal prioriteres i veikryss. De ulike strekningene blir tatt i bruk så snart de er bygget. I 2023 vil bussveien være ferdig med totalkonseptet og nye busser.

2.4.1 SELSKAPETS ARBEID MED Å ØKE KOLLEKTIVANDELEN

Selskapets strategier (opprinnelig strategiplan 2016-2021)

I strategiplanen er det listet opp noen hovedutfordringer. Dette gjelder bl.a. å få kollektivtransporten til å være førstevalget og å senke terskelen for å reise kollektivt.

Fra selskapets strategiplan tar vi med følgende med relevans for kollektivandelen:

- Vi vet mye om hva som skal til for å få flest mulig til å reise kollektivt. Kollektivtransport må være et effektivt, pålitelig og raskt alternativ som er enkelt tilgjengelig. Dette bør derfor ligge til grunn for mye av det vi gjør. Både nye og eksisterende kunder skal kunne reise kollektivt, og gjerne i kombinasjon med å sykle eller gå, uten å måtte lese en «bruksanvisning» først. For å oppnå dette er en ytterligere forenkling av våre tjenester påkrevet.
- For å være et konkurransedyktig alternativ må spesielt god fremkommelighet trekkes frem. Dette har vært en særskilt utfordring i Rogaland, og vi er avhengig av bedret fremkommelighet for å nå våre mål. Vi skal derfor jobbe aktivt for økt fremkommelighet i form av kollektivfelt, kollektivtraseer og andre tiltak. Å overta ansvaret for bussveien er med på å gjøre dette mulig i enda større grad.
- Vi vil forenkle rutetilbud og prisstruktur for å fjerne barrierer mot å reise kollektivt.

Den reviderte strategiplanen (2016-2021) er annerledes oppbygget, men uten at dette medfører noen realitetsendring fra tidligere. Det er imidlertid i større grad fokusert på mobilitetsatsingen.

---

²⁰ HjemJobbHjem er en mobilitetsordning rettet mot bedriftsmarkedet på Nord-Jæren. Målsettingen er å redusere personbiltrafikken i byområdene ved å tilrettelegge for at flere velger å gå, sykle eller reise med kollektivtransport til og fra jobb.

Forenkling av takst- og sonesystemet for buss og båt

Ved styresak 23-15 vedtar styret en forenkling av takst- og sonesystemet for buss og båt. Forenklingen ble siden endelig vedtatt av fylkestinget i sitt møte i juni 2015. Forenkling av systemet ble ansett sentralt for å oppnå målsettingen om økt kollektivandel i Rogaland. Dette gjaldt forenkling av sonestruktur, forenkling av billettstruktur, forenkling av rabattstruktur, og forenkling av prisstruktur.

Informasjon og markedsføring av kollektivtilbudet

Kolumbus har siden 2015 arbeidet med informasjon og markedsføring av kollektivtilbudet. Ved styresak 40-15 ble styret presentert gjennomførte tiltak på området. Selskapet presenterer ellers arbeidet med informasjon og markedsføring for styret hovedsakelig i månedsrapportene. Disse blir lagt fram for styret i hvert møte. Ved behov og ved større hendelser, deltar markedsjef på styremøter for å orientere. Selskapets årsrapporter for 2015 og 2016 hadde med et eget kapittel om informasjon/kommunikasjon og markedsføring. Selskapet har for senere år valgt å forenkle årsrapportene slik at de blir lettere å lese. Kapittelet om informasjon/kommunikasjon og markedsføring er nå tatt ut ettersom dette ble ansett overflødig og var en gjentakelse av det som var rapportert tidligere.

Markedsføring av bussveien

Samferdselsutvalget ønsker i tråd med nye oppgaver Kolumbus har fått i forbindelse med bussveien at selskapet tydelig kommuniserer og presenterer konseptet som det arbeides med. Riktig markedsføring er svært viktig for bussveien. Det er mye feiloppfatninger og publikum trenger riktig informasjon. Det vises til fylkestingets vedtak i oktober 2017 i forbindelse med halvårsrapporteringen.

Kundetilfredshetsundersøkelser²¹ med våre kommentarer

Kolumbus gjennomfører jevnlig kundetilfredshetsundersøkelser, både blant passasjerene ombord og i befolkningen for øvrig. Kundetilfredsheten vil gjerne påvirke selskapets antall reisende og kollektivandelen.

---

²¹ Kundetilfredshetsundersøkelser omtales også som markedsundersøkelser.

Kundetilfredshetsundersøkelsen for buss 2018 (ombordundersøkelse)²²

Tabell 2 Kundetilfredshetsundersøkelse 2018 (oversikt)

Kundetilfredshet	Nord-Jæren	Jæren	Dalane	Haugalandet	Snitt tema
Kjørestil	4,5	4,3	4,4	4,5	4,4
Punktlighet	4,2	3,8	3,7	4,0	3,9
Service	4,2	4,1	4,3	4,3	4,2
Bussturen	4,5	4,4	4,5	4,4	4,5
Snitt område	4,4	4,2	4,2	4,3	

Kilde: Kolumbus AS

Sammendrag fra kundetilfredsheten for buss 2018

- Selskapets score viser følgende for temaene (snittet for temaene, områdene ikke veiet)
  - Kjørestil 4,4 – Punktlighet 3,9 – Service 4,2 – Bussturen 4,5
- Det er små forskjeller totalt for områdene (snittet for områdene, temaene ikke veiet)
  - Nord-Jæren kommer best ut med en score på 4,4, Haugalandet har en score på 4,3, mens Jæren og Dalane begge har en score på 4,2.
  - Nord-Jæren kommer best ut med en score på 4,4, Haugalandet har en score på 4,3, mens Jæren og Dalane begge har en score på 4,2.

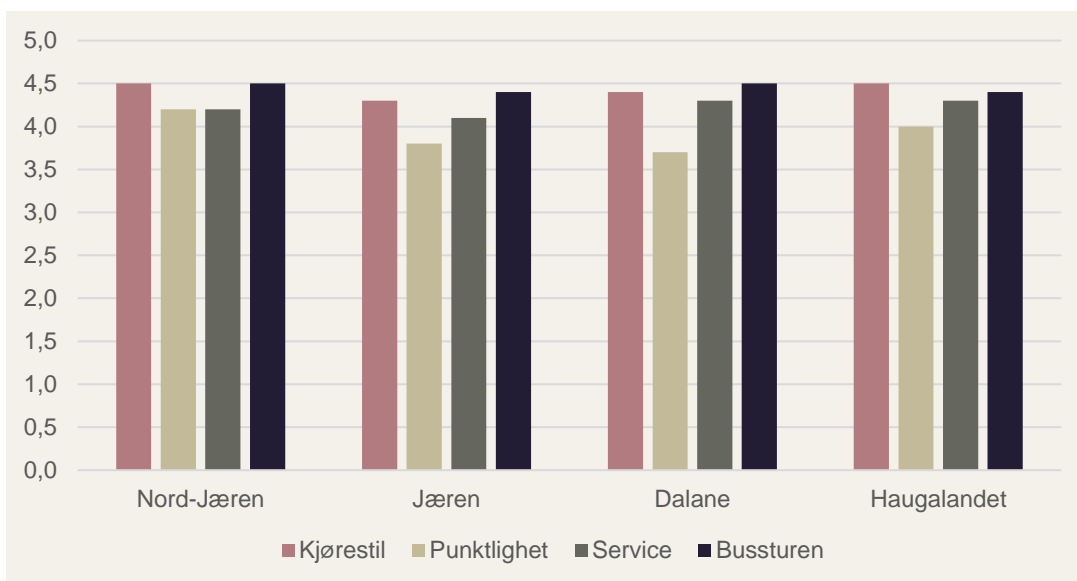
I forhold til den forrige kundetilfredshetsundersøkelsen (2017) var det en viss forbedring på Nord-Jæren, mens de tre andre områdene gikk noe tilbake.

---

²² Undersøkelsen inneholder 4 tema (kjørestil, punktlighet, service og bussturen) fordelt på 4 områder (Nord-Jæren, Jæren, Dalane og Haugalandet). Skalaen går fra 1-5 (hvor 5 er best). Ryfylke (Ryfylke Sør og Ryfylke Nord) er ikke med.

Vi kan grafisk vise kundetilfredsheten for buss 2018 slik

Figur 3 Kundetilfredshetsundersøkelse 2018 (oversikt)

Kilde: Kolumbus AS

Kundetilfredshetsundersøkelse for båt 2018 (ombordundersøkelse)

Selskapet gjennomfører også kundetilfredshetsundersøkelse for båt. Vi vil anta at passasjerene her i stor grad er bundet av den kollektive transportløsningen og at private transportløsninger gjerne ikke er praktisk mulig for de aller fleste reisende.

Kundetilfredshetsundersøkelsen for båt inneholder 10 temaer.²³ Snittet for alle temaene er en score på 4,3. Alle temaene med unntak for passende avgangstider hadde en score på mellom 4,3 og 4,6. Passende avgangstider hadde en score på 3,3. Den forrige kundetilfredshetsundersøkelsen (2017) hadde omtrent samme score på alle temaene.

Selskapets samlede kundetilfredshet

Selskapets mål for den samlede kundetilfredshet er en score på 90 samlet for buss og båt innen 2020. Skalaen går fra 0-100 (hvor 100 er best). Selskapet har her lagt om visningen av «scoreverdiene» ved undersøkelsene. En score på 90 tilsvarer 4,5 på en skala fra 1-5 (hvor 5 er best). Selskapet oppnådde en score på 78 i 2018 og en score på 79 i 2017. Dette tilsvarer omtrent 4 på en skala fra 1-5.

Vi ser at den samlede kundetilfredsheten er noe mindre enn det som fremgår av de omtalte ombordundersøkelsene ovenfor. Totaltallet selskapet rapporterer på under måloppnåelse i årsrapporten, er tilfredshet med Kolumbus alt i alt for både buss og båt. Dette omfatter hvor

²³ Båtturen, punktlighet, informasjon, renhold, komfort, service ombord, passende avgangstider, hyppige avgangstider, tilgjengelighet sitteplass, samt enkelt å reise.

fornøyd kunden er med selskapet og alt det ellers foretar seg, og ikke bare den konkrete buss- eller båtturen. Det inkluderer også andre turer, kundeservice, billettpriser osv.

Kollektivbarometeret 2018

Rogaland kommer ikke spesielt godt ut når det gjelder kollektivtrafikkforeningens brukerundersøkelse (kollektivbarometeret) for 2018.²⁴ Ved 5 av 10 spørsmål er Rogaland på bunn. Ett av spørsmålene gjaldt hvor fornøyd brukeren var totalt sett med kollektivtrafikken. Rogaland er her på 11 plass av 17 fylker. Oslo/Akershus kom klart best ut med en score for brukertilfredshet på 74 %. De andre fylkene lå på mellom 35-54 %, hvorav Rogaland fikk 41 %.

Kolumbus sine kundetilfredshetsundersøkelser måler tilfredsheten for de som bruker kollektivtilbudet (ombordundersøkelser e.l.), mens kollektivtrafikkforeningen sin undersøkelse måler tilfredsheten i hele befolkningen (herunder også togreiser). Av svaret på de to undersøkelsene kan en derfor lese at tilfredsheten er mye høyere blant de som benytter seg av kollektivtilbudet fra Kolumbus enn blant befolkningen forøvrig.

Vurderinger av selskapets arbeid med å øke kollektivandelen

Vi finner ikke noe spesielt å bemerke til selskapets arbeid med å øke kollektivandelen. Selskapet har utarbeidet strategiplan med angitte tiltak for å få flere til å benytte seg av deres kollektivtransport. Det er også foretatt en forenkling av takst- og sonesystemet for buss og båt hvor hensikten var å øke kollektivandelen. Selskapet driver dessuten med informasjon og markedsføring av kollektivtilbudet og det foretas kundetilfredshetsundersøkelser (markedsundersøkelser) for å kunne bedre og øke selskapets kollektivtransport.

2.4.2 SELSKAPETS ANTALL REISER OG KOLLEKTIVANDELEN

Kolumbus har opprinnelig tatt utgangspunkt i antall solgte billetter og validering av billetter ombord, for å beregne tallene for buss- og båtreiser. Selskapet skal nå ha bedre kontroll på de faktiske tall for bussreiser (gjennom bruk av APC i Sør-Rogaland). APC står for automatisk passasjertelling ved ombordstigning.²⁵ For områder som ikke har APC blir i dag valideringer for ordinære reiser brukt, og i tillegg blir det korrigert for antall skoleelever som har fått utstedt fri reise.

---

²⁴ Kollektivtrafikkforeningen vedtok i 2015 å opprette et nasjonalt kundebarometer og en nasjonal nøkkeltallsanalyse etter modell fra det europeiske samarbeidet BEST. Alle kollektivtrafikkforeningens medlemmer deltar i kollektivbarometeret, som er en nasjonal undersøkelse. Opinion AS henter inn data til kollektivbarometeret gjennom webundersøkelser som rapporteres tertialvis, og det er pr høsten 2018 blitt rapportert inn tall i to hele år siden arbeidet startet opp. Både kollektivbarometeret og nøkkeltallsanalysen legger opp til at sammenlignbare regioner/fylker skal kunne benchmarkes. Resultatene brukes til årsrapporter, i kunnskapsrapporter, ovenfor kommuner og i kampanjer.

²⁵ APC står for Automatic Passenger Counting. APC forteller via sensorer i dørene hvor mange passasjerer som går av og på i hver dør ved hver holdeplass. Det er tyske Dilax, som leverer APC.

Selskapets antall reiser 2015-2018

Tabell 3 Selskapets antall reiser (antall millioner, avrundet 100 tusen)

	2015	2016	2017	2018
Bussreiser Sør-Rogaland	18,7	19,1	20,3	20,3
Prosentvis endring		2,1	6,3	0,0
Bussreiser Nord-Rogaland	3,1	3,4	3,5	3,2
Prosentvis endring		9,7	2,9	-8,6
Bussreiser Ryfylke	0,8	0,8	0,8	0,9
Bussreiser totalt	22,8	23,4	24,6	24,3
Prosentvis endring		2,6	5,1	-1,2

Kilde: Årsregnskap 2015-2018, Kolumbus AS

Båtreiser har økt fra 905 tusen reiser i 2015 til 1 million reiser i 2018.

Tallene i tabellen er tatt fra selskapets årsrapporter. I årsrapporten for 2018 står det at det var en økning for bussreiser i Sør-Rogaland med 7 % og totalt for fylket med 6 % (herav Nord-Jæren økt med 7,3 %, mens det var nedgang Jæren/Dalane med 1,4 % og Nord-Rogaland med 0,1 %). Dette stemmer da **ikke** med det som står i tabellen her. Tallene for **2018** skal imidlertid være «riktige».

Selskapet forklarer her: I forbindelse med ny kontrakt for busstjenesten i Sør-Rogaland ble det stilt krav til automatisk passasjertelling (APC) i alle busser med oppstart 01.07.2016. Dette systemet hadde en del utfordringer i forbindelse med oppstart. Gjennom året 2017 valgte Kolumbus å bruke innarbeidet rutine for registrering av reisende. For å få sammenlignbare tall i 2018 ble det valgt å «overskrive» opprinnelige tall for 2017 med APC tall. APC-tall for Sør-Rogaland i 2017 viser 18,976 millioner reisende. Avviket i endringen for Nord-Rogaland skyldes at ruteområdet er endret fra 2017 til 2018. Deler av ruteproduksjonen er overført fra Nord-Rogaland til Ryfylke som følge av skifte av bussoperatør. APC vil tas i bruk i Nord-Rogaland fra 01.07.2020.

Selskapets mål i hele perioden

- Øke antall reisende med buss på Nord-Jæren med 3 prosent pr. år.
- Øke antall reisende med buss i Nord-Rogaland med 2 prosent pr. år.
- Holde antall reisende i øvrige Rogaland stabilt

Selskapets kollektivandel buss 2016-2018

Vi har ikke tall for selskapets kollektivandel. Ut fra selskapets årsrapporter har imidlertid kollektivandelen utviklet seg slik i de enkelte årene:

- 2016: Kolumbus har økt markedsandelen betraktelig i 2016 ettersom biltrafikken i fylket har gått ned.
- 2017: Sett i lys av den sterke passasjerveksten på buss, er vi stolte av å kunne understreke at vi tar markedsandeler fra bilen i 2017.
- 2018: I årsrapporten for 2018 står det ikke noe om kollektivandelen. (Iht. den «korrigerte» utviklingen i antall reiser, har imidlertid kollektivandelen økt. De nye bomringene på Nord-Jæren ble innført fra 01.10.2018.)

Status antall reiser og kollektivandelen 2019

Vi har også sett på hva det står om antall reiser og kollektivandelen i selskapets siste rapportering til eier. Dette gjelder halvårsrapporten for 2019 (fylkestingets møte 15.10.2019).

Halvårsrapporten for 2019 viser følgende utvikling i antall bussreiser

Tabell 4 Endring i selskapets antall bussreiser første halvår 2019 (prosent)

Område	Endring i antall bussreiser (prosent)
Totalt i Rogaland	11,9 %
Nord-Jæren	14,0 %
Jæren/Dalane	12,9 %
Nord-Rogaland	-0,5 %
Ryfylke nord	-8,0 %
Ryfylke sør	-3,0 %

Kilde: Kolumbus AS

Oversikten viser endringen i de seks første månedene i 2019 mot samme periode i 2018. Båtreiser har her for øvrig økt med 4,7 %. Vi har i skrivende stund ikke nyere data om reiser.

Utdrag fra fylkeskommunens saksutredning²⁶

Rapporten viser en svært positiv utvikling for antall bussreiser totalt sett i Rogaland, og spesielt for områdene Nord-Jæren og Jæren/Dalane. Fylkesrådmannen savner imidlertid gode årsaksforklaringer til utviklingen. Det har i hovedsak vært en positiv utvikling for antall reiser også med båt, uten at det foreligger noen utfyllende kommentarer fra Kolumbus som belyser endringene.

Kolumbus mener den positive utviklingen på Nord-Jæren skyldes innføring av ny bomring, utvikling av rutenettet og bussene samt satsingen på HjemJobbHjem-ordningen. Jæren og Dalane har en økning på hele 12,9 %. Økningen er betydelig i et område av fylket som består av mange skolereiser og som normalt ikke har hatt en positiv utvikling i antall reiser. Kolumbus har imidlertid ikke gitt noen utfyllende kommentarer til passasjerøkningen.

Drift av kollektivtrafikken er Kolumbus sin kjernevirksomhet og det har de siste årene vært en svært god utvikling i antall reiser, spesielt på Nord-Jæren. Fylkesrådmannen finner det underlig at Kolumbus ikke fokuserer mer på den suksessen de har med driften av kollektivtrafikken og økningen i antall reiser, og kommuniserer dette ut til omverden.

Kolumbus må tydeligere vise årsaker til endringer i passasjertall i de ulike delene av fylket og bli mer spesifikk dersom utviklingen er vesentlig forskjellig i ulike deler av ruteområdene. Det er viktig å få informasjon som kobler virkemidler som er gjennomført med oppnådde resultater.

Vurderinger av selskapets antall reiser og kollektivandelen

Antall bussreiser i fylket var på 24,3 millioner i 2018. Dette gir en økning på 7 % fra 2017. Antall båtreiser økte fra 905 000 til 1 million reiser (tilsvarende 10,5 %). Det har også vært økninger så langt i 2019 (pr. 30.06.2019). Bussreiser har økt med 11,9 % og båtreiser med 4,7 %. Det understrekes at passasjertallene er noe usikre. Det er bare bussreiser i Sør-Rogaland som i perioden har hatt automatisk passasjertelling ved ombordstigning (APC). APC for bussreiser i Nord-Rogaland vil tas i bruk fra 01.07.2020.

Den store økningen i bussreiser og dermed kollektivandelen gjelder imidlertid primært Nord-Jæren, med unntak for 2019 hvor det også er en større økning på Jæren/Dalane. Dette skyldes nok rutetilbudene, spesielt avgangshyppigheten og muligheten til å komme helt fram til reisestedet gjennom såkalte mobilitetstiltak. De nye bomringene på Nord-Jæren og økte bompenger anses å ha økt selskapets kollektivandel ytterligere i dette området. Det samme gjelder utbyggingen av bussveien med egne busstraseer for raskere fremkommelighet. Båtreiser gjelder et mindre antall reisende og avhenger nok mest av de reisendes praktiske muligheter til å reise på andre måter.

Selskapet har de siste par årene (2017 og 2018) oppnådd egne mål for utviklingen i antall reisende, med unntak for Haugalandet. Målene i fylkeskommunens handlingsprogram for kollektivtrafikken er ikke oppnådd. Dette programmet er imidlertid ganske nytt da det ble vedtatt i 2018.

---

²⁶ Vi velger å ta dette med her og ikke under punkt 2.6 om rapportering da forholdet gjelder selskapets antall reisende.

Vi tar med at Kolumbus sin siste halvårsrapport – med unntak for Nord-Jæren – ikke har med noen utfyllende kommentarer som belyser endringene i buss- og båtreiser. Fylkeskommunen savner også dette i sin saksutredning.

Anbefaling

- Kolumbus bør i sin rapportering til eier forklare mulige/sannsynlige årsaker til endringer i antall reisende i de ulike delene av fylket. En kan dermed også se oppnådde resultater opp mot de virkemidler som er satt inn for å øke kollektivtransporten i de enkelte områder.

2.4.3 SELSKAPETS DIALOG MED KOMMUNENE (RUTEENDRINGER)

Vi ser også på hvilke fora/møter som er etablert og hvordan det her tas stilling til ruteproduksjonen og ruteendringer. Iht. rammeavtalen skal Kolumbus vurdere behovet for høring i kommuner i forkant av alle ruteendringer.

Selskapets rutiner og prosedyrer for dialogen med kommunene (ruteendringer)

- Når det gjelder planlegging av ruteendringer og fremtidige planer på generell basis har Kolumbus dialogmøter med kommunene. I enkelte tilfeller inviteres det til møte for en gjensidig kommunikasjon angående Kolumbus og den aktuelle kommunes planer og synspunkt. I andre tilfeller mottar Kolumbus konkrete innspill /ønsker fra en kommune som da faglig vurderes og besvares med begrunnelse.
- Ved nye anbud for ruteområder sendes forslag til nye/endrede ruter ut på høring til berørte kommuner. I tillegg sendes det ut varsel til kommuner i anbudsområdet der det ikke foreslås endringer, om arbeid med nytt anbud og videreføring av ruteproduksjon. Begge tilfeller har en høringsperiode for innspill fra kommunene.
- Endringer av ruter og tilbud utenom anbudsarbeid kommuniseres til berørte kommuner.

Selskapets behandling av ruteønsker

Ruteplanleggerne i Kolumbus har daglig oppfølging av innspill og ruteønsker. Dersom det er mulig gir selskapet en tilbakemelding samme dag, og dersom henvendelsen krever mer tid blir det gitt beskjed om dette. Selskapets mål er alltid å gi et klart og tydelig svar så raskt som mulig. Det vil si å avdekke hva som er mulig å gjøre i saken, når selskapet eventuelt kan gjøre noe, eller om det er et ruteønske selskapet ikke har anledning til å gjøre noe med. De enkelte ruteønskene legges inn i selskapets månedsrapport for nærmere vurdering, men enkelte kurante ruteønsker kan gjennomføres ganske straks.²⁷

---

²⁷ Selskapet registrerer og kategoriserer alle ruteønsker. Dersom det er forsvarlig faglig og økonomisk å gjøre en endring, blir den gjennomført. Dette kan i enkelte kurante tilfeller skje ganske raskt.

Kolumbus tar utgangspunkt i kundenes perspektiv og vurderer ruteønsker ut fra gjeldende planer og strategier. Utgangspunktet for ruteplanlegging i Rogaland er samlet i dokumentet «Prinsipper for planlegging av kollektivtransport i byområder». Kolumbus forsøker å tilpasse ruter til kundenes behov, men de fleste ruteendringer har ofte både positive og negative konsekvenser. Selskapets jobb blir derfor, i hvert enkelt tilfelle, å vurdere disse konsekvensene i forhold til hverandre, slik at selskapet bruker ressursene på den måten som gir størst effekt.

Vi har fra selskapet fått noen eksempler fra dialogmøter

- For Kvitsøy kommune har det vært dialogmøte angående fremtidig kollektivtilbud etter Rogfast.
- For Sandnes kommune gjennomføres arbeidsmøter hvor enkeltruter, i tillegg til dagens og fremtidig kollektivdekning i ulike områder diskuteres.
- For Stavanger kommune kan det nevnes at Kolumbus har mottatt et ønske, som vil kreve traseendring for en av selskapets ruter i tillegg til tilrettelegging av infrastruktur fra Stavanger kommunes side. Gjennom dialogmøter og faglig arbeid er det kommet en løsning som ivaretar både ønsker fra Stavanger kommune og Kolumbus sin strategi for kollektivtilbudet.

Vi har sett på ett par nylige politiske saker vedrørende ruteproduksjon/ruteendringer

- Hurtigbåttilbudet i Rogaland – Alternativer for rutekutt (fylkestinget sak 111/18 fra 30.10.2018)
  - Utdrag vedtak: Fylkestinget tar utredningen fra Kolumbus til orientering, men har ikke realitetsbehandlet prioriteringene. Utredningen fra Kolumbus sendes på høring til berørte kommuner. Det gjøres ikke endringer i dagens ruter før etter behandlingen i 2019.
- Rutetilbudet på Haugalandet fra 2020 (fylkestinget sak 112/18 fra 30.10.2018)
  - Utdrag fra saken: Fylkeskommunen har gjennomført høring blant kommunene Haugesund og Karmøy, da det er i disse to kommunene det foreslås endringer. Det er kun mottatt høringsuttalelse fra Karmøy. I tillegg har Kolumbus sendt ut informasjonsbrev til kommunene Tysvær, Bokn og Vindafjord om planleggingen av ny anbudsperiode for rutedriften. Tysvær kommune har svart på denne henvendelsen. Ønskene som fremkommer fra Tysvær behandles på lik linje med innspillene fra Karmøy.

Orienteringssak - Operativ ruteplanlegging

Vi viser ellers til en orienteringssak om operativ ruteplanlegging (samferdselsutvalget sak 6/19 fra 06.02.2019). Kolumbus har i saken gitt en redegjørelse for hvordan innspill og ruteønsker som mottas blir behandlet. Dette er mye av det samme som står ovenfor, men gjelder altså kun det om ruteønsker.

Spørring kommuner - Selskapets dialog med kommunene (ruteendringer)

Vi har bedt de aktuelle kontaktpersoner/saksbehandlere i kommunene om kommentarer til hvordan deres dialog med selskapet er i forbindelse med ruteendringer. Det ble presisert at dette ikke gjaldt selve ruteendringene.

Vi har fått svar fra 14 av 26 kommuner (54 %)

Svar vedrørende bussruter

- 8 kommuner mente at det var en god/tilfredsstillende dialog i forbindelse med ruteendringer.
- 6 kommuner mente at dialogen i forbindelse med ruteendringer kunne bli bedre.
  - Kommunene ønskte mer dialog i forkant av ruteendringer.
  - De største kommunene mente at dialogen kunne bli bedre ved høringssaker for ruteendringer. Det ble trukket fram de to siste store sakene i forbindelse med endringer av rutetilbudet.²⁸ Kommunene ville gjerne bli mer/tidligere involvert i arbeidet med slike ruteendringer (høringssaker), gjerne før selve høringene.
  - En kommune nevnte spesielt at det var kommunikasjonsutfordringer i tilfeller der kollektivløsninger drøftes opp mot kommunens samfunns- og arealutvikling.

Svar vedrørende båtruter

- Bare fire kommuner uttaler seg spesifikt om dialogen i forbindelse med ruteendringer for båtruter, men det er flere kommuner som ikke har båtruter.
  - To av kommunene mente at det var en god/tilfredsstillende dialog, mens to av kommunene mente at den kunne bli bedre.

Vurderinger av selskapets dialog med kommunene (ruteendringer)

Vi har ingen merknader til selve opplegget i forbindelse med ruteendringer. Kolumbus skal gjennomføre dialogmøter e.l. med kommunene når det gjelder planlegging av ruteendringer og fremtidige planer på generell basis. Kolumbus forsøker å tilpasse ruter til kundenes behov, men de fleste ruteendringer har ofte både positive og negative konsekvenser. Selskapet må derfor i hvert enkelt tilfelle vurdere disse konsekvensene i forhold til hverandre, slik at ressursene brukes på den måten som gir størst effekt. De enkelte ruteønskene legges inn i selskapets månedsrapport for nærmere vurdering, men enkelte kurante ruteønsker kan gjennomføres ganske straks. For større ruteendringer skal det sendes forslag til nye/endrede ruter på høring til berørte kommuner. Det nevnes spesielt saker om ruteendringer i forbindelse med nye tilbud for ruteområder og saker om rutekutt. Større ruteendringer må behandles politisk. Høringen blir derfor en politisk sak (fylkestinget).

Ved vår spørreundersøkelse overfor kommunene kom det fram at noen kommuner ønsket mer dialog i forkant av ruteendringer. De største kommunene ønsket å bli mer/tidligere involvert ved høringssaker for store ruteendringer.

---

²⁸ Rutetilbudet på Nord-Jæren fra 2016 og på Haugalandet fra 2020. Det ble også nevnt sak om rutekutt hurtigbåt.

2.5 ANSKAFFELSER, OFFENTLIGHET, ETIKK OG MILJØ

Vi ser her på hvordan Kolumbus håndterer de enkelte områdene. Gjennomgangen er gjort på et overordnet nivå. Vår kontroll begrenser seg primært mot noen sentrale deler fra lovreglene. Det er ikke her særskilte føringer i fylkeskommunens prinsipper for godt eierskap.

Kolumbus og offentlige anskaffelser

Kolumbus er omfattet av lovregler om offentlige anskaffelser, jf. lovens § 2 og dernest anskaffelsesforskriften og forsyningsforskriften. Vi viser til begge forskriftenes § 1-2.2. Selskapet er opprettet for å tjene allmennhetens behov. Det driver ikke noen form for næring, og det er eid, finansiert og kontrollert av fylkeskommunen.

Kolumbus må foreta de fleste anskaffelser etter anskaffelsesforskriften. Kolumbus er *bare* omfattet av forsyningsforskriften når det gjelder transporttjenester for rutenettet med buss.²⁹ Transporttjenester for ferje og båt må følge anskaffelsesforskriften. Det er imidlertid transporttjenester for rutenettet med buss som beløpsmessig utgjør de største anskaffelsene for selskapet.

Kolumbus håndterer selv prosessen med innkjøp og anskaffelsesregelverket, og har egen ansatt innkjøps- og kontraktsansvarlig. Innkjøp må skje innenfor de økonomiske rammene som er gitt selskapet. Fylkeskommunen som eier blir involvert når det gjelder politiske forhold i anbudene (eksempelvis innhold/omfang på rutenett, miljøteknologi på bussene) og hvor dette må behandles av fylkestinget.

Lovregler om offentlige anskaffelser

Anskaffelsesloven krever at anskaffelsene skal foretas etter konkurranse.

Dette prinsippet er også nedfelt i fylkeskommunens føringer for selskapet når det gjelder kjøp av transporttjenester. Rammeavtalen mellom fylkeskommunen og Kolumbus krever her bruk av konkurranse.

Det trådte i kraft nye lovregler om offentlige anskaffelser fra 01.01.2017. Det nevnes spesielt at anskaffelser opp til 100 000 kroner ble unntatt lovreglene. Det vises til anskaffelsesloven § 2.1.

---

²⁹ Det vises til forsyningsforskriften § 1-6.1 Forskriften gjelder for aktiviteter som har til formål å stille til rådighet eller drive rutenett beregnet på å yte transporttjenester til offentligheten med jernbane, automatiserte systemer, sporvei, trolleybuss, buss eller kabel.

Anskaffelsesforskriften (anskaffelsesforskrift for klassisk sektor)

Anskaffelsesforskriften (enkelte bestemmelser)

- Dersom anskaffelsens verdi er på 100 000 kroner eller mer, skal det innhentes tilbud fra minst tre tilbydere. (KOFA har tidligere lagt til grunn at «oppdragsgiver» som hovedregel bør kontakte minst tre leverandører, men at dette ikke kan gjelde absolutt.)
- Dersom anskaffelsens verdi er på nasjonal terskelverdi eller mer, gjelder lovreglene i anskaffelsesforskriftens del II, dvs. at kunngjøring i Doffin (Database for offentlige innkjøp) må gjennomføres. Den nasjonale terskelverdien er i dag (fra 06.04.2018) på 1,3 millioner kroner.³⁰
- Dersom anskaffelsens verdi er på EØS-terskelverdier eller mer, gjelder lovreglene i anskaffelsesforskriftens del III, dvs. at kunngjøring i TED (Database for EØS-landene) må gjennomføres. Terskelverdien for vare- og tjenestekjøp er i dag (fra 06.04.2018) på 2 millioner kroner.³¹
- Verdien av rammeavtaler for vare- og tjenestekjøp beregnes på grunnlag av det antatte kjøpet i hele avtaleperioden. Det kan ikke inngås rammeavtaler for mer enn fire år, med mindre det foreligger særlige forhold.
- Oppdragsgiveren skal føre protokoll for gjennomføringen av alle anskaffelser. (For anskaffelser på minst terskelverdier er det listet opp en rekke krav som protokollen skal inneholde.)

Merknad: Direkte anskaffelser vil typisk være tillatt hvor det reelt sett bare er en leverandør. Alle terskelverdier er uten merverdiavgift.

Forsyningsforskriften (forsyningssektoren)

Forsyningsforskriften har noe andre lovregler enn anskaffelsesforskriften. Vi konsentrerer oss her om det som er forskjellig fra anskaffelsesforskriften.

Forsyningsforskriften (kort om forskjeller mot anskaffelsesforskriften)

- Den største forskjellen mellom de to regelverkene, er at forsyningsforskriften ikke krever kunngjøring før anskaffelsen har en verdi som er på EØS-terskelverdi eller mer. Det er altså ingen nasjonal terskelverdi.
- EØS-terskelverdiene for vare- og tjenestekjøp er også større i forsyningsforskriften enn i anskaffelsesforskriften. Terskelverdien er i dag (fra 06.04.2018) på 4,1 millioner kroner.³²

---

³⁰ Den nasjonale terskelverdien var på 1,1 millioner kroner ved den nye anskaffelsesloven fra 01.01.2017. Før det var den på 500 000 kroner.

³¹ To foregående år var den på 1,75 millioner kroner, og 1,55 millioner kroner før det igjen.

³² To foregående år var den på 3,5 millioner kroner, og 3,1 millioner kroner før det igjen.

Anskaffelsesforskriften krever protokollføring av anskaffelsesprosessen i anskaffelsesforskriften. Dette er ikke et krav i forsyningsforskriften. Men begge forskriftene har krav om dokumentasjon av anskaffelsesprosessen (såkalt dokumentasjonsplikt).

Kolumbus sin innkjøpspolicy (anskaffelsesstrategi)

Kolumbus har utarbeidet en innkjøpspolicy (anskaffelsesstrategi) for 2015-2017.

Innkjøpspolicyen (datert 07.05.2015) gjelder fortsatt fullt ut, men med endringer i lovregler og terskelverdier for offentlige anskaffelser. Kolumbus skal oppdatere innkjøpspolicyen i løpet av høsten 2019.

Innkjøpspolicyen har følgende innhold

Innkjøpspolicy for perioden 2015-2017 (innhold)	
Innledning med bakgrunn, mål og nåsituasjon	
Handlingsplan frem mot utgangen av 2017	
<ul style="list-style-type: none"> • Mer-profesjonalisering av innkjøpsarbeidet • Lojalitet til inngåtte avtaler • Avtaleoppfølging • Leverandørutvikling • Enda bedre avtaler	
Det er skissert handling og tiltak for punktene.	
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bakgrunn og mål for plan for innkjøpsarbeidet. Målet for innkjøpspolicyen, organisering ... 2. Nåsituasjonen, med bl.a. følgende: Føring for innkjøp Hva som anskaffes Bruken av Doffin Elektronisk handel (e-handel) Gjennomføring av konkurranser 3. Innkjøpspolicyens vedlegg. Rutiner, fullmaktsstruktur, avtaler ...

Kontroll av selskapets anskaffelsesprosess (stikkprøver)

Vi ser ved stikkprøvene kun på om anskaffelsene er kunngjort, og på hvordan evaluering av anbudene er foretatt.

Vi har gått gjennom selskapets saldoliste for leverandører 2018 og «tilfeldig» valgt ut 6 leverandører. De utvalgte leverandørene omfatter avtaler med operatører og noen andre mindre/større anskaffelser.

Resultatet av vår kontroll

Tabell 5 Anskaffelsesprosessen leverandører (stikkprøver)

Leverandør	Tjeneste	Kunngjøring	Protokoll e.l.	Evaluering	Vekting	Valg
Rogaland Taxi	operatør	ja	mai 2016	ja	ja	score
Norgesbuss	operatør	ja	september 2015	ja	ja	score
Kluge	advokat	ja	mai 2016	ja	ja	score
Fara ASA	billettering	-	-	-	-	-
Webstep	data	ja	november 2018	ja	ja	score
Melvær & Co	reklame	ja	desember 2017	ja	ja	score

Kilde: Kolumbus AS

For de utvalgte anskaffelsene ble det bedt om anbudsinnbydelse/kunngjøring, anbudsevaluering/protokoll, samt forklaring på hvorfor dette eventuelt ikke foreligger. Alle anskaffelsene var over den nasjonale terskelverdien på sitt tidspunkt. Kunngjøring er foretatt i Doffin/TED.³³

Kommentarer til anskaffelsene

Anskaffelsene gjelder hhv. individuelt tilrettelagt/særskilt skoleskyss på Nord-Jæren, kollektivtrafikk buss Nord-Jæren, rammeavtale for advokattjenester, billettering, konsulenttenester for videreutvikling av sanntidssystem, og til sist rammeavtale for reklame- og kommunikasjonstjenester. Evaluering av tilbudene fremkommer av protokoll/tildelingsbrev. Vanlige kriterier ved vekting av tilbudet: pris, kvalitet, kompetanse og miljø. Det er også benyttet andre kriterier. I tillegg stilles det en del kvalifikasjonskrav til leverandørene (som ikke vektet, men som kan være absolutte krav). Score er beste tilbud basert på kriteriene.

Kolumbus viser til at anskaffelsen fra Fara opprinnelig ligger mange år tilbake. Billetteringsutstyret som benyttes i fylket, ble innkjøpt av Fara første gang i 2004 og levert i 2006. Dette er således lenge før dagens Kolumbus ble etablert. Det har siden blitt skiftet ut og oppdatert med tilsvarende oppgradert utstyr. For drift og vedlikehold av billetteringsutstyret er det inngått egne avtaler med Fara.

---

³³ Dersom oppdragsgiver har oppgitt at kunngjøringen skal publiseres i EUs database; TED (Tenders Electronic Daily), er Doffin ansvarlig for at kunngjøringen blir oversatt til engelsk og at den blir overført på en korrekt måte. Dette betyr at en slik kunngjøring skal publiseres i TED innen fem virkedager fra publiseringsdato i Doffin.

KOFA (klagenemda for offentlige anskaffelser)

Vi finner Kolumbus innklaget i fire saker for perioden 2015-2019 (pr. medio oktober 2019). Ved ett tilfelle fant nemda at Kolumbus delvis hadde brutt regelverket. Dette gjelder en sak om avvisning av tilbud og tilbudsevaluering (2015).³⁴ Saken er rådgivende og medførte derfor ikke gebyr for Kolumbus. To andre rådgivende saker om avvisning av tilbud/leverandør (fra 2018 og 2019) er fremdeles under behandling. Det var ellers en gebyrsak til behandling hos nemda. Dette gjaldt en sak om ulovlig direkte anskaffelse (2017)³⁵ og omfattet også fire andre kollektivtraffikkselskaper. Nemnda konkluderte med at de innklagede ikke hadde brutt regelverket.

Vurderinger av selskapets offentlige anskaffelser

Selskapet har utarbeidet rutiner og prosedyrer for innkjøp (innkjøpspolicy) i mai 2015, men denne policyen er enda ikke blitt oppdatert med nye lovregler og nye terskelverdier. Selskapet opplyser at dette skal skje i løpet av høsten 2019. Ettersom terskelverdier jevnlig endres, kan det være praktisk at policyen kun henviser til de til enhver tid gjeldende terskelverdier. Gjeldende terskelverdier kan legges i vedlegg. Det vil da ikke så ofte være behov for en oppdatering av innkjøpspolicyen.

Selskapets innkjøp anses å være i tråd med lovreglene om offentlige anskaffelser. Vår begrensede stikkprøvekontroll avdekket ikke avvik. Selskapet var også lite nevnt på KOFA sine nettsider, og det var ingen klagesaker som har medført gebyr for selskapet.

Kolumbus og offentlighet

Kolumbus er omfattet av lovregler om offentlighet, jf. lovens § 2. Begrunnelsen er den samme som for lovregler om offentlige anskaffelser. Selskapet er opprettet for å tjene allmennhetens behov. Det driver ikke noen form for næring, og det er eid, finansiert og kontrollert av fylkeskommunen.

---

³⁴ Innklagede gjennomførte en åpen anbudskonkurranse for leie av bussanlegg. Klagenemnda kom til at innklagede ikke hadde brutt regelverket ved ikke å avvise valgte leverandørs tilbud. Innklagede hadde brutt kravet til forutberegnelighet i loven § 5, ved at avvik i valgte leverandørs tilbud ikke var hensyntatt i evalueringen. Klagers anførsel om at innklagede hadde brutt regelverket ved evalueringen av tildelingskriteriet «Overtakelsestidspunkt», førte ikke frem.

³⁵ Avtale om tjenester for billettsalg, betaling av billetter og billettkontroll.

Lovregler om offentlighet

Offentleglova (enkelte bestemmelser)

- Selskapets saksdokumenter er offentlige med mindre offentlighetsloven hjemler adgang til unntak fra offentlighet.
- Innsyn kan foretas etter bestemmelsene i offentliglova og reglene om partsinnsyn i forvaltningsloven.
- Når det er mulighet til å gjøre unntak fra innsyn, skal det likevel vurderes å gi helt eller delvis innsyn i saken.
- Innsyn bør gis dersom hensynet til offentlig innsyn er tyngre enn behovet for unntak.

Offentlighet i Kolumbus

På selskapets nettsider under fanen om Kolumbus, er det følgende valg:

- Aktuelt (publiserte nyhetsartikler fra selskapet)
- Om Kolumbus (kort informasjon om selskapet som mobilitetsleverandør)
- Organisering (organisasjonsmodell, administrasjon, styremedlemmer)
- Nøkkeltall (enkelte nøkkeltall, årsrapporter 2010-2018, strategi, miljøstrategi)
- Ledige stillinger
- Presse (pressekontakt)
- Offentlig journal (postjournal, offentlig journal etter reglene i arkivloven)

Offentlig journal (postjournal)

Ved postjournalen som ligger på selskapets nettsider kan en søke på saker. Dette kan gjøres gjennom frisøk og på tidsrom. Det er også valg for type (inngående dokumenter, notat, søknad om stilling og utgående dokumenter) og for enhet (administrasjon og kundeservice, Kolumbus, plan og produksjon, og strategi og utvikling).

Kolumbus har inngått avtale med arkivplan.no for å beholde god oversikt over rutiner og prosedyrer i forbindelse med offentlig arkiv. Denne løsningen er for tiden under utarbeidelse.

Selskapets rutiner og prosedyrer for offentlighet

Begjæring om innsyn

Saksdokumenter, journaler og lignende registre for Kolumbus er åpne for innsyn dersom ikke annet følger av lov eller forskrift med hjemmel i lov. Alle kan kreve innsyn i organets saksdokumenter, journaler og lignende registre. Alle kan også kreve innsyn i en sammenstilling av opplysninger som er elektronisk lagret i databasene til organet hvis sammenstillingen kan gjøres med enkle fremgangsmåter.

Henveldelser via telefon eller e-post

Som hovedregel tar vi ikke imot innsynsforespørsler pr. telefon, vi informerer om at vedkommende må henvende seg pr. e-post eller papirpost.

Merinnsyn (bestilling av innsyn i dokument som er unntatt offentlighet)

I offentleglova § 11 er det fastsatt at forvaltningsorganet alltid skal vurdere om et dokument likevel skal gjøres kjent helt eller delvis, selv om det etter bestemmelser i loven kan unntas fra offentlighet, og at det «bør gi innsyn dersom omsynet til offentlig innsyn veg tyngre enn behovet for unntak». Det er ansvarlig saksbehandler eller dennes leder som vurderer merinnsyn og gir svar til den som har bedt om innsyn i dokumenter unntatt offentlighet.

Arkivar/Saksbehandlers ansvar:

Dersom du mottar et spørsmål om innsyn direkte til deg, er det ditt ansvar å sørge for at det blir registrert i arkivsystem. Forespørsel om (mer)innsyn sendt via e-post, tlf. eller pr. papir, kan også gjelde spørsmål om innsyn i dokument som ikke er journalført, ligger i andre system enn sak-/arkivsystemet, eller f.eks. på saksbehandlers hjemmeområde.

Det er ditt ansvar som ansvarlig saksbehandler å vurdere om et dokument skal unntas offentlighet eller ikke. Mottar du en innsynsbegjæring i et dokument unntatt offentlighet må du alltid foreta en ny offentlighetsvurdering. Dersom dokumentet fremdeles skal være hjemlet, må du vurdere meroffentlighet for hele eller deler av dokumentet. Vennligst svar direkte fra arkivsystem til den som har bedt om innsyn.

SAKSTITTEL: Innsynsbegjæring - *hva det bes om innsyn i*

JOURNALPOSTTITTEL: Innsynsbegjæring - *hva det bes om innsyn i*

Innsynsbegjæring skal svares på «uten ugrunnet opphold», jfr. offentleglova § 29, første ledd. Dersom innsynsbegjæreren ikke får svar innen 5 virkedager, regnes dette som et avslag på innsynsbegjæringen, og det kan påklages (jf. offentleglova § 32 annet ledd). Sykdom og fravær er ikke tilstrekkelig grunn til å utsette svaret utover 5 virkedager.

Vurderinger av selskapets offentlighet

Vi finner ikke noe å bemerke til selskapets praktisering av lovregler om offentlighet. Det er informasjonen om selskapets virksomhet på selskapets nettsider. Selskapet har utarbeidet rutiner og prosedyrer for offentlighet og det foreligger offentlig journal (postjournal).

Kolumbus og etikk

Kolumbus er omfattet av habilitetsreglene i aksjeloven. Det vises til aksjeloven § 6-27.

Lovregler og KS sine anbefalinger om habilitet (etikk)

Aksjeloven

Aksjeloven § 6-27 om inhabilitet

- Et styremedlem må ikke delta i behandlingen eller avgjørelsen av spørsmål som har slik særlig betydning for egen del eller for noen nærstående at medlemmet må anses for å ha fremtredende personlig eller økonomisk særinteresse i saken. Det samme gjelder for daglig leder.
- Et styremedlem eller daglig leder må heller ikke delta i en sak om lån eller annen kreditt til seg selv eller om sikkerhetsstillelse for egen gjeld.

KS Anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll

Habilitetsvurderinger og utarbeidelse av etiske retningslinjer (KS anbefaling nr. 15 og nr. 19)

- Det anbefales at styrene etablerer faste rutiner for å håndtere mulige habilitetskonflikter. Ordfører og rådmann bør ikke sitte i styret i selskaper.
- Eier bør påse at selskapsstyrene utarbeider, og jevnlig reviderer, etiske retningslinjer for selskapsdriften.

Selskapets etikk

Den nye styreinstruksen

Et styremedlem må ikke delta i behandlingen eller avgjørelsen av spørsmål som har slik særlig betydning for egen del eller for noen nærstående at medlemmet må anses for å ha fremtredende personlige eller økonomiske interesser i saken. Med nærstående menes person og selskap som omfattes av aksjeloven § 1-5.

Behandling av enkeltsaker i styret

I enkeltsaker, blir styremedlemmenes habilitet vurdert fra sak til sak. Styremedlemmer som kan være eller er inhabile, fratrer ved behandlingen av saken. Ved usikkerhet kan særskilt vurdering foretas ved hjelp av eksterne.

Andre avtaler/oppgaver for styret og ledelsen

Ingen av styremedlemmene har særskilte avtaler/oppgaver for selskapet (utover styrevervet). Verken direktør eller andre ledere har særskilte avtaler/oppgaver for selskapet (utover ansettelsesforholdet).

Etiske retningslinjer

Som et aksjeselskap eid av Rogaland fylkeskommune, har Kolumbus fortsatt å drive sin virksomhet etter de etiske retningslinjene til fylkeskommunen. I 2017 utarbeidet Kollektivtrafikkforeningen tre ulike veiledere som inneholder etiske retningslinjer for intern bruk, rutiner for varsling og etiske krav til leverandører. Kolumbus var delaktige i dette arbeidet, og styret i Kolumbus har vedtatt disse som en del av selskapets egne retningslinjer.

Vi viser nedenfor en oversikt over selskapets etiske retningslinjer (versjon mars 2018). Retningslinjene gjelder for både styremedlemmer, ansatte, innleid personale og andre som jobber for Kolumbus.

Selskapets etiske retningslinjer

Etiske retningslinjer (utdrag)

Habilitet/interessekonflikter

- Ansatte skal ikke opptre på en måte som er egnet til å svekke tilliten til at de er upartiske.
- Ansatte skal ikke behandle saker eller ta beslutninger i situasjoner der de er inhabile.
- Ansatte skal selv vurdere egen habilitet og avklare tvilstilfeller med overordnet.
- Engasjement i eksterne verv og posisjoner må ikke være av en slik art at det kommer i konflikt med Kolumbus sine interesser.
- Ingen må opptre slik at Kolumbus kan mistenkes for brudd på konkurranselovgivning (reg-ler om ulovlig prissamarbeid, anbudssamarbeid eller markedsdeling).

De etiske retningslinjene omhandler en rekke andre etiske forhold, herunder om personlig ansvar og lojalitet, korrupsjon, gaver og andre fordeler, og om forretningsdrift og innkjøp. Vi har i vedlegg tatt med hele retningslinjene.

Vurderinger av selskapets etikk

Vi finner ikke noe å bemerke til selskapets håndtering av etikk. Selskapet har utarbeidet etiske retningslinjer som tar for seg etikk og habilitet. Det er rutiner for å håndtere inhabilitet ved behandling av enkeltsaker i styret. Ingen av styremedlemmene har særskilte avtaler/oppgaver for selskapet (utover styrevervet). Det samme gjelder direktør og andre ledere (utover ansettelsesforholdet).

Kolumbus og miljø (arbeidsmiljø og miljøvern)

Kolumbus er omfattet av arbeidsmiljøloven og internkontrollforskriften³⁶. Disse lovreglene gjelder all virksomhet som sysselsetter arbeidstakere, med enkelte unntak.

Lovregler og fylkeskommunens føringer

Arbeidsmiljøloven og internkontrollforskriften

Arbeidsmiljøloven og internkontrollforskriften (enkelte bestemmelser)

- Det er krav om et systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid (HMS-arbeid). Systemet tilpasses virksomhetens art, aktiviteter, risikoforhold og størrelse. Mål for arbeidet og rutiner for avvik og tiltak er her viktige. Miljøvern (ytre miljø) skal også være med.
- Verneombud og arbeidsmiljøutvalg er obligatorisk for noe større virksomheter. Ved virksomhet med minst 10 arbeidstakere, skal det være verneombud. Ved virksomhet med minst 50 arbeidstakere, skal det være arbeidsmiljøutvalg. Virksomhet skal tilknyttes be-driftshelsetjeneste når risikoforholdene i virksomheten tilsier det. Vurderingen av om slik plikt foreligger skal foretas som ledd i gjennomføringen av det systematiske helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet.
- Jevnlige arbeidsmiljøkartlegginger er ett av flere virkemidler i det systematiske arbeidet med helse, miljø og sikkerhet. Slike kartlegginger sikrer at det foreligger oppdatert kunnskap om arbeidsmiljørelaterede forhold.

Fylkeskommunens føringer for miljøvern

Føringer for miljøvern (ytre miljø)

- Fylkestinget har tidligere lagt opp til at det skal benyttes batteribusser på bussveien og øvrige ruter i byområdet (dvs. utenom bussveien). Det vises til fylkestinget 07.03.2017 (sak 15/17) om fremtidig bussteknologi på bussveien.
- I vedtaket står bl.a. følgende: Nullutslippsteknologi for bussveien innebærer en økonomisk risiko mht. investering og drift som staten må være med å dele ut fra statlige målsettinger. Det må tildeles tilstrekkelig statlige midler til formålet gjennom byvekstavtalen.
- I forbindelse med fylkeskommunens sak om økonomiske mål og prioriteringer i økonomi-planen 2020-2023 skriver fylkesrådmannen at det til høsten vil komme en egen sak vedrørende strategi for miljø og mobilitet innenfor ansvarsområdene til Kolumbus. Strategien vil gi fylkeskommunen kontroll på de langsiktige perspektivene. Det vises til fylkestinget 11.06.2019 (sak 84/19). Denne saken foreligger ikke i skrivende stund.

---

³⁶ Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter.

Som det fremkommer her er det fylkestinget som bestemmer hvilken miljøteknologi bussene skal ha. Dette skjer da gjennom selskapets tilbud. Vi kan i den forbindelse nevne at fylkestinget i sak om opsjoner i bussbud Ryfylke Sør gikk bort fra å bestille elbussopsjonen. Det ble i tillegg vedtatt at fylkesrådmannen bes legge frem en sak om strategi for overgang til nullutslipp i kollektivtransporten i Rogaland. Saken skal belyse hvordan vi mest mulig effektivt oppnår overgangen, eksempelvis ved å belyse hvilke ruter det er naturlig å prioritere først. Det vises til fylkestinget 30.04.2019 (sak 34/19).

Vår kommentar: Det er ikke opplagt hva som er den «beste» miljøvennlige teknologiske løsningen internasjonalt og lokalt. Det antas at fylkeskommunens strategi også vil omtale dette forholdet.

Selskapets arbeidsmiljø

Selskapets HMS-håndbok og miljøsertifisering

Kolumbus sin HMS-håndbok tar bl.a. for seg systematisk HMS-arbeid (internkontroll). Det er egne kapitler som omhandler helse og miljø, sikkerhet, og miljøfyrtårn. Selskapet har arbeidsmiljøutvalg (AMU), verneombud og bedriftshelsetjeneste.

Kolumbus er miljøsertifisert gjennom stiftelsen Miljøfyrtårn. Miljøfyrtårn er et verktøy for sertifisering og miljøledelse. Gjennom et digitalt system får virksomheter konkrete verktøy for å jobbe med å forbedre sine miljøprestasjoner innen områdene arbeidsmiljø, avfallshåndtering, energibruk, innkjøp og transport.

Selskapets medarbeiderundersøkelse

Kolumbus gjennomfører jevnlig medarbeiderundersøkelser, siste gang i 2018. I 2018 benyttet selskapet en ny modell for gjennomføring av undersøkelsen. Undersøkelsen er levert og gjennomført av Stamina, som også har bedriftshelsetjenesten. Undersøkelsen brukes også av andre kollektivtraffikselskaper, slik at det kan sammenlignes med andre tilsvarende selskaper.

Selskapets medarbeiderundersøkelse omfatter mange spørsmål. Selskapet har i sin hovedrapport utarbeidet en oversikt over resultatet fra undersøkelsen. Vi tar nedenfor med en oppsummering fra temaene i medarbeiderundersøkelsen.

Medarbeiderundersøkelse 2018

Medarbeiderundersøkelse 2018 (oppsummering)

- Medarbeiderundersøkelsen inneholder 20 tema (score skalaen går fra 0-100, hvor 100 er best)
- Scoren på de enkelte tema ligger på mellom 60-78, snittet for alle tema er 69
- En score på 69 tilsvarer omtrent 3,5 på en skala fra 1-5 (hvor 5 er best)
- Det er best score på forhold som gjelder arbeidsglede, medarbeiderskap, organisasjonstilhørighet og sosialt samspill (score på mellom 76-78)
- Det er dårligst score på forhold som gjelder jobbkrav, tilbakemelding og overordnet ledelse (score på mellom 60-61)
- Svarprosenten er over 90 % (gjelder alle de 20 temaene)

Selskapet har ikke angitt noe «eksakt» mål for scoren ved medarbeiderundersøkelsen. Det foreligger ikke en sammenligning med forrige medarbeiderundersøkelse, men det ble da benyttet en annen modell.

Selskapet sykefravær 2015-2018

Kolumbus har en målsetting om at tilstedeværelse skal være på minst 96 % (iht. IA-avtalen). Dette kan leses som at målet for sykefravær skal være under 4 % i året. Sykefraværet har årlig vært på mellom 2,8 % og 4,7 %, hvorav sykefraværet i 2018 var på 3,7 %. Korttidsfraværet har vært på mellom 0,8 % og 1,5 %. Det har i perioden ikke vært skader eller ulykker i selskapet.

Selskapets miljøvern (ytre miljø)

Selskapet sin virksomhet kan forurensne det ytre miljø. Dette gjelder forurensninger fra buss- og båttransporten.

Kolumbus er et administrasjonsselskap som først og fremst påvirker miljøet gjennom kjøp av kollektive trafikkjenester. Selskapets ambisjon er å tilby det mest miljøvennlige og innovative kollektivtilbudet i landet.

Kolumbus har definert målsetninger for hvordan de skal sørge for å nå målene om en fossilfri drift fram mot 2024. Selskapet skal ta initiativ til å utvikle og prøve ut ny teknologi som sikrer en miljøvennlig drift av kollektivtransporten i Rogaland.

Selskapets miljøstrategi 2016-2024

Selskapets miljøstrategi 2016-2024 (innholdsfortegnelse)³⁷

Miljøstrategien har følgende innhold:

- MILJØSTRATEGI I ET INTERNASJONALT, NASJONALT OG LOKALT RAMMEVERK
  - Internasjonale føringer
  - Nasjonale føringer
  - Lokale føringer
  - Kolumbus må prioritere riktig
- KOLUMBUS OG NULLVEKSTMÅLET
  - Kollektivtransport som et attraktivt alternativ
  - Bussveien
  - Kombinasjon av kollektivtransport, sykkel og gange
  - Belønningsmidler
- NY TEKNOLOGI - MER MILJØVENNLIG KOLLEKTIVTRANSPORT
  - Hvilke alternativer har vi
  - Ny teknologi og fornybar energi gir miljøvennlige busser
- MEST MULIG MILJØVENNLEG BÅTTRAFIKK
- MED FOSSILFRIE BUSSAR INN I FRAMTIDA
  - Grønn teknologi og el-mobilitet på bussveien
  - Mest mulig buss og miljø for pengene
  - Veien videre

De fire første kapitlene ovenfor avsluttes i miljøstrategien med «Kolumbus vil». Dette er selskapets tiltak for å oppnå målsettingene i miljøstrategien.

I styresak 17/19 om HMS og samfunnsansvar, kom for øvrig styret med en del kommentarer relatert til miljømessige løsninger for buss- og båttransporten. Det nevnes:

- I forbindelse med fremtidige anbudsanbefalinger knyttet til miljøopsjoner, bør anbefalingene settes i sammenheng med både økonomiske rammer (dvs. tilleggskostnader knyttet til opsjonen) og miljøgevinster ved den enkelte opsjon.
- Arbeidet som utføres på båtsiden for nye og mer miljøvennlige løsninger er viktig da reduksjoner her vil kunne gi store positive resultater i miljøregnskapet.

Selskapets HMS-håndbok og miljøsertifisering

Det vises ellers til selskapets HMS-håndbok og miljøsertifiseringen omtalt foran under arbeidsmiljø. HMS-håndboken og miljøsertifiseringen omhandler også miljøvern (ytre miljø).

---

³⁷ Selskapets miljøstrategi er på nynorsk. Vi har tatt oss friheten til å oversette innholdsfortegnelsen til bokmål.

Vurderinger av selskapets miljø (arbeidsmiljø og miljøvern)

Vi finner ikke noe å bemerke til selskapets håndtering av miljø. Selskapet har utarbeidet HMS-håndbok og er miljøsertifisert. Selskapet har også arbeidsmiljøutvalg (AMU), verneombud og bedriftshelsetjeneste. Den siste medarbeiderundersøkelsen viser ikke noen særlige utfordringer for arbeidsmiljøet og sykefraværet har vært lavt/moderat. Selskapet har utarbeidet miljøstrategi for miljøvern (ytre miljø) med tiltak for å oppnå målsettingene i miljøstrategien. Det er ellers eier ved fylkestinget som bestemmer hvilken miljøteknologi bussene skal ha.

2.6 RAPPORTERING TIL EIER OG OPPFØLGING AV VEDTAK

Vi ser her på om selskapets siste rapporteringer er i tråd med avtaler og vedtak. Iht. bestillingen fra kontroll- og kvalitetsutvalget gjelder vedtak fylkestingets vedtak i forbindelse med avtalene.

Revisjonskriterier

Fylkeskommunens prinsipper for godt eierskap (punkt 5)

Selskapet bør rapportere etter prinsippet om bærekraftig utvikling, det vil si å integrere økonomisk, miljømessig og sosial rapportering.

Ramme- og leveranseavtalene mellom fylkeskommunen og Kolumbus

Ramme- og leveranseavtalene (oversikt)

Rammeavtalen (2017)

Rogaland fylkeskommune skal ha tilgang til all tilgjengelig informasjon, statistikk og rutedata som er nødvendig for å kunne ivareta det overordnede ansvaret for kollektivtrafikken i fylket.

Leveranseavtalen (2018 og 2019)³⁸

Årsrapport

Kolumbus AS skal innen 1. mars hvert år utarbeide årsrapport. Denne skal beskrive foregående års aktivitet og inneholde en oversikt over følgende;

- Totalt økonomisk årsresultat
- Kostnader
- Passasjerinntekter og andre inntekter
- Antall reiser
- Antall solgte billetter
- Kundetilfredshet
- Ruteproduksjon

Årsrapporten skal beskrive eventuelle avvik i forhold til leveranseavtalen.

Halvårsrapport

Kolumbus AS skal innen 1. august hvert år utarbeide halvårsrapport for inneværende år. Rapporten skal beskrive første halvårs aktivitet og inneholde;

- Totalt økonomisk halvårsresultat
- Kostnader
- Passasjerinntekter og andre inntekter
- Antall reiser
- Antall solgte billetter
- Kundetilfredshet (nytt i 2019)

Halvårsrapporten skal beskrive eventuelle avvik i forhold til leveranseavtale.

Måned rapport

Kolumbus AS skal hver måned, innen den 15. påfølgende måned, rapportere utviklingen i;

- Kostnader
- Passasjerinntekter og andre inntekter
- Antall reiser
- Antall solgte billetter
- Kundetilfredshet
- Innstilte avganger
- Oppetid sanntidsplattform

Det spesifikke innholdet i års-, halvårs- og månedsrapporteringen skal **nå** avtales i partenes månedlige kontaktmøter.

(Denne ordningen er ny ved leveranseavtalen for 2019. Samferdselsavdelingen samler her opp politiske vedtak og annet som måtte være aktuelt. Leveranseavtalen for 2018 inneholdt nærmere detaljer om hva som skulle være med under de enkelte punktene. Årsaken til endringer i rapporteringen fra 2019 er omtalt nedenfor.)

Annen rapportering

Kolumbus AS skal, i tillegg til den ordinære års-, halvårs- og månedsrapportering levere annen statistikk ved behov. Dette kan være rute- og eller billettstatistikk, sanntidsdata eller statistikk fra telleutstyr.

³⁸ Vi viser her til leveranseavtalen både for 2018 og 2019 da det ble foretatt noen endringer for 2019, jf. det som står i tabellen. Forholdene det skal rapporteres på er imidlertid omtrent det samme for både 2018 og 2019.

Årsaken til endringer i rapporteringen fra 2019

Det viste seg i partenes kontaktmøter i 2018 at leveranseavtalen på dette punktet var for detaljert og rigid. De anså det som mindre relevant å gi en begrunnelse for denne tekniske endringen til fylkestinget. Rapporteringsgraden opp til 2018 var ikke eksplisitt etterspurt politisk sett.

Kolumbus har nå avtalt med administrasjonen i fylkeskommunen at de selv har tilgang til de systemer selskapet henter ut statistikk fra, slik at de selv kan hente ut de data de ønsker og i det format som er nødvendig.

Fylkestingets tilleggsvedtak i forbindelse med avtalene³⁹

Tilleggsvedtak i forbindelse med avtalene (utdrag)

- 2016: Det skal sikres god kjøre- og norskopplæring av bussjåførene. Kolumbus bes sikre at bussjåførene får kunnskap om hvilken servicestandard som forventes.
- 2017: Fylkestinget forventer at Kolumbus AS leverer års-, halvårs- og månedsrapportering samt annen nødvendig rapportering som forutsatt i Leveranseavtalen for 2017.
- (Vår merknad: Det samme gjelder selvsagt for rapporteringen i senere år.)
- 2018: Fylkestinget har høye forventninger til Kolumbus som mobilitetsaktør på Nord-Jæren. Et mandat Kolumbus allerede har fått. Fylkestinget forventer at Kolumbus sitt mobilitetsansvar omtales helhetlig i leveranseavtalen ved neste rullering.
- 2019: Fylkestinget ber om at status for arbeid med universell utforming, skadestatistikk og trafikk-sikkerhet inkluderes i den jevnlige rapporteringen. Dette kan for eksempel gjelde materiell, kundebehandling og rutetraseer. Om ruter fjernes eller reduseres i distrikt/områder med sterkt avgrensede kollektive tilbud, må de samfunnsmessige kon-sekvensene sikres politisk behandling før gjennomføring. (Se her også vedtakene i forbindelse med halvårsrapport og årsrapport nedenfor)

Vedtakene i 2016 og 2017 ble gjort i forbindelse med felles behandling av ramme- og leveranseavtale. Vedtakene i 2018 og 2019 ble gjort i forbindelse med behandling av leveranseavtale.

Når det gjelder sikring av kjøre- og norskopplæring av bussjåførene, mener Kolumbus at dette er fulgt opp. Bussjåførene har også fått kursing om hvilken servicestandard som forventes.⁴⁰

---

³⁹ Med tilleggsvedtak menes her vedtak utover det å godkjenne selve avtalene.

⁴⁰ Opplysninger fra selskapet: I nye kontrakter (inkludert kontrakter med oppstart i 2016) har det blitt stilt svært strenge krav til norskkunnskaper for sjåførere. Dette blir fulgt opp i jevnlige driftsmøter med operatører. Videre er det arrangert sjåførermotivasjonskurs kurs for sjåførere på Nord Jæren.

Vedtak i forbindelse med halvårsrapport og årsrapport

Ved behandlingen av halvårsrapport og årsrapport (rapportering for årene 2017 og 2018), har fylkestinget i sine tilleggsvedtak tatt med krav for universell utforming, skadestatistikk og trafikksikkerhet.⁴¹

Oversendelse av politiske vedtak til selskapet

Administrasjonen i Kolumbus får oversendt politiske vedtak fra fylkeskommunen som det forventes at selskapet følger opp. Når sakene er relevant ift. styrets ansvar eller styrets arbeid, tas disse opp med styret. Selskapets direktør deltar på møter i samferdselsutvalget og i fylkestinget. I styremøtene rapporterer direktør fra disse møtene, slik at også styret er kjent med de mål og føringer fylkeskommunen utarbeider. Mål og føringer fra fylkeskommunen blir inkludert i Kolumbus sine handlingsplaner.

Selskapets rapportering til eier og oppfølging av vedtak

Vi ser på hvordan Kolumbus forholder seg til de enkelte føringene. For årsrapportering og halvårsrapportering tas det utgangspunkt i rapporteringen for 2018 (som er sist tilgjengelige rapportering innenfor ett helt år). For månedsrapporteringen tas det utgangspunkt i rapporteringen for februar 2019 (som et ganske nylig eksempel).

Rapportering av samfunnsansvar

Vi finner i årsrapporten ikke et eget punkt om samfunnsansvar og bærekraftig utvikling. Slike forhold er imidlertid omtalt ulike steder i årsrapporten (under måloppnåelse, miljø, og i selve årsberetningen). Kolumbus er ikke omfattet av regnskapslovens bestemmelser om redegjørelse av samfunnsansvar (regnskapsloven § 3-3 c). Denne bestemmelsen gjelder store selskaper etter regnskapsloven (allmennaksjeselskaper, børsnoterte selskaper).

Vi finner følgende avvik ved selskapets rapportering til eier

- Det er liten informasjon om universell utforming i rapportene
  - Selskapet sier i årsrapporten: Når det gjelder målet om universell utforming kan vi med trygghet si at alt vårt materiell tilfredsstiller kravene til universell utforming, men siden holdeplasser og andre elementer som vi ikke rår over fortsatt har et forbedringspotensial, kan vi ikke si at vi har oppnådd dette målet helt.
  - Halvårsrapporten og månedsrapporten inneholder ikke noe om universell utforming.

---

⁴¹ Det er i vedtakene gitt nærmere detaljerte føringer om universell utforming, skadestatistikk og trafikksikkerhet, samt om enkelte andre forhold. Iht. den siste leveranseavtalen (2019) skal det spesifikk innholdet i års-, halvårs- og månedsrapporteringen nå avtales i partenes månedlige kontaktmøter. Men fylkestinget har i vedtaket ved leveranseavtalen presisert at status for arbeid med universell utforming, skadestatistikk og trafikksikkerhet skal være med i rapporteringen.

- Det er liten informasjon om skadestatistikk og trafikksikkerhet i rapportene
  - Årsrapporten: Det har ikke vært skader eller ulykker i Kolumbus. Det står intet om trafikksikkerhet.
  - Halvårsrapporten og månedsrapporten inneholder ikke noe om skadestatistikk og trafikksikkerhet.
- Antall solgte billetter fremgår av halvårsrapporten, men ikke av årsrapporten og månedsrapporten.
- Oppetid sanntidsplattform fremgår ikke av månedsrapporten.

Hvorvidt de forskjellige rapportene er utarbeidet innenfor de angitte tidsfristene, kan ikke leses ut fra rapportene eller de tilhørende FT-sakene. Vi har derfor spurt selskapet og samferdselsavdelingen om dette forholdet. Begge parter sier at fristene stort sett holdes, men at det har vært tilfeller at fristene har vært overskredet etter avtale med samferdselsavdelingen.

Fylkeskommunens handlingsprogram for kollektivtrafikken (2018-2023)

Handlingsprogrammet er som nevnt foran, fylkeskommunens styringsdokument for kollektivtrafikken med overordnede mål og strategier. Det er en forpliktende ramme for Kolumbus i selskapets arbeid med å drifte kollektivtrafikken på vegne av fylkeskommunen. Kolumbus rapporterte ikke på handlingsprogrammet i årsrapporten for 2018. Dette vil kunne gjøres ved neste årsrapport (2019).

Selskapets rapportering til eier (halvårsrapporten for 2019)

Vi har også sett på selskapets siste rapportering til eier. Dette gjelder halvårsrapporten for 2019 (fylkestingets møte 15.10.2019).

Ved halvårsrapporten for 2019 ble det rapportert på følgende forhold

- Antall reisende buss og båt (fordelt på ulike områder i fylket)
- Reisen (om punktlighet, miljø og ruteendringer)
  - Samt om Kolumbus bysykkel, Jærbanen og skoleskyss
- Kundebehandling (herunder om kontaktskjema og personskader)
- Teknologi og produktutvikling (herunder om sanntid og nettsiden)
- HjemJobbHjem
- Markedsføring (herunder om kampanjer og digital forenkling og om markedsundersøkelser/ombordundersøkelser)
- Fremtidsutsikter (herunder om disruptjon⁴² og mobilitet, bussvei, trafikkstyring og universell utforming)
- Konkurranser og kontrakter

---

⁴² Disruptjon beskriver prosessen hvor nye teknologier og måter å bruke dem på inntar – og forstyrrer eller forvitrer – de gamle teknologiene og forretningsmodellene.

- Økonomi (sammendrag og regnskap), regnskapet pr. 30.06.2019 som vedlegg
- Billettsalg (fordelt på enkeltbillett, periodeprodukter og HJH med periodebillett)

Universell utforming blir her mer utfyllende omtalt enn ved tidligere rapportering.

Vurderinger av selskapets rapportering til eier og oppfølging av vedtak

Kolumbus skal iht. avtalene med eier og fylkestingets tilleggsvedtak, rapportere om mange forhold til fylkeskommunen (samferdselsavdelingen og fylkestinget). Rapporteringen gjelder bl.a. både selskapets drift og økonomi, herunder om antall reisende og kundetilfredshet. Selskapet følger dette opp, men det har vært enkelte unntak for andre forhold. Hvor omfattende rapporteringen skal være, blir nå for øvrig nærmere avtalt med samferdselsavdelingen. Både selskapet og samferdselsavdelingen sier at fristene for rapportering stort sett holdes, men at det har vært tilfeller hvor fristene har vært overskredet etter avtale med samferdselsavdelingen.

2.7 FYLKESKOMMUNENS EIEROPPFØLGING AV SELSKAPET

Eieroppfølgingen ses opp mot lovregler, føringer fra fylkeskommunen og KS sine anbefalinger. Vi tar her også med hvordan partenes evaluering av ramme- og leveranseavtalene foretas. Omfanget av føringer fra fylkeskommunen har vi vurdert opp mot hva som vi selv synes kan være hensiktsmessig (reelle hensyn).

Revisjonskriterier

Generalforsamlingen er selskapets øverste organ. Her utøver eierne den øverste myndighet i selskapet.

Lovregler

Aksjeloven § 5-5

Innen seks måneder etter utgangen av hvert regnskapsår skal selskapet holde ordinær generalforsamling.

På den ordinære generalforsamlingen skal følgende saker behandles og avgjøres:

- Godkjenning av årsregnskapet og eventuell årsberetning
- Andre saker som etter loven eller vedtektene hører under generalforsamlingen

Selskapets vedtekter punkt 7 om generalforsamlingen følger opp lovreglene.

Fylkeskommunens prinsipper for godt eierskap

Prinsipper for godt eierskap (punkt 3 og 4)

Eier bør fremme sine interesser gjennom generalforsamlingen. Politisk vedtatt eierstrategi binder deltakeren i generalforsamlingen.

Eier i samspill med styret og ledelsen skal sikre god ledelse av selskapet. Gjennom krav til resultat og rapportering gir eieren tydelig signaler på hva som forventes av virksomheten.

Dokument om samlet eierstrategi for selskapet

Det er ikke utarbeidet ett eget dokument om samlet eierstrategi overfor Kolumbus.

Iht. vedtaket i fylkestinget sak 43/14 fra 17.06.2014 om organisering av Kolumbus, skal det legges fram en egen sak om eierstrategi for selskapet. Dette gjentas i saksutredningen i fylkestinget sak 70/14 fra 21.10.2014 om organisering (etablering) av Kolumbus. Det foreligger pr. i dag ikke noen sak om eierstrategi overfor Kolumbus.

Andre føringer for eierstyringen

- Fylkesordfører er fast eierrepresentant i generalforsamlingen for selskapet. Denne faste ordningen er etablert pga. selskapets vesentlighet. Det vises til fylkestinget sak 95/14 fra 09.12.2014.
- Det skal avholdes eiermøter mellom selskapets styre og eiers representanter. Generalforsamlingen kan fastsette nærmere bestemmelser. Her kan det også fastsettes hvilke representanter fra selskapet og eier som kan ha kontakt utover generalforsamlingen. Det vises til selskapets vedtekter punkt 9 om eiermøter og kontaktpersoner.
- Eiermøtet avholdes to ganger pr. år. Rogaland fylkeskommune innkaller til møte og skriver møteprotokoll. Det skal og avholdes månedlige kontaktmøter på administrativt nivå i Kolumbus og Rogaland fylkeskommune. Rogaland fylkeskommune innkaller til møtene som holdes vekselvis i fylkeskommunens og Kolumbus sine lokaler. Begge parter kan, ved behov, be om møter ut over dette. Det vises til rammeavtalen punkt 5 om styring.

Med eiermøter her og i det følgende menes «uformelle» eiermøter dvs. ikke formelle eiermøter i generalforsamlingen.

KS Anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll

Anbefalinger om eierorganet, eierskapsmelding og eiermøter (anbefaling nr. 4, 5, 6 og 7)

Eierorganets sammensetning og funksjon

Avhengig av selskapets formål, anbefales det som en hovedregel at fylkestinget oppnevner sentrale folkevalgte som selskapets eierrepresentanter i eierorganet til selskapene (her generalforsamlingen). Eierstyring skal utøves innenfor rammen av fylkestingets vedtak.

Eierskapsmelding (les eierstrategi)⁴³

Det bør utarbeides en felles eierskapsmelding hvis fylkeskommunen er medeier i flere selskaper sammen med andre (fylkes)kommuner. En slik eierskapsmelding vil sikre felles føringer fra eierne der det er mulig.

Utarbeidelse og revidering av styringsdokumenter

For å underbygge vedtektene og regulere styringen kan det være hensiktsmessig å utarbeide andre styringsdokumenter.⁴⁴ Disse er ikke lovfestet, men er ment å sikre bevisst eierstyring og å tilstrebe åpenhet og gjennomsiktighet i kommunal tjenesteproduksjon når den er organisert i selskaper.

Eiermøter

KS anbefaler at det jevnlig gjennomføres eiermøter for å bidra til god eierstyring og kommunikasjon med selskapet. Et eiermøte er et møte mellom representanter fra fylkeskommunen som eier, styret og daglig leder for selskapet.

Fylkeskommunens eieroppfølging av selskapet

Vi ser på hvordan eieroppfølgingen har vært i perioden 2015-2019 (pr. dato). Nærmere detaljer om selskapets rapportering til eier er spesielt omtalt foran i punkt 2.6. Vi gjentar ikke dette her.

Den formelle eieroppfølgingen (generalforsamlingen)

I perioden har det vært avholdt fire ordinære og tre ekstraordinære generalforsamlinger. Fylkesordfører har som fylkeskommunens faste eierrepresentant deltatt på alle generalforsamlingene, med unntak av den første (2015) hvor varaordfører møtte. Generalforsamlingen har behandlet lovmessige saker som godkjenning av årsregnskap og årsberetning (selskapets årsrapport), valg av styre og fastsettelse av godtgjørelse til styret. I tillegg har det ved 6 anledninger vært behandlet forhøyelse av aksjekapitalen, med derav også endring av vedtektene.

---

⁴³ Ved eierskapsmelding her tenker vi på eierstrategi for et enkeltstående selskap (selskaps-spesifikk eierstrategi).

⁴⁴ Vi ser for oss at dette gjerne kan være eierstrategi for viktige enkeltstående selskaper (selskaps-spesifikke eierstrategier).

Eieroppfølgingen av andre organer

Den direkte eierstyringen med bindene vedtak for selskaper, vil normalt måtte utøves gjennom det formelle eierorganet (iht. lovreglene). Formålsparagrafen til selskapet (vedtektenes § 3) gir imidlertid fylkeskommunen som eier myndighet til å pålegge selskapet føringer for selskapets drift og strategi uten at disse må gå gjennom generalforsamlingen. Praktisering og oppfølging av dette håndteres gjennom eiermøter/fylkestinget og fylkeskommunens administrasjon/samferdselsavdeling.

Den politiske eieroppfølgingen (fylkestinget)

Fylkestinget har i perioden behandlet en rekke saker om Kolumbus og kollektivtrafikk.

Den politiske eieroppfølgingen (fylkestinget)

Saker som angår Kolumbus og kollektivtrafikk (fylkestinget, utvalgte saker)

- Organisering og etablering av Kolumbus (saker fra juni og oktober 2014)
- Handlingsprogram for kollektivtrafikken 2018-2023 (sak fra april 2018)
- Byvekstavtale 2017-2023 (sak fra juni 2017)
- Fremtidig bussteknologi på bussveien (sak fra mars 2017)
- Organisering og finansiering av arbeidet med mobilitetspåvirkende tiltak i byområdet på Nord-Jæren (sak fra juni 2017)
- Bussveien og tilrettelegging for konvertering til bybane (sak fra juni 2018)
- Hurtigbåttilbudet i Rogaland – Alternativer for rutekutt (sak fra oktober 2018)
- Rutetilbudet på Haugalandet fra 2020 (sak fra oktober 2018)
- Forslag til endringer i takst- og rabattsystemet for buss (sak fra april 2019)

Faste årlige saker om Kolumbus (fylkestinget)

- Rammeavtaler mellom fylkeskommunen og Kolumbus (gjelder gjerne for flere år)
- Leveranseavtaler mellom fylkeskommunen og Kolumbus (årlige)
- Selskapets årsrapporter (årsregnskaper og årsberetninger) og budsjetter
- Selskapets halvårsrapporter

Det er i første omgang samferdselsutvalget som har sakene om Kolumbus og kollektivtrafikken. Samferdselsutvalget behandler også saker om Kolumbus som ikke skal gå videre i det politiske system (typisk orienteringssaker). Det vises eksempelvis til orienteringssak om operativ ruteplanlegging (sak i samferdselsutvalget februar 2019).

Fylkesordfører sier følgende til oss om eieroppfølgingen:

- Fylkesordfører er godt fornøyd med selskapet. Selskapet har en politisk bestemt oppgave som det skal levere. Denne oppgaven blir godt utført av selskapet.

- Selskapet har fått mer ansvar etter hvert, og er i dag et «mobilitetsselskap». Selskapet skal sette «byvekstavtalen» ut i livet.
- Fylkeskommunens eierstrategi overfor selskapet er i dag spredt på mange dokumenter. Fylkeskommunen vil se på om det kan utarbeides en samlet eierstrategi i ett dokument. Eierstrategien vil da ta utgangspunkt i fylkeskommunens strategiske rolle, og oppgavefordelingen mellom fylkeskommunen og selskapet.
- Detaljerte føringer i rammeavtalen og leveranseavtalen – og fylkeskommunale vedtak - følges opp administrativt ved samferdselsavdelingen (samferdselssjefen).

Eiermøter (uformelle eiermøter)

På eiermøtene til Kolumbus deltar både selskapets administrasjon/ledelse og styreleder, fylkesrådmann og samferdselssjef, fylkesordfører og de politiske gruppelederne i fylkestinget.

Våre kommentarer til eiermøter (uformelle eiermøter)

Et eiermøte er ikke lovregulert og er gjerne bare en uformell arena der det ikke skal treffes vedtak. I tillegg bør det ikke legges føringer eller «gis signaler» i eiermøtene som kan anses å gripe inn i styrets myndighetsområde. Eiermøtene er i utgangspunktet uforpliktende for eierne og for selskapet. Fylkeskommunen kan **imidlertid** bruke eiermøtene til å gi føringer til selskapet (iht. vedtektene). Og det er her bare en eier og alle de politiske gruppelederne deltar på eiermøtene. Føringene kan **likevel** måtte kreve formell politisk behandling i samferdselsutvalget/fylkestinget.⁴⁵ Samferdselssjefen opplyser til oss at eiermøtene så langt primært har inneholdt informasjon fra selskapet. Ut fra møtereferater, ser vi at eiermøtene har tatt for seg forhold som status og forventninger til selskapet samt særlige saker (eksempelvis byvekstavtalen, kollektivtilbudet, teknologiske løsninger).

Den administrative eieroppfølgingen (samferdselsavdelingen)

Samferdselsavdelingen (samferdselssjefen) ivaretar den praktiske eierstyringen på vegne av eieren (fylkeskommunen/fylkestinget). Dette skjer gjennom månedlige kontaktmøter hvor selskapet også leverer månedsrapporter.

Samferdselssjefen sier følgende til oss om eieroppfølgingen:

- Månedlige kontaktmøter gir løpende samarbeid. Det er åpne gode møter, godt samarbeid, og liten avstand.
- Kolumbus følger opp krav i rammeavtalen og leveranseavtalen.
- Kolumbus rapporterer iht. eiers krav (med enkelte unntak).⁴⁶
- Det har vært en god utvikling av kollektivtrafikken. Dette gjelder både passasjerutviklingen og tjenestekvaliteten.

⁴⁵ Eksempelvis hvilket nivå det skal være på teknologien ved bussanbud.

⁴⁶ Vi viser her til det som står om selskapets rapportering til eier i punkt 2.6 foran.

- Kolumbus har holdt seg til økonomiske rammer (budsjettene) og har således vært en forutsigbar partner.

Partenes evaluering av ramme- og leveranseavtalene

- Rammeavtalen (punkt 6): Rammeavtalen gjelder til den erstattes av ny avtale. Begge avtaleparter har anledning til å foreslå endringer i avtalen.
- Leveranseavtalen (punkt 10): Dersom det i avtaleperioden oppstår vesentlige endringer i de økonomiske forutsetningene eller i øvrige rammebetingelser, har hver av partene anledning til å be om reforhandling av leveranseavtalen.

Partene foretar ikke her faste evalueringer. Dersom noen ønsker endringer i avtalene, tas forholdene opp i forbindelse med fylkestingets sak om revidert budsjett for selskapet.

Vurderinger av fylkeskommunens eieroppfølging av selskapet

Eieroppfølgingen av selskapet følger krav i lovregler, føringer fra fylkeskommunen og KS sine anbefalinger. Vi har imidlertid kommentarer til det som gjelder eierstrategi og omfanget av føringer fra fylkeskommunen.

Kolumbus kan anses som et av fylkeskommunens viktigste selskaper. Fylkeskommunen har her en omfattende eieroppfølging utenom den formelle som foretas av generalforsamlingen. Eieroppfølgingen foretas både på politisk og administrativt nivå. Dette skjer gjennom hhv. fylkestinget og samferdselsavdelingen. Den administrative eieroppfølgingen er på et detaljert nivå som en støttefunksjon for den politiske eieroppfølgingen.

Det er ikke utarbeidet ett eget dokument om samlet eierstrategi overfor Kolumbus – slik som vedtaket i fylkestingssak 43/14 synes å legge opp til. Et slikt dokument vil kunne sammenfatte alle vesentlige føringer fra eier. En eierstrategi er særlig hensiktsmessig dersom det er flere/mange eiere for på den måten å gi selskapet føringer samlet fra eierne, men Kolumbus har kun én eier.

Fylkeskommunen har veldig mange føringer for Kolumbus. Dette gjelder overordnede eierstrategier (prinsipper for godt eierskap) og føringer i avtaler og vedtak, noe som vi har omtalt flere steder i rapporten. Vesentlige føringer kan med fordel sammenfattes i ett eget dokument om samlet eierstrategi. Eier kan da i sin eieroppfølging konsentrere seg om å følge opp disse føringene. Vesentlige føringer må defineres av fylkeskommunen og behandles politisk av fylkestinget.

Anbefalinger

- Fylkeskommunen bør vurdere å utarbeide ett eget dokument om samlet eierstrategi overfor Kolumbus.
- Fylkeskommunen bør vurdere å konsentrere sin eieroppfølging til vesentlige føringer for selskapet.

2.8 FYLKESKOMMUNENS VALG AV STYRE I SELSKAPET

Styrevalgprosessen ses opp mot lovregler, føringer fra fylkeskommunen og KS sine anbefalinger.

Revisjonskriterier

Lovregler

Aksjeloven §§ 6-1 og 6-3

Medlemmene av styret velges av generalforsamlingen, som også bestemmer om det skal velges varamedlemmer. Dette gjelder ikke ansattes styremedlemmer.

Styret velger selv sin leder når denne ikke er valgt av generalforsamlingen.

I selskapets vedtekter punkt 7 om generalforsamlingen, er det bestemt at generalforsamlingen velger både styret og styrets leder.

Fylkeskommunens prinsipper for godt eierskap

Prinsipper for godt eierskap (punkt 8)

Styresammensetningen skal være kjennetegnet av kompetanse, kapasitet og mangfold ut fra selskapets egenart. Det er viktig at styret velges med fokus på selskapets behov, vedkommendes kompetanse og styrets totale sammensetning.

Som hovedregel skal det benyttes valgkomite i selskapet ved oppnevning av styret. Gruppelederne i fylkestinget er valgkomite i selskapet. Valgkomiteens innstilling legges frem for fylkestinget til behandling ved nyvalg og/eller suppleringsvalg.

Merknad: Vi har ovenfor redigert innholdet med tanke på at det nå gjelder selskapet Kolumbus.

Innstilling og vedtak på styrekandidater skal altså først foretas i fylkestinget.

KS Anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll

Anbefalinger om styrevalgprosessen (KS anbefaling nr. 9 og nr. 10)

Det er eiers ansvar å sørge for at styrets kompetanse samlet sett er tilpasset det enkelte selskaps virksomhet.

Ved valg av styrer til kommunalt eide selskaper bør det vedtektsfestes bruk av valgkomite.

Det anbefales at valgkomiteen har en dialog med styret før forslag fremmes, og at valgkomiteen begrunner sine forslag.

Det tas også med at fylkesordfører og fylkesrådmann ikke bør sitte i styret til et kommunalt eid selskap. Dette skyldes kravet til generell habilitet for styremedlemmene.

Fylkeskommunens valg av styre i selskapet

For Kolumbus hvor det bare er en eier, er det lagt opp til at fylkestinget reelt sett velger styre. Endelig valg av styret må iht. lovreglene formelt foretas av generalforsamlingen.

Forberedende arbeid i selskapet (kompetanse og habilitet)

I forbindelse med valg til nytt styre, utarbeider styreleder en oversikt over kompetansen i styret. Styreleder uttrykker da også behov for mer/ny kompetanse. Denne oversikten gjelder kun det sittende styret, slik at eier i sin styrevalgsprosess best mulig kan sikre god kompetanse i det nye samlede styret. Oversikten sendes valgkomiteen. Varaordfører er «koordinator».

Selskapet eksterne revisor har ellers en gjennomgang hvor den generelle habiliteten hos nye styremedlemmer vurderes. Ettersom dette gjøres etter at nye styremedlemmer er valgt, vil generell inhabilitet for et styremedlem medføre at fylkeskommunen må velge nytt styremedlem.

Kontroll av eiers styrevalgsprosess

Det første styrevalget i Kolumbus var oppe som politisk sak i fylkestinget.⁴⁷ Dette skjedde samtidig som dagens organisering av Kolumbus ble vedtatt.⁴⁸ Styrevalget i Kolumbus har siden ikke vært egen sak i fylkestinget. Det har vært tre valggrunder i Kolumbus siden 2014; 2016, 2017 og nå i 2019.⁴⁹

Vi har fra fylkeskommunen fått følgende beskrivelse av valgkomiteens prosess tilknyttet valg av, og forslag til, styrekandidater, og hvordan disse går videre til selskapet:⁵⁰

- Varaordfører leder valgkomiteen, som består av de øvrige gruppelederne.
- Prosessen i 2016 og nå nylig har vært lik, hvor leder av valgkomiteen innkaller øvrige medlemmer til et møte for å diskutere mulige kandidater til vervene som skal fylles. Deretter har leder tatt kontakt med aktuelle kandidater, det har blitt foretatt intervjuer og det har deretter i plenum i valgkomiteen blitt tatt en avgjørelse for hvilken kandidat de ønsker å innstille til vervet. Dette har blitt foretatt i både oppmøte-møter, men også ved epost-korrespondanse. Det ble deretter innstilt fra valgkomiteen til generalforsamlingen.
- I 2017 ble rekrutteringsselskapet Mercury Urval engasjert for å hjelpe til med å finne kandidater til nestledervervet i Kolumbus. Når selskapet i dialog med valgkomiteen fant egnede kandidater ble det foretatt intervjuer med topp tre. Det ble deretter innstilt fra valgkomiteen til generalforsamlingen.

---

⁴⁷ Valg til styret for Rogaland Kollektivtrafikk (fylkestinget sak 71/14 fra 21.10.2014).

⁴⁸ Organisering av Rogaland Kollektivtrafikk (fylkestinget sak 70/14 fra 21.10.2014).

⁴⁹ Generalforsamlingen 30.09.2016, 12.01.2018 og 13.05.2019.

⁵⁰ Beskrivelse fra fylkeskommunens politiske sekretariat på vegne av valgkomiteens leder (varaordfører).

- Leder av valgkomiteen har også hatt samtaler med styreleder om kompetansekartlegging i styret, og drøftet behov for kompetanse i styret i forhold til nye oppnevninger. Dette har også vært tema i valgkomiteen, og har hatt stort fokus på å finne personer som har den kompetanseprofilen som best supplerer det sittende styret.

I **generalforsamlingen** er det kun valgkomiteens innstilling som blir lagt fram.

Dagens styresammensetning

Det er for tiden ingen politiske representanter i styret. Dette kan det være, men fylkeskommunen har ved sine valg av styremedlemmer fokusert mest på fagkompetansen til samlet styre og de enkelte styremedlemmer. Ingen av styremedlemmene har særskilte avtaler/oppgaver for selskapet (utover styrevervet).

Vurderinger av fylkeskommunens valg av styre i selskapet

Valg av styret i selskapet foretas av fylkeskommunen gjennom bruk av valgkomite (gruppelederne i fylkestinget). Men valgkomiteens innstilling er ikke formelt blitt lagt fram for fylkestinget, slik som fylkeskommunens prinsipper for godt eierskap legger opp til. Forslagene har gått direkte fra valgkomiteen til generalforsamlingen. Unntaket er det første styrevalget i 2014 som ble behandlet av fylkestinget.

Sakene om nye styremedlemmer i generalforsamlingen har ikke med begrunnelser for innstillingen, men valgkomiteen har en grundig prosess for å finne og velge styremedlemmer med tanke på den kompetanse som styret i selskapet bør ha. Det kan bl.a. nevnes intervjuer med styrekandidatene, engasjering av rekrutteringsselskap og samtaler med styreleder om kompetansekartlegging og kompetansebehov. Selskapet har dessuten bare én eier. Det er dermed ikke andre eiere i generalforsamlingen, som har behov for å vite om deres valg av nye styremedlemmer er med på å sikre styrets samlede kompetanse.

Bruk av valgkomite for selskapet fremgår av fylkeskommunens prinsipper for godt eierskap. Valgkomite er imidlertid ikke vedtektsfestet for selskapet.

Anbefaling

- Valgkomiteens innstilling til nye styremedlemmer bør legges fram for fylkestinget slik som fylkeskommunens prinsipper for godt eierskap krever. Innstillingen kan også ha med et resymé av hvordan styrevalgsprosessen har foregått. Bruk av valgkomite for selskapet bør dessuten vedtektsfestes.

VEDLEGG

Om selskapskontroll

Lovreglene nedenfor relaterer seg til gjeldende bestemmelser på den tid selskapskontrollen ble gjennomført. Det er vedtatt nye lovregler om selskapskontroll som trådte i kraft etter at nytt fylkesting ble konstituert etter valget i 2019 (22.10.2019). Dette har ingen praktisk betydning for vår selskapskontroll av Kolumbus.

Selskapskontroll er hjemlet i kommuneloven § 77 nr. 5 og for øvrig nærmere omtalt i forskrift om kontrollutvalg kapittel 6 (§§ 13–15). Innholdsmessig deles selskapskontroll i to komponenter:

- **Eierskapskontroll** er den obligatoriske delen av selskapskontroll, jf. forskrift om kontrollutvalg § 14 første ledd. Den omfatter kontroll med forvaltningen av (fylkes-)kommunens eierinteresser, herunder å kontrollere om den som utøver eierinteressene gjør dette i samsvar med (fylkes-)kommunens vedtak og forutsetninger.
- **Forvaltningsrevisjon** er den frivillige delen av selskapskontroll, jf. forskrift om kontrollutvalg § 14 andre ledd, og er nærmere omtalt i forskrift om revisjon kapittel 3 (§§ 6–8), jf. forskrift om kontrollutvalg kapittel 5 (§§ 9–12) og RSK 001 Standard for forvaltningsrevisjon. Den omfatter systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, måloppnåelse og virkninger ut fra fylkestingets/kommunestyrets vedtak og forutsetninger, jf. forskrift om revisjon § 7 første ledd.

En selskapskontroll av et selskap vil omfatte dette selskapet og heleide datterselskaper. Andre datter-selskaper og tilknyttede selskaper vil bli omtalt, men i utgangspunktet ikke spesielt kontrollert. Dette kommer an på hvilken drift/funksjon som er lagt i disse selskapene og hva som fremgår av mandatet.

Selskapet Kolumbus AS

Selskapets fulle navn er Kolumbus AS. Vi bruker i selve rapporten bare kortnavnet Kolumbus. Kolumbus har ingen datterselskaper. Det er heller ingen tilknyttede selskaper.

Utarbeidelse og kvalitetssikring av rapporten

Rapporten er utarbeidet av forvaltningsrevisor Rune Eskeland. Den er gjennomgått av fagansvarlig for forvaltningsrevisjon Christian Friestad og revisjonsdirektør Rune Haukaas. Mandat for gjennomføring av prosjektet ble vedtatt av kontroll- og kvalitetsutvalget i møte 01.06.2017. Oppstart ble senere utsatt til 2019.

Revisjonskriterier

Revisjonskriterier er krav eller forventninger som revisjonen bruker for å vurdere funnene i undersøkelsene. Kriteriene skal være begrunnet i, eller utledet av, autoritative kilder innenfor det reviderte området, f.eks. lovverk og politiske vedtak.

I dette prosjektet er følgende kilder anvendt:

- Lovregler om aksjeselskaper
- Vedtekter for Kolumbus
- Fylkeskommunale føringer for Kolumbus
  - Fylkeskommunens overordnede eierstrategier for sine selskaper
  - Fylkeskommunens handlingsprogram for kollektivtrafikken
  - Rammeavtale og leveranseavtale mellom fylkeskommunen og Kolumbus
  - Fylkeskommunale vedtak om Kolumbus
- Regler og rutiner for fylkeskommunens eieroppfølging av sine selskaper
- Lovregler om offentlige anskaffelser og offentlighet
- Forvaltningsloven og arbeidsmiljøloven
- KS Anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll

På Kolumbus sine nettsider er det informasjon om selskapets virksomhet. Lovregler ligger på Lovdata sine nettsider, mens KS sine anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll ligger på KS sine nettsider.

Metode

Rapporten bygger på informasjon fra selskapets administrasjon/ledelse og styre, samt fylkeskommunen som eier. I tillegg kommer dokumentgransking og direkte kontroller. For kommunenes dialog med selskapet i forbindelse med ruteendringer, har vi spurt de aktuelle kontaktpersoner/saksbehandlere i kommunene. Det ble her benyttet en enkel spørreundersøkelse (pr. mail).

Opptartsmøte og informasjon/dokumentasjon fra selskapet

Vi har avholdt oppstartsmøte med selskapets direktør, styreleder og økonomi- og administrasjonssjef. Det er innhentet egenerklæring fra samlet styre i selskapet. Kontaktperson for prosjektet har vært selskapets økonomi- og administrasjonssjef Terje Øen. Han har håndtert nærmere avklaringer og spørsmål fra oss i forbindelse med selskapskontrollen.

Selskapets styring av Kolumbus AS

Forvaltningen av selskapet hører under styret, som har ansvar for en forsvarlig organisering av virksomheten. I styret skal det løses oppgaver til beste for selskapets utvikling og i samsvar med eiers krav.

Vi har stilt styret følgende spørsmål om selskapsstyringen.

Tabell V1 - Spørsmål til styret om selskapsstyringen (styrets egenerklæring)	
1.	Hvilke mål og føringer fra eier forholder styret seg til?
2.	Hvordan følger selskapet opp mål og føringer fra eier?
3.	Hvilke rutiner for rapportering til eier av selskapet er utarbeidet?
4.	Hvilke strategidokumenter og retningslinjer har selskapet utarbeidet?
5.	Hvordan praktiseres forholdet til mulige nærstående og inhabilitet?
6.	Har noen av styremedlemmene særskilte avtaler/oppgaver for selskapet (utover styrevervet)? I så fall hvilke?
7.	Har daglig leder – eller andre ledere – særskilte avtaler/oppgaver for selskapet (utover ansettelsesforholdet)?
8.	Er styret kjent med om det er begått irregulære og/eller straffbare forhold relatert til virksomheten?
9.	Hvordan praktiseres oppfølging av daglig leder?
10.	Hvilke fullmakter er gitt internt i virksomheten?
11.	Hvordan er virksomheten forsikret?
12.	Er det etablert eller vurdert styreansvarsforsikring?
13.	Utarbeider styret en skriftlig aktivitetsplan (årsplan) for sitt arbeid?
14.	Hvordan følger styret opp selskapets drift og økonomi?
15.	Foretar styret en årlig skriftlig egenvurdering av sitt arbeid (kompetanse, kapasitet og habilitet)?

Eieroppfølgingen av Kolumbus AS

Den politiske eieroppfølgingen

Vi har hatt møte med fylkeskommunens eierrepresentant om den politiske eieroppfølgingen. Den politiske eieroppfølgingen håndteres av fylkesordfører, som er utpekt som fast eierrepresentant i generalforsamlingen for selskapet (FT-sak 95/14).

Vi har i møte stilt eierrepresentanten følgende spørsmål om eieroppfølgingen.

Tabell V2 - Spørsmål til eierrepresentanten om eieroppfølgingen	
1.	Hvilke mål og føringer for selskapet har eier utarbeidet?
2.	Følger selskapet opp mål og føringer fra eier?
3.	Hvordan utøves eierskapet gjennom generalforsamlingen?
4.	Hvordan gjennomføres uformelle eiermøter?
5.	Hvordan foretas rapporteringen til eier av selskapet?
6.	Hvordan er styrevalgsprosessen lagt opp?

Fylkeskommunens *eierskapssekretariat* yter bistand til de valgte eierrepresentantene og bistår fylkesordfører i forbindelse med forhåndsavklaringer ved behov.

Den administrative eieroppfølgingen

Den administrative eieroppfølgingen håndteres av samferdselsavdelingen.

Vi har hatt møte med samferdselssjefen om den administrative eieroppfølgingen. Han har håndtert nærmere avklaringer og spørsmål i forbindelse med dette.

Ledelsen i Kolumbus AS

Tabell V3 - Daglig leder (direktør) og styret i Kolumbus (2018) - Kilde: Proff.no	
Daglig leder	Odd Harald Aksland
Styrets leder	Rolf Gunnar Roverud
Nestleder	Hege Skogland Mokleiv
Styremedlem	Ina Eldøy
Styremedlem	Ingvald Fardal
Styremedlem	Brage Wårheim Johansen
Styremedlem	Grete Ulseth (ansattrepresentant)
Styremedlem	Odd Eilef Vinje (ansattrepresentant)

Oversikten har kun med faste styremedlemmer.

Dokumentliste (kilder)

Vi henviser til følgende kilder:

Aktuelle lovregler

- Lov om aksjeselskaper (aksjeloven) av 13. juni 1997
- Lov om årsregnskap mv. (regnskapsloven) av 17. juli 1998
- Lov om offentlige anskaffelser (anskaffelsesloven) av 17. juni 2016 (i kraft 01.01.2017)
- Forskrift om offentlige anskaffelser (anskaffelsesforskriften) av 12. august 2016 (i kraft 01.01.2017)
- Forskrift om innkjøpsregler i forsyningssektorene (forsyningsforskriften) av 12. august 2016 (i kraft 01.01.2017)
- Lov om rett til innsyn i dokument i offentlig verksemd (offentleglova) av 19. mai 2006
- Forskrift til offentliglova (offentlegforskrifta) av 17. oktober 2008
- Lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven) av 17. juni 2005
- Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (Internkontrollforskriften) av 6. desember 1996

Eierstrategi/eierstyring og selskapsledelse

- KS: Anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll, versjon november 2015
- Statens prinsipper for god eierstyring og selskapsledelse, versjon 2013/2014⁵¹
- NIBR (2015): Kommunale selskap og folkevalgt styring gjennom kommunalt eierskap
- Kommuneforlaget (2011): Kommunalt eierskap - roller, styring og strategi av Vibeke Resch-Knudsen
- Kommuneforlaget (2012): Styring av kommunalt eide selskaper av Vibeke Resch-Knudsen
- NUES: Eierstyring og selskapsledelse (norsk anbefaling), versjon oktober 2018

Rogaland fylkeskommune

- Rogaland fylkeskommune sine nettsider (Eierskap og samarbeid)
- Rogaland fylkeskommune sine nettsider (Kollektivtransport)
- Rogaland fylkeskommunes eierskapsmelding 2017 (fylkestinget sak 126/17 fra 12.12.2017)
- Rogaland fylkeskommunes eierskapsmelding 2018 (fylkestinget sak 10/19 fra 05.03.2019)
- Protokoller fra generalforsamlinger i Kolumbus AS 2016-2019 (årene 2015-2018)
- Fast generalforsamling - Kolumbus AS (fylkestinget sak 95/14 fra 09.12.2014)
- Organisering - Kolumbus (fylkestinget sak 43/14 fra 17.06.2014)
- Organisering av Rogaland Kollektivtrafikk (fylkestinget sak 70/14 fra 21.10.2014)
- Valg til styret for Rogaland Kollektivtrafikk (fylkestinget sak 71/14 fra 21.10.2014)
- Budsjett 2015 - Ramme for leveranseavtalen med Kolumbus AS (fylkestinget sak 89/14 fra 09.12.2014)
- Ny behandling av rammeavtale mellom Kolumbus AS og Rogaland fylkeskommune (fylkestinget sak 34/15 fra 21.04.2015)
- Ramme- og leveranseavtale mellom Kolumbus AS og Rogaland fylkeskommune (fylkestinget sak 7/16 fra 01.03.2016)
- Ramme- og leveranseavtale 2017 - Kolumbus AS (fylkestinget sak 21/17 fra 02.05.2017)
- Leveranseavtale 2018 - Kolumbus AS (fylkestinget sak 36/18 fra 24.04.2018)
- Leveranseavtale 2019 - Kolumbus AS (fylkestinget sak 39/19 fra 30.04.2019)
- Samferdselsstrategi for Rogaland 2018-2029 (fylkestinget sak 43/17 fra 13.06.2017)
- Handlingsprogram for kollektivtrafikken 2018-2023 (fylkestinget sak 40/18 fra 24.04.2018)
- Prinsipper for planlegging av kollektivtransport i byområder (hovedrapport) fra juli 2017
- Prinsipper for planlegging av kollektivtransport i byområder (faktahefte/kortversjon) fra juli 2017
- Byvekstavtale 2017-2023 (fylkestinget sak 44/17 fra 13.06.2017)
- Fremtidig bussteknologi på bussveien (fylkestinget sak 15/17 fra 07.03.2017)
- Organisering og finansiering av arbeidet med mobilitetspåvirkende tiltak i byområdet på Nord-Jæren (fylkestinget sak 49/17 fra 13.06.2017)
- Bussveien og tilrettelegging for konvertering til bybane (fylkestinget sak 66/18 fra 12.06.2018)
- Hurtigbåttilbudet i Rogaland – Alternativer for rutekutt (fylkestinget sak 111/18 fra 30.10.2018)

---

⁵¹ Meld. St. 27 (2013–2014) Et mangfoldig og verdiskapende eierskap. Prinsippene ble første gang utformet i 2002.

- Rutetilbudet på Haugalandet fra 2020 (fylkestinget sak 112/18 fra 30.10.2018)
- Opsjoner i bussanbud Ryfylke Sør (fylkestinget sak 34/19 fra 30.04.2019)
- Orienteringssak - Operativ ruteplanlegging (samferdselsutvalget sak 6/19 fra 06.02.2019)
- Forslag til endringer i takst- og rabattsystemet for buss (fylkestinget sak 36/19 fra 30.04.2019)
- Årsrapport 2015 - Kolombus (fylkestinget sak 38/16 fra 26.04.2016)
- Årsrapport 2016 - Kolombus (fylkestinget sak 52/17 fra 30.06.2017)
- Årsrapport 2017 - Kolombus (fylkestinget sak 35/18 fra 24.04.2018)
- Årsrapport 2018 - Kolombus (fylkestinget sak 38/19 fra 30.04.2019)
- Kolombus AS - Halvårsrapportering 2017 (fylkestinget sak 89/17 fra 24.10.2017)
- Kolombus AS - Halvårsrapportering 2018 (fylkestinget sak 110/18 fra 30.10.2018)
- Kolombus AS - Halvårsrapportering 2019 (fylkestinget sak 113/19 fra 15.10.2019)
- Budsjett 2018 - Kolombus (fylkestinget sak 116/17 fra 12.12.2017)
- Budsjett 2019 - Kolombus (fylkestinget sak 141/18 fra 11.12.2018)

Kolombus AS⁵²

- Nettsider til Kolombus
- Vedtekter for Kolombus AS (sist av 28.05.2018)
- Skatteetaten: Spørsmål om fritak for inntekts- og formuesskatteplikt jf. skattelovens § 2-32 (brev av 20.04.2015 til Kolombus AS)
- Skatteetaten: Kontrollsak merverdiavgift (brev av 22.06.2018 og epost av 25.04.2019 til Kolombus AS)
- Kolombus Strategi 2016-2021 (opprinnelig og revidert)
- Miljøstrategi Kolombus 2016-2024
- Protokoller fra styremøter i Kolombus AS 2015-2019 (pr. juni 2019)
- Styrets styreinstruks (mai 2019)
- Årsrapporter til Kolombus 2015-2018
- Mobilitetsarbeid og kommunikasjon (presentasjon 12.02.2019)
- Kollektivbarometeret Rogaland - Resultater 2018 (presentasjon kollektivtrafikkforeningen)
- Rutiner og prosedyrer ved ruteendringer
- Kontaktmøte (eksempel februar 2019)
- Månedrapport (eksempel februar 2019)
- Innkjøpspolicy for perioden 2015-2017
- Stikkprøver offentlige anskaffelser (leverandører 2018)
- Rutiner og prosedyrer for offentlighet (07.05.2015)
- Likviditetspolicy i Kolombus (13.06.2016)
- Etske retningslinjer for Kolombus (05.03.2018)
- Medarbeiderundersøkelse 2018 (hovedrapport)

Andre kilder

- Rogaland Revisjon IKS: Eierskapsforvaltning i Rogaland fylkeskommune (november 2018)
- Brønnøysundregistrene (foretaksregisteret)
- Proff.no (opplysninger om selskaper)
- Kommunerevisjonen i Oslo kommune (2011): Eierstyring og selskapsledelse i Ruter AS
- Vestfold Kommunerevisjon (2014): Selskapskontroll - Vestviken Kollektivtrafikk selskap AS
- Agder Kommunerevisjon IKS (2018): Selskapskontroll - Agder Kollektivtrafikk AS

---

⁵² Føringer fra fylkeskommunen - herunder avtaler og vedtak - er listet opp under fylkeskommunen.

Organiseringen av kollektivtransporten

Informasjon tatt fra Kolumbus sine nettsider

Kolumbus er organisert som et aksjeselskap. Rogaland fylkeskommune eier Kolumbus, og vi utfører oppgavene fylkeskommunen gir oss ansvaret for.

Rogaland fylkeskommune

Hvert år fastsetter politikerne i fylkestinget hvor mye penger som skal brukes på å utvikle og vedlikeholde fylkets kollektivtrafikk det kommende året. Den konkrete bestillingen fra fylkeskommunen til Kolumbus er beskrevet i en såkalt leveranseavtale som omhandler blant annet økonomi, produktutvikling, kjøp av transporttjenester, billetter og priser. I leveranseavtalen setter fylkespolitikerne også prioriteringer for hvilke områder og ruter Kolumbus skal fordele pengene på og hvor mye som skal gjøres.

Den årlige leveranseavtalen blir politisk behandlet samtidig med budsjettet for fylkeskommunen. I denne forbindelse blir også takstnivået vedtatt. Kolumbus' oppgave er å sette de politiske avgjørelsene ut i live.

Kolumbus

Basert på avgjørelsene tatt i fylkestinget er det Kolumbus' oppgave å drifte kollektivtilbudet i Rogaland. Kolumbus skal informere om og markedsføre tilbudet og ikke minst være til stede for kunder som har spørsmål eller ønsker å komme med innspill.

Kolumbus registrerer alle kundeønsker, gjennomfører kundetilfredshets- og markedsundersøkelser og bruker aktivt passasjerstatistikk for å vurdere tilpasninger i rutetilbudet. Kolumbus kan gjøre mindre justeringer i avgangshyppighet og rutetider innenfor en handlingsramme på 4 % av det totale rutetilbudet. Vi har imidlertid kun anledning til å omrokere midlene vi får av fylkestinget til å gjøre justeringer ettersom vi ikke har egne investeringsmidler. Det betyr at Kolumbus må kutte i tilbudet ett sted dersom vi skal utvide et annet sted.

Ved forslag om større endringer i rutetilbudet må Kolumbus bygge dette opp som en sak til politisk behandling. Det blir da opp til fylkespolitikerne å vurdere om de ønsker å bevilge penger til den foreslåtte endringen.

Operatørene

Det er verken fylkeskommunen eller Kolumbus som eier og drifter bussene og båtene som frakter passasjerene fra A til B. Det er det operatørselskapene som gjør. Operatørene er buss- og båtselskaper som kjører ulike ruter på kontrakt for Kolumbus. De fleste rutepakkene (en samling buss- eller båtruter innenfor et bestemt område) lyses ut på anbud, og den operatøren som tilbyr den beste løsningen, vinner anbudet og er ansvarlig for å kjøre de relevante rutene i en satt anbudsperiode.

Sjåførene er ikke ansatt av Kolumbus, men av de ulike operatørene våre. Vi har imidlertid stilt krav til servicenivået og standarden på bussene og båtene i kontraktene våre, og det er derfor Kolumbus' ansvar å se til at operatørene holder den standarden de har lovet. Derfor oppfordres kundene til å kontakte Kolumbus dersom de opplever noe utenom det vanlige, slik at vi kan ta det videre. Det samme gjelder innspill til ruteendringer. Disse registreres av oss og videreformidles til behandling i fylkestinget dersom statistikk og tilbakemeldinger fra kunder tilsier at noe bør gjøres med den konkrete ruten.

Fylkeskommunens overordnede eierstrategier

Fylkeskommunens eierskapsmelding (versjon 2018)⁵³ - Fylkestinget sak 10/19 fra 05.03.2019

3.4 Prinsipper for godt eierskap

I Regjeringens eierskapsmelding fremholdes statens prinsipper for godt eierskap. De ti prinsippene retter seg mot alle statlige heleide og deleide selskaper. Prinsippene tar for seg styresammensetning og styrets rolle, åpenhet om eierskapet og krav til likebehandling av aksjonærene. I tillegg fremholdes krav til alle selskapene om styrets ansvar og oppgaver i forhold til miljøhensyn, HMS, likestilling, etikk, integrering og samfunnsikkerhet. Gjennom samarbeidet med kommunene på Nord-Jæren er utformingen av prinsipper for godt eierskap drøftet. Å komme frem til et felles resultat er en styrke og en reell mulighet for at prinsippene kan bli tatt aktivt i bruk. Felles prinsipper for godt eierskap er tilsvarende med på å styrke forutsigbarhet i eierstyringen for selskapsstyrene. Prinsippene bør gjøres gjeldende uavhengig av selskapsform og hvilken målsetning eierne har med selskapet eller samarbeidet, og bør følgelig legges til grunn for alle eierskap hvor fylkeskommunen har vesentlige eierinteresser.

Krav rettet mot eier

1. Før en mulig selskapsdannelse bør det analyseres hva eier ønsker oppnådd ved å opprette et selskap fremfor en mer tradisjonell etatsorganisering. Tilsvarende analyse bør gjøres ved utarbeiding av eierstrategi.
2. Det skal være åpenhet knyttet til fylkeskommunens eierskap.
  - a) Meroffentlighet skal være et prinsipp (FT 109/11).
  - b) Det skal være åpenhet rundt fylkeskommunens valg av styremedlemmer.
  - c) Det skal være åpenhet rundt godtgjørelse til styret.
  - d) Fylkeskommunens representanter i selskapene skal fremme åpenhet om selskapenes virksomhet (FT 109/11)
3. Eier bør fremme sine interesser gjennom generalforsamling og representantskap.
  - a) Politisk vedtatt eierstrategi binder deltakerne i generalforsamling og representantskap.
  - b) Det bør utarbeides en aksjonær-/eieravtale som beskriver forholdet mellom eierne, informasjon til eierne utenom representantskap/generalforsamling, selskapets virksomhet og valg av styret.
4. Eier gir klare mål for selskapet. Styret er ansvarlig for realisering av målene.
  - a) Eierskapet bør være forutsigbart og langsiktig (utover fire år).
  - b) Eierne i samspill med styret og ledelsen skal sikre god ledelse av selskapet. Herunder bør fokuseres hvordan eierne og styret sammen skal kunne påvirke ledelsens arbeid med utgangspunkt i selskapets behov.
  - c) Aktiv eierstyring krever tverrpolitisk forståelse av hvorfor fylkeskommunen er engasjert i selskapet.
  - d) Styret bør utforme styreinstruks som beskriver styrets mandat og sammensetning, styremøtenes forretningsorden og saker som skal styrebehandles, saksbehandlingsregler (lovgrunnlag), og informasjon utenom styremøter.⁵⁴
  - e) Det bør være klart skille mellom eier og kunde/bruker for å unngå mistanke om at selskap hvor fylkeskommunen står som eier forfordeles/ gis fordeler i forhold til andre selskap, eller at det stilles for lave krav fra eier eller på andre måter er tildelt ressurser som gir et ekstra konkurransefortrinn.
  - f) Hvorvidt selskapet skal utføre oppgaver etter egenregiprinsippet, eller konkurranseeksponeres, bør tydelig fremgå av vedtekter eller selskapsavtale.
  - g) Gjennom krav til resultat og rapportering gir eieren tydelig signaler på hva som forventes av virksomheten. Det er naturlig at eier måler resultatkrav uttrykt med avkastning på den kapitalen de forvalter, krav til kundetilfredshet og HMS forhold, miljø og klima, samt likestillingskrav i forhold til styrende organer.
  - h) Det bør utarbeides en klar og forutsigbar utbyttepolitikk. I selskaper der virksomheten har karakter av næringsdrift, bør en offentlig eier stille de samme krav til avkastning på investert kapital, som det en privat eier vil gjøre.

⁵³ Det ble i versjon 2018 foretatt noen mindre endringer i overordnede eierstrategier i forhold til versjon 2017.

⁵⁴ Dette kravet ble endret fra «eier til styret» i versjon 2018 og skal derfor egentlig stå under krav rettet mot selskapet. Lovkrav om styreinstruks er da også styrets ansvar. Det vises til aksjeloven § 6-23.

Krav rettet mot selskapet

5. Foretaket skal være bevisst sitt samfunnsansvar.

a) Selskapene bør rapportere etter prinsippet om bærekraftig utvikling, det vil si å integrere økonomisk, miljømessig og sosial rapportering.

6. Eierne skal likebehandles.

a) Selskapet skal gi dekkende informasjon i god tid om saker som er til behandling, saksdokumentene bør være utførlig nok til at eierne kan ta stilling til alle saker som behandles.

b) I aksjeselskaper bør innkalling og saksdokumenter til generalforsamling sendes minst fire uker før generalforsamlingen.

c) For interkommunale selskaper skal innkalling og saksdokumenter til representantskapsmøte sendes minst to uker før møtet skal holdes.

7. Selskapets åpningsbalanse skal være tilpasset formålet med eierskapet og selskapets situasjon.

a) Finansieringen av selskapet må tilpasses typen av virksomhet.

b) Selskapet bør ha en egenkapital som er tilpasset mål, strategi og risikoprofil.

c) Selskapet bør ha en strategi på kapitalbinding - stor kapital kan anses å ikke være ønskelig for fylkeskommunen.

d) Lønns- og insentivordninger utformes slik at de fremmer verdiskapingen, og skal være rimelige. Hovedprinsippet bør være at selskapene med fylkeskommunen som eier følger gjeldende lønnsstrategi hos eierne.

8. Styresammensetningen skal være kjennetegnet av kompetanse, kapasitet og mangfold ut fra selskapets egenart. Styremedlemmer representerer foretaket.

a) Styresammensetningen må sees i forhold til formål, ulike selskaper krever ulike tilnærminger til styrets sammensetning.

b) Det er viktig at styret velges med fokus på selskapets behov, vedkommendes kompetanse og styrets totale sammensetning.

c) Det vektlegges at begge kjønn er representert i styret. Det skal tilstrebes at det kjønn som er i mindretall representerer 40 % av medlemmene.⁵⁵

d) Som hovedregel skal det benyttes valgkomite i selskapene ved oppnevning av styret. Gruppelederne i fylkestinget er valgkomite for fylkeskommunale foretak og i selskap der fylkeskommunen eier 100 %. Valgkomiteens innstilling legges frem for fylkestinget til behandling ved nyvalg og/eller suppleringsvalg.

e) I selskaper med betydelige sektorpolitiske målsettinger bør det vurderes konkret om styrets medlemmer bør ha nær tilknytning til fylkeskommunens politiske og administrative ledelse.

9. Styret skal, overfor daglig leder, på uavhengig grunnlag ha en aktiv rolle med henhold til service, kontroll, strategi og ressursituasjon. Styret bør:

a) Tilrettelegge for god dialog på generalforsamlingen mellom eiere, styret og ledelsen.

b) Fastsette en årlig plan for sitt arbeid med særlig vekt på mål, strategi og gjennomføring.

c) Utarbeide plan for eget arbeid og egen kompetanseutvikling, samt evaluere sin virksomhet.

d) Nye styremedlemmer skal tilbys opplæring om virksomheten og i rammene for styrets arbeid i selskapet/foretaket. I styrer med valgperiode på 2 år må tilstrebes at ikke hele styret skiftes ut samtidig.

10. Saksforberedelse til møter i eierorgan

a) I alle selskaper stilles krav om at sakliste og saksdokumenter til representantskapet, generalforsamlingen eller andre eierorgan i selskapet skal sendes ut senest en uke før møtet. Dokumentene sendes fylkesordfører/valgte representanter og fylkesrådmannen.

---

⁵⁵ I punkt 8c er det også tatt med selve lovreglene slik som de står i aksjeloven § 20-6. Vi har ikke tatt med dette her.

Fylkeskommunens kjøreregler ved eierstyringen

Fylkeskommunens eierskapsmelding (versjon 2017 og 2018) - Opplysninger om vedtatte endringer er tatt med i noter

Dette omfatter fylkeskommunens regler for eierstyring og selskapsrapportering – og regler for opplæring av folkevalgte representanter i eierorganer og styrever.

3.5 Kjøreregler

Arbeidsformer for politisk og administrativ utøvelse av eierstyring

1. De valgte representantenes roller – eierorgan og styrever:

a) De valgte representantene i representantskap, bedriftsforsamling og generalforsamling skal ivareta fylkeskommunens interesser gjennom en aktiv deltakelse i selskapenes eierorgan.

b) I styrene løses oppgaver til beste for selskapets utvikling og i samsvar med eiernes krav.

c) Der det er mer enn én representant valgt av fylkestinget, skal det utpekes en fraksjonsleder som har særlig ansvar for koordinering i forkant av eiermøter i selskapet.

d) I enkeltsaker av prinsipiell eller av stor betydning kan fylkesutvalget etter delegert myndighet instruere representantene. (Dette punktet ble vedtatt ut ved behandlingen fylkeskommunens eierskapsmelding 2018)⁵⁶

2. Opplæring av folkevalgte representanter i eierorgan og styrever:

Som et ledd i praktisering av eierskapspolitikk generelt og roller og utøvelse av oppgaver i eierorgan og styrever spesielt, vil fylkesrådmannen tilby et opplæringsprogram for folkevalgte etter konstituering av nytt fylkesting.

3. Rapportering og utvikling av eierstrategien for Rogaland fylkeskommune:

Ved fylkestingets årlige behandling av eierskapsmelding skal rapportering fra selskapene og fylkeskommunens eierstrategi drøftes samlet. Eventuelle endringer i strategi og/eller tiltak i forhold til enkeltselskaper skal behandles i dette møtet.

(Dette punktet ble vedtatt endret ved behandlingen av vårt eierskapsforvaltningsprosjekt 2018)⁵⁷

a) Fylkeskommunens samlede eierstrategi utformes og følges opp av fylkestinget

b) Nøkkeltall, ev. årsrapport og årsregnskap fra selskapene, legges frem for fylkestinget.

c) Ved behandlingen vektlegges følgende punkter:

√ utviklingen i selskapene generelt og i forhold til utvalgte nøkkeltall

√ risiko og framtidsutsikter

√ behov og ønsker om mulige endringer og tiltak fremover (for eksempel avvikling, styrking)

---

⁵⁶ Ved fylkestingets behandling av eierskapsmeldingen for 2018 ble punkt 1d strøket (FT-sak 10/19 fra 05.03.2019). Punktet ble ansett som noe misvisende å inkludere i fylkeskommunens kjøreregler, da det er det til enhver tid gjeldende delegasjonsreglementet «Ansvar og myndighet i Rogaland fylkeskommune» som fastsetter slike bestemmelser. Fylkesutvalget er ikke delegert slik myndighet i gjeldende delegasjonsreglement. Vi bemerker at det er viktig at dette ikke medfører noen realitetsendringer og at fylkesutvalget fortsatt får tildelt en slik instruksjonsmyndighet.

⁵⁷ I vårt prosjekt om fylkeskommunens eierskapsforvaltning (rapport november 2018) anbefalte vi at fylkeskommunen bør vurdere å skille behandlingen av eierskapspolitikken og selskapsrapporteringen. Et slikt skille kan medføre at både eierskapspolitikken og selskapsrapporteringen får et større fokus. Det ble ellers foreslått at behandlingen av eierskapspolitikken kan få en mer langsiktig horisont f.eks. en gang i valgperioden. Selskapene har gjerne behov for langsiktige styringssignaler. Ved fylkestingets behandling av eierskapsforvaltningsprosjektet ble det vedtatt at selskapsrapporteringen legges fram for fylkestinget årlig og at overordnet eierskapspolitikk behandles tidlig i hver valgperiode (FT-sak 11/19 fra 05.03.2019).

Fylkeskommunens føringer for Kolumbus

Vedtektenes formålsparagraf⁵⁸

- Selskapets formål er å bidra til et helhetlig, rasjonelt og markedstilpasset kollektivtransportsystem for hele Rogaland.
- Selskapet skal administrere og markedsføre transporttilbudet i Rogaland, samt kjøpe kollektive transporttjenester, innenfor rammene av politiske vedtak.
- Den strategiske planleggingen og bestillerrollen, med tilhørende samfunnsmessig ansvar, skal ligge hos Rogaland fylkeskommune.
- Rogaland fylkeskommune vil gjøre vedtak om tilskudd til selskapet, jf. yrkestransportlova § 22, med tilhørende vilkår.
- Generalforsamlingen skal vedta nærmere bestemmelser som regulerer selskapets oppgaver og ansvar.

Overordnede eierstrategier (prinsipper for godt eierskap)⁵⁹

Fylkeskommunen har utarbeidet overordnede eierstrategier for sitt eierskap (selskaper). Dette er kalt prinsipper for godt eierskap.⁶⁰ Vi konsentrerer oss om de prinsipper som er direkte relevante for problemstillingene i selskapskontrollen. Dette gjelder særlig krav vedrørende eiers styring, eiers styrevalg og styrets arbeid. Vi har redigert noe i føringene da det nå kun tenkes på selskapet Kolumbus.

Føringer for fylkeskommunen (som eier)

- Fylkeskommunen bør fremme sine interesser gjennom generalforsamlingen. Politisk vedtatt eierstrategi binder deltakeren i generalforsamlingen.
- Fylkeskommunen i samspill med styret og ledelsen skal sikre god ledelse av selskapet.
- Gjennom krav til resultat og rapportering gir fylkeskommunen tydelig signaler på hva som forventes av virksomheten.

Styresammensetningen skal være kjennetegnet av kompetanse, kapasitet og mangfold ut fra selskapets egenart.⁶¹

- Det er viktig at styret velges med fokus på selskapets behov, vedkommendes kompetanse og styrets totale sammensetning.
- Som hovedregel skal det benyttes valgkomite i selskapet ved oppnevning av styret. Gruppelederne i fylkestinget er valgkomite i selskapet. Valgkomiteens innstilling legges frem for fylkestinget til behandling ved nyvalg og/eller suppleringsvalg.

Føringer for selskapet (styrets arbeid)

Selskapet skal være bevisst sitt samfunnsansvar. Selskapet bør rapportere etter prinsippet om bærekraftig utvikling, det vil si å integrere økonomisk, miljømessig og sosial rapportering.

Styret skal, overfor daglig leder, på uavhengig grunnlag ha en aktiv rolle med henhold til service, kontroll, strategi og ressursituasjon.

- Styret bør fastsette en årlig plan for sitt arbeid med særlig vekt på mål, strategi og gjennomføring.
- Styret bør utarbeide plan for eget arbeid og egen kompetanseutvikling, samt evaluere sin virksomhet.
- Nye styremedlemmer skal tilbys opplæring om virksomheten og rammene for styrets arbeid i selskapet.
- Styret bør utforme styreinstruks som beskriver styrets mandat og sammensetning, styremøtenes forretningsorden og saker som skal styrebehandles, saksbehandlingsregler (lovgrunnlag), og informasjon utenom styremøter.

---

⁵⁸ Vedtekter for Kolumbus AS (sist av 28.05.2018).

⁵⁹ Det nedenstående er i hovedtrekk det samme som står i KS sine anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll.

⁶⁰ I vedlegg foran er det tatt med fylkeskommunens overordnede eierstrategier (prinsipper for godt eierskap). Disse ble første gang utformet i 2007. Gjeldende versjon er fra 2018. Det har imidlertid ikke vært de store endringene siden 2007.

⁶¹ Fylkeskommunen har tatt med det om styresammensetningen under krav rettet mot selskapet, men gjelder egentlig krav rettet mot eier (eier sin styrevalgsprosess).

Handlingsprogram for kollektivtrafikken i Rogaland 2018-2023

Vedtatt av Fylkestinget 24.04.2018 (FT-sak 40/18)

Utdrag fra innledningen

Handlingsprogram for kollektivtrafikken i Rogaland 2018-2023 skal være fylkeskommunes styringsdokument for utvikling av kollektivtilbudet i fylket. Planen, som skal rulleres hvert 4. år, er en forpliktende ramme for Kolumbus i sitt arbeid med drift og av kollektivtrafikken.

Ambisjonen er å vise hvilke strategiske grep som bør iverksettes for å utvikle kollektivtransporten til å bli et mer konkurransedyktig alternativ til bruk av personbil i de bynære områdene samtidig som vi skal sikre et basistilbud med utgangspunkt i lovpålagt skyss (skoleskyss) i distriktene.

Mobilitet på tvers av transportformene blir viktigere i årene som kommer. Målsettinger i Nasjonal Transportplan 2018–2029 er nullvekst i personbiltrafikk og at all vekst skal tas med kollektivtransport, sykling og gange i byområder. For å oppnå dette må de grønne transportformene spille best mulig sammen og totalt sett gi bedre mobilitet for fylkets innbyggere.

2017 vedtok Fylkestinget at Kolumbus skal ha ansvaret for å planlegge og iverksette mobilitetstiltak på Nord-Jæren (på vegne av byvekstsamarbeidet mellom kommunene på Nord-Jæren). Kolumbus har dermed gått fra å være en leverandør av kollektivtransport til å bli en mobilitets-leverandør.

Innholdsfortegnelse

Tabell V5 - Handlingsprogram for kollektivtrafikken i Rogaland 2018-2023 (innhold)	
1. Innledning	4. Målsettinger
2. Utvikling	4.1 Kundetilfredshet
2.1 Organisasjon	4.2 Antall reiser
2.2 Rutetilbudet	4.2.1 Antall reiser med buss
2.2.1 Buss	4.2.2 Antall reiser med båt
2.2.2 Hurig-, lokalbåt og ferje	5. Strategier
2.2.3 Drosjer	5.1 Stedsuavhengige strategier
2.2.4 Jernbane	5.1.1 Areal- og parkeringspolitikk
2.2.5 Luftfart	5.1.2 Kunnskap om markedet
2.3 Takst og billettering	5.1.3 Kvalitet
2.4 Informasjon og markedsføring	5.1.4 Informasjon
2.5 Infrastruktur	5.1.5 Takst og billettering
2.5.1 Veisystemet	5.1.6 Terminaler og holdeplasser
2.5.2 Holdeplasser og terminaler	5.1.7 Ny teknologi
2.5.3 Universell utforming	5.2 Stedsavhengige strategier
3. utfordringer	5.2.1 Rutetilbud
3.1 Samfunnsmessige utfordringer	Vedlegg: Prinsipper for planlegging av kollektiv-transport i byområder
3.2 Utfordringer knyttet til kollektivtilbudet	

Kolumbus sitt innspill til handlingsprogrammet (hovedtrekk)⁶²

Kolumbus stiller seg bak hovedtrekkene i «Handlingsprogrammet for kollektivtrafikken 2018-2023». Det er gjort et solid arbeid fra Fylkets side. Vi skulle gjerne sett at programmet oppdateres årlig ettersom utviklingen går raskt.

⁶² Notat fra Kolumbus: Innspill til «Handlingsprogram for kollektivtrafikken 2018-2023». Styrets kommentarer.

Avtaler mellom fylkeskommunen og Kolumbus

Det er inngått ramme- og leveranseavtaler mellom fylkeskommunen og Kolumbus. Rammeavtalen gjelder inntil ny avtale vedtas, mens leveranseavtalen inngås årlig. Vi har tatt utgangspunkt i de siste avtaler.⁶³

Rammeavtalen (2017)

Formålet med rammeavtalen er å sikre at kollektivtrafikken drives og utvikles i tråd med fylkeskommunens mål og krav til kollektivtrafikken i fylket. Den skal definere partenes roller og forpliktelser samt sikre et positivt og konstruktivt samarbeid mellom Rogaland fylkeskommune og Kolumbus AS.

Rogaland fylkeskommune har det overordnede ansvaret for kollektivtrafikken i fylket og skal ivareta oppgaver som:

- Fastlegge overordnede mål og strategier for utvikling av kollektivtrafikken.
- Fastlegge overordnede premisser for drift av kollektivtrafikken herunder omfang, kvalitet og takstpolitikk.
- Overordnet strategisk ruteplanlegging, som en del av den samordnede areal- og transportplanleggingen.
- Arbeide for å sikre forutsigbare økonomiske rammer for utvikling av kollektivtrafikken gjennom budsjett og økonomiplan.
- Fastsette fylkets takstregulativ for kollektivtrafikken.
- Samarbeid med kommuner, statlige etater og andre fylkeskommuner.

Kolumbus AS skal gjennomføre den politikk Fylkestinget vedtar for drift og utvikling av kollektivtrafikken i Rogaland. Kolumbus AS skal ha fokus på brukere og utvikling av helhetlige, effektive kollektivtransportløsninger.

Innenfor de rammer og vilkår Fylkestinget fastsetter, skal Kolumbus AS gjennomføre følgende oppgaver:

- Ruteplanlegging for buss, hurtig- og lokalbåtruter (Røvær-ruten) samt ferjer (Rutebåten Utsira, Vassøyferje og kombibåt på Lysefjorden/Fisterøyene). Det legges til grunn at fylkeskommunen foretar den strategisk overordnede ruteplanleggingen, mens Kolumbus AS foretar den detaljerte, driftsrelatert ruteplanlegging samt det løpende arbeid med å markedsstilpasse rutetilbudet. De markedsmessige vurderingene innebærer tilpasning av rutetider og frekvens knyttet opp mot passasjerstatistikk og brukerevalueringer. Kolumbus AS skal vurdere behovet for høring i kommuner og andre aktuelle instanser i forkant av alle ruteendringer.
- Kjøp av kollektivtransporttjenester for buss, hurtig- og lokalbåtruter (Røvær-ruten) samt ferjer (Rutebåten Utsira, Vassøyferje og kombibåt på Lysefjorden/Fisterøyene).
- Kjøp av transporttjenester skal, i henhold til Fylkestingets vedtak, skje etter konkurranse.
- Iverksette de vedtak fylkestinget fatter vedrørende takster. Kolumbus AS kan iverksette mindre taksttiltak, disse må imidlertid ikke være i strid med den takstpolitikk som er fastsatt av Fylkestinget. Taksttiltak må være inntektsfremmende eller nøytrale sett over en periode på opptil to år.
- Utvikle og vedlikeholde billetteringssystem samt sørge for at det finnes markedsstilpassede salgskanaler/salgsapparat med god tilgjengelighet for publikum.
- Informere om og markedsføre fylkets kollektivtransport.
- Ivareta dialog og samarbeid med kommuner, vegholder, andre fylkeskommuner, statlige etater og andre aktører i spørsmål som angår kollektivtransport.
- Utarbeide budsjettforslag for virksomheten, som grunnlag for fylkesrådmannens budsjettforslag.

Merknad:

Vi har ovenfor *utelatt* flere forhold som ikke anses så aktuelle for problemstillingene i selskapskontrollen.

Rammeavtalen har også med forhold som finansiering, rapportering og styring. Vi tar nedenfor med et utdrag fra dette.

---

⁶³ Rammeavtale (FT-sak 21/17) og leveranseavtale (FT-sak 39/19). Tidligere avtaler har fulgt samme MAL.

Rogaland fylkeskommune skal ha tilgang til all tilgjengelig informasjon, statistikk og rutedata som er nødvendig for å kunne ivareta det overordnede ansvaret for kollektivtrafikken i fylket. Rapportering skal gjennomføres slik dette er beskrevet i leveranseavtalens pkt. 8.

Eiermøtet avholdes to ganger pr. år.⁶⁴ Rogaland fylkeskommune innkaller til møte og skriver møteprotokoll. Det skal avholdes månedlige kontaktmøter på administrativt nivå i Kolumbus AS og Rogaland fylkeskommune. Rogaland fylkeskommune innkaller til møtene som holdes vekselvis i fylkeskommunens og Kolumbus AS lokaler.

Leveranseavtalen (2019)

Formålet med leveranseavtalen er å gi Kolumbus den konkrete bestillingen av tjenester (den årlige leveransen) og fastsette det årlige rammetilskuddet. Det årlige rammetilskuddet fastsettes i forbindelse med fylkeskommunens budsjettbehandling.

Innholdet i leveranseavtalen

- Utvikling av kollektivtilbudet
- Kjøp av transporttjenester (buss, båt og skoleskyss)
- Billettering og takster
- Informasjon og markedsføring
- Kundesenter
- Mobilitetstiltak
- Rapportering (årsrapport, halvårsrapport og månedsrapport)
- Tilskudd

Dette omfatter mange og detaljerte forhold som vi ikke omtaler nærmere her.

Vi tar likevel med enkelte forhold spesielt da de går direkte på problemstillingene i selskapskontrollen.

- Kolumbus AS skal bidra til å videreutvikle kollektivtilbudet i fylket til et markedsrettet og kostnadseffektivt tilbud innenfor de rammene som er fastsatt av Fylkestinget.
- Handlingsprogram for kollektivtrafikken i Rogaland 2018-2023 er fylkeskommunens styringsdokument for utvikling av kollektivtilbudet i fylket. Planen er rammen for Kolumbus AS sitt arbeid med drift og utvikling av kollektivtrafikken, på vegne av RFK.⁶⁵
- Kolumbus AS skal sørge for at kollektivtilbudet, herunder rutetilbudet med buss og båt, takstregulativet og billettproduktene, er kjent for publikum, salgspersonell og sjåfører. Det skal særlig legges vekt på informasjon om rutetilbudet (frekvens, åpningstid o.l.)
- Som en del av byvekstavtalen mottar byområdet på Nord-Jæren belønningssmidler fra staten. En del av disse midlene skal brukes på mobilitetstiltak. Det er utarbeidet en Mobilitetsstrategi som angir retningen på tiltakene. Kolumbus har, på vegne av partene i byvekstavtalen, en sekretariatsfunksjon for arbeidet og har ansvaret for å planlegge, iverksette og evaluere tiltakene.
- Årsrapport, halvårsrapport og månedsrapport skal vise økonomiske resultater, samt passasjerinntekter og andre inntekter, antall reiser, antall solgte billetter og kundetilfredshet. Årsrapporten skal også vise ruteproduksjonen, mens månedsrapporten også skal vise innstilte avganger og oppetid på sanntidsplattform.
- Kolumbus AS skal, i tillegg til den ordinære års-, halvårs- og månedsrapportering levere annen statistikk ved behov. Dette kan være rute- og eller billettstatistikk, sanntidsdata eller statistikk fra telleutstyr. Videre skal det leveres relevant statistikk i forbindelse med fylkeskommunens årsmelding, rapportering til KOSTRA, ved utarbeidelse av Rogaland fylkesstatistikk, for å ivareta krav fra myndighetene eller annet.

---

⁶⁴ Opprinnelig forslag «Eiermøter avholdes etter behov» endret ved fylkestingets vedtak (FT-sak 21/17).

⁶⁵ Handlingsprogram for kollektivtrafikken er således en viktig del av fylkeskommunens føringer for Kolumbus. Vi har tatt med en oversikt over programmet/planen for seg til sist i dette vedlegget om fylkeskommunens føringer.

Fylkestingets tilleggsvedtak forbindelse med avtalene 2015-2019⁶⁶

- 2016: Det skal sikres god kjøre- og norskopplæring av bussjåførene. Kolumbus bes sikre at bussjåførene får kunnskap om hvilken servicestandard som forventes. Kolumbus bes spesielt å se på korrespondanse mellom tog-buss, buss-buss og buss-båt, også når dette gjelder ruter i nabofylker.
- 2017: Fylkestinget forventer at Kolumbus AS leverer års-, halvårs- og månedsrapportering samt annen nødvendig rapportering som forutsatt i Leveranseavtalen for 2017.
- 2018: Fylkestinget har høye forventninger til Kolumbus som mobilitetsaktør på Nord-Jæren. Et mandat Kolumbus allerede har fått. Fylkestinget ønsker at fylkesrådmannen utarbeider en samlet fremstilling på hvordan denne rollen skal utøves og forvaltes fremover, iht. nullvekstmålet i biltrafikk. Fylkestinget forventer at Kolumbus sitt mobilitetsansvar omtales helhetlig i leveranseavtalen ved neste rullering.
- 2019: Fylkestinget ber om at status for arbeid med universell utforming, skadestatistikk og trafikksikkerhet inkluderes i den jevnlig rapporteringen. Dette kan for eksempel gjelde materiell, kundebehandling og rutetraseer. Om ruter fjernes eller reduseres i distrikt/områder med sterkt avgrensede kollektive tilbud, må de samfunnsmessige konsekvensene sikres politisk behandling før gjennomføring.

Fylkeskommunale vedtak (utdrag som «direkte» angår Kolumbus)

Vi har for fylkeskommunale vedtak konsentrert oss om de tre siste år (2017-2019).

Fylkestinget 07.03.2017 (sak 15/17): Fremtidig bussteknologi på bussveien

- Bussveien åpnes som eget konsept som planlagt i 2021, fortrinnsvis med nyinnkjøpte batteribusser.
- Nullutslippsteknologi for bussveien innebærer en økonomisk risiko mht. investering og drift som staten må være med å dele ut fra statlige målsettinger. Det må tildeles tilstrekkelig statlige midler til formålet gjennom byvekstavtalen.
- Kolumbus AS får ansvaret for videre prosjektering og anskaffelser av busser og eventuell elektroinfrastruktur, samt tilhørende dialog med bl.a. bussveiprojektet, vegholder, nettselskap og kommuner (som reguleringsmyndighet). Før anskaffelser må saken behandles politisk i fylkeskommunen, hvor også beslutninger om eierskap til bussene og eventuell infrastruktur gjøres.
- Kolumbus AS utarbeider en innfasingsplan for batteribusser for øvrige ruter i byområdet (dvs. utenom Bussveien). Dette arbeidet må resultere i en innfasingsplan og også avklare type batteriteknologi som foreslås benyttet og eierskap til busser og elektroinfrastruktur, samt økonomiske forhold. Ansvaret for dette arbeidet legges til Kolumbus AS. Før anskaffelser må saken behandles politisk i fylkeskommunen.

Fylkestinget 13.06.2017 (sak 49/17): Organisering og finansiering av arbeidet med mobilitetspåvirkende tiltak i byområdet på Nord-Jæren

- Fylkeskommunen påtar seg et ansvar for organisering, planlegging og gjennomføring av mobilitetstiltakene som er forutsatt iverksatt gjennom byvekstavtalen.
- Kolumbus gis ansvaret for å planlegge, gjennomføre og evaluere tiltakene. Det legges opp til at Kolumbus rapporterer kvartalsvis til SU om status i arbeidet.

Fylkestinget 30.04.2019 (sak 36/19): Forslag til endringer i takst- og rabattsystemet (buss)

- Kolumbus gjennomgår dagens takst og rabattsystem i løpet av 2019 og utarbeider et forslag til hvordan de av-og-til-reisende kan ivaretas bedre. Formålet er ikke nødvendigvis 40 % rabatt, så flere alternativer kan skisseres. Det forventes at løsningen er digital.
- Det var i vedtaket ellers en rekke detaljerte endringer i takst- og rabattsystemet

---

⁶⁶ Med tilleggsvedtak menes her vedtak utover det å godkjenne selve avtalene.

Fylkeskommunale tilleggsvedtak i forbindelse med selskapets budsjett, halvårsrapportering og årsrapportering⁶⁷

Vi har også for disse vedtakene konsentrert oss om de tre siste år (2017-2019).

Fylkestinget 24.10.2017 (sak 89/17): Saksprotokoll - Kolumbus AS - Halvårsrapportering 2017

- Samferdselsutvalget ber Kolumbus ta med ulykkesstatistikk og omtale av selskapet sitt arbeid med trafikkssikkerhet i sine rapporter.
- Samferdselsutvalget vil ha forelagt halv- og årsrapporter fra Kolumbus tidligere. Nå behandles disse minst tre måneder for sent.
- I rapporter bes forsinkelsesproblematikk opplyses i prosent slik som det gjøres eksempelvis med NSB.
- Samferdselsutvalget ønsker i tråd med nye oppgaver Kolumbus har fått i forbindelse med Bussveien at selskapet tydelig kommuniserer og presenterer konseptet som det arbeides med. Riktig markedsføring er svært viktig for Bussveien. Det er mye feiloppfatninger og publikum trenger riktig informasjon.

Fylkestinget 24.04.2018 (sak 35/18): Saksprotokoll - Kolumbus - Årsrapport 2017

- Fylkestinget ber om at det i fremtidige årsmeldinger rapporteres på HMS og trafikkssikkerhet, samt måloppnåelse for universell utforming.

Fylkestinget 30.10.2018 (sak 110/18): Saksprotokoll - Halvårsrapportering 2018 - Kolumbus AS

- Fylkestinget ber om at fremtidig halvårsrapport inneholder et eget avsnitt om universell utforming.
- Fylkestinget foreslår at det utarbeides et kart/oversikt over universelt utformede bussholdeplasser og at denne informasjonen gjøres tilgjengelig i Kolumbus-appen.
- Rapporter bør også inneholde statistikker over uhell og ulykker som har medført personskade og om hvorvidt passasjerer med barnevogn eller rullestoler avvises begrunnet med bl.a. plassmangel.
- Fylkestinget påpeker viktigheten at det avholdes kurs universell utforming for bussjåfører. Fylkestinget etterlyser status og oppfølging.

Fylkestinget 30.04.2019 (sak 38/19): Saksprotokoll - Kolumbus - Årsrapport 2018

- Passasjerutviklingen i Nord-Rogaland bør følges nøye med. Det bør være et særskilt fokus på videreutviklingen av busstilbudet i denne regionen de kommende år.
- Fylkesutvalget viser til vedtak i fylkestinget 30.10.18, sak 110/18 – Halvårsrapportering Kolumbus AS, og gjentar oppfordringen om at rapportene skal inneholde et eget avsnitt om universell utforming:
  - Fylkestinget ber om at fremtidige halvårsrapporter inneholder et eget avsnitt om universell utforming.
  - Fylkestinget foreslår at det utarbeides et kart/oversikt over universelt utformede bussholdeplasser og at denne informasjonen gjøres tilgjengelig i Kolumbus-appen. Rapporten bør også inneholde statistikker over uhell og ulykker som har medført personskade, og hvorvidt passasjerer med barnevogn eller rullestol avvises begrunnet med bl.a. plassmangel. Fylkestinget påpeker viktigheten av at det avholdes kurs i universell utforming for bussjåfører. Fylkestinget etterlyser status og oppfølging.
- Fylkestinget ønsker å være en aktiv eier og utvikler av Kolumbus. Det er derfor viktig at årsrapporten gir et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag for å kunne vurdere måloppnåelse og som gir et godt grunnlag for å kunne gjøre politiske valg. Fylkestinget ønsker derfor:
  - Forklaring av passasjerutviklingen i de geografiske områdene, ikke bare siste år. Videre ønsker fylkestinget en beskrivelse av hvilke eksterne og interne faktorer som påvirker passasjerutviklingen. Det må fremkomme hvilke tiltak Kolumbus foreslår på kort og lengre sikt for å skape en positiv utvikling i de ulike geografiske områdene.
- Fylkestinget ber Kolumbus legge frem historiske tall for de forskjellige billettypene og reisene, i framtidige årsmeldinger.

---

⁶⁷ Med tilleggsvedtak menes her vedtak utover det å vedta budsjett eller det å ta rapporteringen til orientering.

Fylkeskommunens eierskapssekretariat

Fylkeskommunen har siden 2013 utviklet sitt eierskapssekretariat. Eierskapssekretariatet består i dag av næringsssjefen, fylkesadvokaten, økonomisjefen og kultursjefen. Rådgiver i næringsavdelingen er «sekretær» for eierskapssekretariatet og saksbehandler for fylkeskommunens eierskapsmelding.

Fylkeskommunens eierskapssekretariat utreder eierskapsaker og svarer på spørsmål om kommunens eierskapsforvaltning. Egne eierskapsaker arkiveres for seg.

Eierskapssekretariat og eierskapsforvaltningen

Tabell V4 - Eierskapssekretariatets rolle i den løpende eierskapsforvaltningen Kilde: Fylkeskommunens administrasjon
<p>Administrativ støtte og koordinering</p> <p>Eierskapssekretariatet bistår de folkevalgte eierrepresentantene, fylkesutvalget og fylkestinget på følgende måte:</p> <ul style="list-style-type: none">
• Oversikt over selskapene med tilhørende vedtekter, selskapsavtaler, tjensteavtaler og lovverk holdes løpende ajour.
• Eierskapssekretariatet (næringsssjefen) etablerer fast kontaktrutine med administrasjonen i de øvrige eierkommunene, med vekt på selskaper av stor betydning for fylkeskommunen. Fylkeskommunen ved næringsssjefen er med i den administrative interkommunale eierskapsgruppen i Sør-Rogaland. Næringsssjefen orienterer videre resten av eierskapssekretariatet om aktuelle saker som tas opp her. Fremover skal også saksansvarlig for fylkeskommunens eierskapsmelding delta på disse møtene.
• Eierskapssekretariatet yter bistand til de valgte eierrepresentantene og bistår fylkesordfører i forbindelse med forhåndsavklaringer ved behov (dette går ofte via e-post, og gjerne med fylkesrådmann som mellommann).
• Eierskapssekretariatet møtes fast 4 ganger årlig (samt ved behov) og diskuterer aktuelle problemstillinger, orienterer om saker som vil komme tilknyttet de enkelte eierskap (selskap), gjennomgår eierskapsmelding før godkjenning fra næringsssjef, gjennomgår fylkeskommunens eierskapsportefølje etc.

Fylkeskommunens samferdselsavdeling

Kilde: Informasjon på fylkeskommunens nettsider

Fylkeskommunen har det overordnede ansvaret for utvikling av transportinfrastrukturen i Rogaland og bruker ca. 1 milliard kroner årlig på samferdsel.

Fylkeskommunen leverer årlig:

- Buss-, hurtigbåt- og ferjeruter i hele fylket for rundt 30 millioner passasjerer.
- Daglig skoleskyss for rundt 19 600 elever.
- Tilrettelagt transport, også kalt TT-ordningen, for rundt 5 500 mennesker.
- Drift og vedlikehold av fylkesvegnettet.
- Oppfølging av drosjeløyver, selskapsvognløyver og ruteløyver.
- Tilrettelegging av terminaler og holdeplasser for mennesker med bevegelseshemming.
- Trafikksikkerhet.

Fylkeskommunens samferdselsstrategi⁶⁸

Samferdselsstrategi for Rogaland 2018-2029 (fylkestinget sak 43/17 fra 13.06.2017)

Samferdselsstrategien er delt inn i følgende hoveddeler

- Overordnede utviklingstrekk
- Dagens transport- og reisemønstre
- Dagens transportsystem
- Samferdselsutfordringer
- Målsettinger
- Samferdselsstrategier

Vi tar nedenfor med noen utdrag fra det som står i strategiens punkt 6 Målsettinger

Samferdselsstrategien har som mål å utvikle et samordnet, effektivt og miljøvennlig transportsystem som sikrer god tilgjengelighet i hele Rogaland. Strategien skal ha fokus på trafiksikkerhet og betjene befolkningens og næringslivets transportbehov på en god måte. I tillegg skal samferdselsstrategien gjennom vedlikehold og investeringer bidra til utvikling i hele fylke. Et godt fungerende transportsystem er en forutsetning for et konkurransedyktig næringsliv. Samtidig skaper økonomisk vekst og velferd økte behov for transport. Den store utfordringen ligger i å forene økonomisk vekst og regionens behov for mobilitet med en bærekraftig utvikling.

Rogaland fylkeskommunen skal være en aktiv vegeier. Samtidig skal fylkeskommunen være en aktiv bestiller av kollektivtransporttjenester. Kollektivinfrastrukturen skal ha et høyt kvalitetsnivå og kundenes behov settes i fokus.

Byvekstavtalen 2017-2023⁶⁹

Vedtaket (fylkestinget sak 44/17 fra 13.06.2017)

1. Rogaland fylkesting gir sin tilslutning til foreliggende byvekstavtale 2017-2023 mellom Staten, Rogaland fylkeskommune og Stavanger, Sandnes, Sola og Randaberg kommuner.
  2. Ved reforhandlingen av avtalen forventer Rogaland fylkeskommune bl.a. følgende:
    - a) Den statlige andelen knyttet til bussveien økes fra 50 % til minimum 70 % slik at bompengene kan holdes på et forsvarlig nivå.
    - b) Risikoen for overskridelser på de statlige veiprojektene skal bæres av staten.
    - c) At programområdetiltakene knyttet til kollektivtrafikk, sykkel og gange også skal kunne gjelde prosjekter på kommunale og fylkeskommunale veier.
    - d) Staten må bidra finansielt for å få realisert infrastrukturen til nytt sykehus på Ullandhaug som er påkrevd for å nå nullvekstmålet.
- For øvrig gir Rogaland fylkeskommune sin tilslutning til avtalens signaler om reforhandling av tiltak og prioriteringer som angitt. Vi vil særlig fremheve viktigheten av at sykkelstamvegen fullfinansieres av staten, at størrelsen på belønningsmidlene økes, og økning av midler fra staten til fylkeskommunen til drift av kollektivtrafikken.
3. Rogaland fylkeskommune ber om at det blir utarbeidet klimaregnskap for byvekstavtalen neste gang den skal reforhandles.

---

⁶⁸ Overordnet strategidokument. Det er ingen direkte føringer for Kolumbus i dette dokumentet.

⁶⁹ Byvekstavtale mellom fylkeskommunen, de fire kommunene på Nord-Jæren og staten. Byvekstavtalen har ingen direkte føringer for Kolumbus. Målet med byvekstavtalene er at veksten i persontransporten i storbyområdene skal tas med kollektivtransport, sykling og gåing, jf. Nasjonal transportplan 2014-2023. Byvekstavtaler er et virkemiddel for å nå dette målet, jf. brev fra Samferdselsdepartementet til Statens vegvesen datert 2. juni 2014.

Styreinstruks for Kolumbus

Vedtatt i styret 03.05.2019

1 Hensikt

Formålet med styreinstruksen er å fastsette hovedinnholdet av styrets oppgaver og ansvar for ledelsen av selskapet. Styreinstruksen angir styrets generelle oppgaver, daglig leders oppgaver og plikter overfor styret, samt regler for styrets saksbehandling. Denne styreinstruks supplerer bestemmelser i lov av 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper, selskapets vedtekter og øvrige vedtak av generalforsamlingen. I tilfelle motstrid mellom instruksen og ufravikelig regelverk og beslutninger som omtalt, viker styreinstruksen.

1.1 Fravikelse og endring av instruksen

Endringer i denne instruksen vedtas av styret. Styret kan under særlige omstendigheter vedta å fravike instruksen i enkelttilfeller.

2 Valg

Styremedlemmene velges av selskapets generalforsamling og av de ansatte etter reglene i aksjelovens § 6-4, jfr. § 6-5.

3 Styremedlemmenes funksjonstid

Styremedlemmene velges for inntil to år av gangen. Selv om tjenestetiden er utløpt skal styremedlemmet bli stående i vervet inntil erstatter er valgt.

3.1 Nye styremedlemmer

Nye styremedlemmer plikter å gjøre seg kjent med lov av 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper, selskapets vedtekter og denne styreinstruks. Nytt styremedlem plikter å gjøre seg kjent med gjeldene styreinstruks.

4 Selskapets ledelse

Styret er underlagt generalforsamlingen som er selskapets øverste myndighet. Styret har det overordnede ansvaret for ledelsen av selskapet og utøvelsen av selskapets virksomhet, herunder ansvaret for at virksomheten drives i samsvar med det til enhver tids gjeldende regelverk som er relevant for virksomheten, selskapets vedtekter, og rammer trukket opp av generalforsamlingen.

Styremedlemmene er selskapets tillitsvalgte og skal under utøvelsen av sine verv ivareta selskapets interesser.

5 Styrets generelle oppgaver

5.1 Forvaltningsansvar

Forvaltningen av selskapet hører under styret. Styret skal påse at selskapet drives i samsvar med lov av 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper og lovgivningen ellers, selskapets vedtekter og andre beslutninger truffet av generalforsamlingen.

Styret skal sørge for en tilfredsstillende organisering av selskapets virksomhet. Det skal påse at registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger og formuesforvaltningen er gjenstand for betryggende kontroll.

5.2 Tilsynsansvar

Styret skal holde seg løpende orientert om selskapets økonomiske stilling. Hvis det må antas at egenkapitalen er lavere enn forsvarlig ut fra risikoen ved og omfanget av virksomheten i selskapet, eller det må antas at egenkapitalen er blitt mindre enn aksjekapitalen, skal styret straks behandle saken. Styret skal straks gi generalforsamlingen en redegjørelse for selskapets økonomiske stilling og foreslå tiltak som vil gi selskapet en forsvarlig egenkapital.

5.3 Informasjonsansvar

Ved innkalling til – og fremsettelse av forslag til generalforsamlingen, skal styret sørge for at eier gis tilstrekkelig informasjon slik at eier kan foreta en velfundert bedømmelse av det fremsatte forslaget og fatte vedtak på faktisk grunnlag.

6 Særlige oppgaver tillagt styret

Styret skal utføre de bestemte oppgaver som er tillagt styret i aksjeloven. Typisk vil dette være oppgaver knyttet til gjennomføring av generalforsamlinger, kapitalendringer i selskapet, strukturendringer, oppfølging av aksjeeiers rettigheter i selskapet m. v.

7 Administrerende direktørs oppgaver og plikter overfor styret

Adm. direktør er ansvarlig for den daglige ledelsen av selskapet i samsvar med de retningslinjer, instruksjoner og pålegg styret har gitt.

Med mindre styret har gitt særskilt fullmakt, kan adm. direktør ikke avgjøre saker som etter selskapets forhold er av uvanlig art eller stor betydning.

Adm. direktør kan allikevel uten særskilt fullmakt avgjøre saker når styrets beslutning ikke kan avvendes uten vesentlig ulempe for selskapet. Styret skal snarest mulig underrettes om avgjørelsen.

Den daglige ledelse omfatter ikke saker som etter selskapets forhold er av uvanlig art eller av stor betydning.

7.1 Adm. direktørs fullmakter

Der adm. direktør er i tvil om en sak omfattes av adm. direktørs fullmakter, plikter adm. direktør å forelegge saken for styret så snart som mulig, for om nødvendig å få presisert rammene av sine fullmakter.

I tillegg til ovennevnte har adm. direktør særskilt fullmakt til å foreta følgende disposisjoner;

Investeringer og enkeltanskaffelser begrenset oppad til kr 1 200 000 innenfor godkjent budsjett eller fremlagt prognose for styret.

Følgende skal alltid forelegges styret:

- Avhendelse/pantsetting av fast eiendom
- Erverv eller avhendelse av eierandeler i andre selskaper
- Opptak av lån, pantsettelse og garantier, samt ekstraordinære kreditter

7.2 Rapportering til styret om selskapets virksomhet, stilling og resultatutvikling

Adm. direktør skal minst hver 3. måned gi styrets medlemmer skriftlig underretning om selskapets virksomhet, stilling og resultatutvikling. Rapporteringen skal innrettes slik at styret settes i stand til å oppfylle sitt ansvar. Rapportene skal inneholde regnskapsoversikt som sammenholdes med budsjett og resultater for året før, samt inneholde redegjørelse for forventet utvikling.

Adm. direktør skal gi styreleder løpende orientering om selskapets virksomhet.

7.2.1 Budsjett, årsregnskap og årsberetning

Adm. direktør skal sørge for at det utarbeides budsjett.

Adm. direktør skal sørge for at selskapets regnskaper er i samsvar med lov og forskrifter, og at formuesforvaltningen er ordnet på en betryggende måte og at organisasjonens fokus er rettet mot overholdelse av lovgivningen for øvrig, stiftelsesforutsetningene, vedtekter, vedtatte strategiplaner og øvrige vedtak truffet av generalforsamling og styre.

Adm. direktør skal påse at det utarbeides forslag til årsregnskap og årsberetning slik at styrebehandling kan skje i rimelig tid etter årets slutt.

7.2.2 Forretningsplan

Adm. direktør er ansvarlig for at det hvert år utarbeides en strategiplan for de neste 3-4 år.

7.2.3 HMS og samfunnsansvar

Adm. direktør skal sørge for at styret mottar egen rapportering på status innen HMS og samfunnsansvar til hvert ordinære styremøte.

8 Regler for styrets saksbehandling

8.1 Forberedelse av styresaker

Adm. direktør skal varsle styrelederen om saker som bør styrebehandles eller som styrets medlemmer bør være kjent med.

Saksliste og saksforberedelse for det enkelte styremøte settes opp av styreleder i samråd med adm. direktør.

Styrets medlemmer skal ha rett til å ta opp saker under eventuelt.

8.2 Avholdelse av styremøter

Det skal avholdes minst seks styremøter i året.

8.3 Innkalling

Styrets leder har ansvar for innkalling til styremøter. Styrets leder kan overlate til adm. direktør å forestå innkallingen. Innkalling og styresaker skal gjøres tilgjengelige for styret i Admincontrol syv dager før styremøtet. Om styrets leder finner det nødvendig, kan innkalling skje med kortere frist og på annen måte.

Vedlagt innkallingen skal følge dagsorden for møtet, og alle dokumenter som skal benyttes som grunnlag for styrets behandling. Dersom styret unntaksvis senere vil få seg forelagt ytterligere dokumentasjon, eventuelt om dette vil bli forelagt i møtet, skal dette om mulig opplyses i innkallingen.

Finner styrets leder det hensiktsmessig at en sak behandles uten møte, kan saken forelegges skriftlig eller behandles på annen betryggende måte (herunder telefonisk eller pr. mail).

8.4 Ledelse av styremøter

I styreleders fravær ledes møtene av nestlederen. Er også nestleder fraværende, velges møtelederen blant styremedlemmene.

8.5 Styrets beslutningsdyktighet

Styret kan treffe beslutning når mer enn halvparten av medlemmene er tilstede eller deltar i styrebehandlingen.

8.6 Habilitet

Et styremedlem må ikke delta i behandlingen eller avgjørelsen av spørsmål som har slik særlig betydning for egen del eller for noen nærstående at medlemmet må anses for å ha fremtredende personlige eller økonomiske interesser i saken. Med nærstående menes person og selskap som omfattes av aksjeloven § 1-5.

8.7 Styreprotokoll

Det skal føres protokoll for styrebehandlingen etter reglene i aksjeloven § 6-29. Det som protokolleres innføres i en protokoll som pagineres fortløpende. Protokollen skal undertegnes av de medlemmer som har deltatt i styrebehandlingen.

Protokollen skal minst angi:

- Tid og sted for møtet
- Deltakere
- Møteleder
- Protokollfører
- At alle styremedlemmer er innkalt til møte. Om så ikke er tilfelle, skal grunnen opplyses.
- Dagsorden
- Styrets beslutninger
- Om styret er beslutningsdyktig

Styremedlem og adm. direktør som ikke er enig i en beslutning, kan kreve sin oppfatning innført i protokollen.

Om et styremedlem eller adm. direktør er inhabil, eller av andre grunner ikke deltar i behandlingen av enkelte saker, skal dette angis.

Forslag til protokoll sendes møtelederen til gjennomgang senest 10 dager etter hvert styremøte, og deretter til de øvrige styremedlemmer for kommentarer. Protokoll gjennomgås, godkjennes og underskrives i påfølgende ordinære styremøte. Hvis dette ikke er mulig, underskrives protokollen på det deretter følgende styremøte. Hvis et styremedlem ikke har deltatt ved styrebehandlingen, skal det anmerkes ved underskriften.

8.8 Taushetsplikt

Styrets medlemmer plikter å vise varsomhet ved behandlingen av dokumenter og opplysninger de får i forbindelse med styrevervet eller andre oppgaver for selskapet. Styredokumenter må ikke ligge åpenlyst eller tilgjengelig for andre og må behandles med fortrolighet. Styredokumenter, samt styrets diskusjoner, ansees fortrolige innenfor rammene i Offentleglova.

Styret kan, i enkeltsaker eller typer av saker, pålegge medlemmene taushetsplikt. Styrets leder, eller den som i dens sted forestår innkallingen til styremøtene eller utsendelse av styredokumenter, kan tilsvarende pålegge taushetsplikt for de tilsendte dokumenter.

Det er viktig at de som har tilgang til Kolumbus AS via Altinn, kun åpner eller leser dokumenter som er relevant for sin funksjon. Dette for å ivareta personvernloven og for saksbehandlingsprosessen internt hos Kolumbus. Dersom man ved et uhell har åpnet eller lest et dokument man ikke skulle, er det ønskelig at det meldes fra til økonomidirektør, som eier de fleste av Kolumbus sine dokumenter som ligger i Altinn. Vær oppmerksom på at all aktivitet på dokumenter loggføres og synliggjøres i Altinn som saksgang for det aktuelle dokumentet.

8.9 Budsjett

Styret skal, etter forslag fra adm. direktør, innen utgangen av hvert år vedta budsjett for selskapet for det etterfølgende år.

8.10 Årsregnskap og årsberetning

Styret skal, etter forslag fra adm. direktør, behandle årsregnskap og årsberetning i samsvar med regnskapsloven.

Årsregnskap og årsberetning skal behandles av styret i møte før det innkalles til ordinær generalforsamling. Samtlige styremedlemmer skal undertegne årsregnskapet og årsberetningen. Har en som skal underskrive innvendinger mot årsregnskapet eller årsberetningen, skal vedkommende underskrive med påtegnet forbehold og gi nærmere redegjørelse i årsberetningen.

Årsregnskap og årsberetning skal, sammen med revisors beretning, legges fram for ordinær generalforsamling til godkjenning. Straks årsregnskapet er godkjent og ikke senere enn 31. juli, skal årsregnskapet, årsberetningen og revisjonsberetning sendes inn til regnskapsregisteret via Altinn.

8.11 Utbytte

Selskapet deler ikke ut utbytte (ref selskapets vedtekter).

8.12 Andre saker som krever styrebehandling

Ansettelse/oppsigelse/avskjed av daglig leder.

Valg av styreleder eller nestleder hvis disse ikke er utpekt av generalforsamlingen

Meddele fullmakt til å tegne selskapet (prokura)

Saker av uvanlig art eller stor betydning for selskapet. Dette innbefatter ekstraordinære investeringer utover vanlig drift eller omlegging av driften som vil medføre større endring eller omdisponering av arbeidsstyrken.

8.13 Revisjon

Styret skal behandle alle nummererte brev fra selskapets revisor.

9 Forholdet til pressen/retningslinjer for mediedekning

På vegne av selskapet er det kun adm. direktør eller den / de adm. direktør utpeker i administrasjonen som kan uttale seg til pressen. Forøvrig er det styreleder på vegne av styret som uttaler seg.

Etiske retningslinjer for Kolumbus

Sist endret 05.03.2018

ETISKE RETNINGSLINJER FOR KOLUMBUS

Formål og overordnet ansvar

- Kolumbus forvalter fellesskapet sine midler på vegne av Rogaland fylkeskommune
- Kolumbus utfører tjenester som er viktige for samfunn og enkeltindivid
- De etiske retningslinjene skal danne grunnlag for tillit og bidra til å skape et godt omdømme
- Alle har et selvstendig ansvar for å sette seg inn i og etterleve de etiske retningslinjene
- Tvilstilfeller avklares med nærmeste leder

Hvem reglene omfatter

De etiske reglene gjelder for styremedlemmer, ansatte, innleid personale og andre som jobber for Kolumbus. I dette dokumentet kaller vi disse Kolumbus sine *Ansatte*.

Tilrettelegging /forankring i organisasjonen

- Lederansvar
  - Legge til rette for samsvar mellom etiske regler og praksis
  - Bygge organisasjonskultur som sikrer etisk praksis
  - Gjennomgå de etiske reglene med Ansatte
- Personlig ansvar og lojalitet
  - Arbeide for fellesskapet sitt beste i tråd med lover, regler, visjon og verdier
  - Ansatte skal være lojale mot vedtak og pålegg fra overordnet
  - Ansatte har ikke plikt til å følge pålegg om å gjøre noe ulovlig eller uetisk
  - Opptre på en måte som ikke skader omdømme eller tillit
  - Alle har et selvstendig ansvar for å ta opp forhold en får kjennskap til på arbeidsplassen som ikke er i tråd med de etiske reglene, jfr. pkt om Rapportering/varsling

Likestilling og integrering

- Kolumbus verdsetter mangfold på arbeidsplassen og tillater ikke noen form for usaklig diskriminering av ansatte, herunder diskriminering basert på kjønn, seksuell legning, alder, nedsatt funksjonsevne, etnisitet eller religiøs overbevisning.
- Alle søkere skal oppleve å ha lik mulighet for tilsetting
- Alle ansatte har ansvar for å bidra til et godt arbeidsmiljø
- Alle ansatte skal behandle hverandre, kunder, forretningsforbindelser og andre med respekt og vennlighet

Åpenhet/informasjon

- Åpenhet skaper tillit til virksomheten og motarbeider klanderverdig adferd og kultur
- Informasjon som ikke er fortrolig skal være åpent og tilgjengelig for alle

Ytring/informasjon

- Alle har rett til å delta i samfunnsdebatten og uttale seg på egne vegne
  - Denne retten følges av plikten til å gjøre alle oppmerksom på at en uttaler seg på egne vegne
  - Alle har ansvar for at egne ytringer ikke kommer i konflikt med lojalitets- og taushetsplikt

Rapporteringsplikt/Varsling

- Ansatte bør varsle om kritikkverdige forhold i samsvar med rutiner for varsling slik at forholdene kan rettes opp i.

Korrupsjon, gaver og andre fordeler

- Nulltoleranse for korrupsjon
- Ansatte skal ikke sette seg i en situasjon der det kan oppstå tvil om deres evne til å opptre redelig, ubestikkelig eller uavhengig.
- Ansatte skal ikke, verken for seg selv eller andre, ta imot eller legge til rette for å ta imot gaver, reiser, hotellopphold, bevertning, rabatter, lån eller andre ytelser eller fordeler som kan være eigna til, eller der giveren har hatt til formål, å kunne påvirke tjenesteutøvelsen eller avgjørelser.
- Ansatte må ikke benytte stillinga si til å skaffe seg selv eller andre urettkomne fordeler. Dette gjelder og i tilfelle hvor disse fordelene ikke er egnet til å påvirke tjenesteutøvelsen eller beslutningene.
- Representasjon o.l. skal holdes innenfor vanlige og aksepterte normer for sosialt samvær
- Utgifter til reiser og opphold for Kolumbus sine ansatte skal betales av arbeidsgiver
- Tvilstilfelle skal avklares med overordnet

Habilitet/interessekonflikter

- Ansatte skal ikke opptre på en måte som er egnet til å svekke tilliten til at de er upartiske
- Ansatte skal ikke behandle saker eller ta beslutninger i situasjoner der de er inhabile
- Ansatte skal selv vurdere egen habilitet og avklare tvilstilfeller med overordnet
- Engasjement i eksterne verv og posisjoner må ikke være av en slik art at det kommer i konflikt med Kolumbus sine interesser
- Ingen må opptre slik at Kolumbus kan mistenkes for brudd på konkurranselovgivning (regler om ulovlig prissamarbeid, anbudssamarbeid eller markedsdeling)

Bruk av Kolumbus sine midler, verdier og eiendeler

- En kan bare benytte Kolumbus sine midler, verdier og eiendeler til arbeidsrelaterte formål og/eller i samsvar med gjeldende reglement.

Forretningsdrift og innkjøp

- Alle innkjøp i Kolumbus skal gjennomføres i samsvar med lov og forskrift om offentlige anskaffelser og Kolumbus sine retningslinjer for innkjøp.
- Alle anskaffelser må baseres på likebehandling, forutsigbarhet, gjennomsiktighet, etterprøvbarhet og god forretningskikk.
- Kolumbus har utarbeidet etiske krav til leverandører som skal være del av kontraktene.
- Rammeavtaler med leverandører skal ikke benyttes til privat bruk med mindre det er rabattordninger som er tilgjengelig for alle i Kolumbus på like vilkår. Dette gjelder også ansatte sin nærmeste familie.

Miljø

Kolumbus skal støtte ei føre-var-tilnærming til miljøutfordringer, ta initiativ til fremme av økt miljøansvar og oppmuntre til utvikling og spredning av miljøvennlig teknologi.

Varighet

- Reglene revideres regelmessig.

Henvendelse til ekstern revisor

Vår henvendelse til oppdragsansvarlig revisor (september 2019)

Deloitte AS

Statsautorisert revisor Bengt Eriksen

Selskapskontroll - Forespørsel til revisor i Kolumbus AS

Kommuneloven og forskrift om kontrollutvalg pålegger kontrollutvalget å gjennomføre selskapskontroll av fylkeskommunens selskaper.

Rogaland Revisjon IKS er av kontroll- og kvalitetsutvalget i Rogaland fylkeskommune bedt om å utføre en selskapskontroll av Kolumbus AS. Kontrollen er underlagt kommuneloven § 77.5 om selskapskontroll og samme lov § 80 om innsynsrett i selskapskontroll.

For å sikre en best mulig gjennomføring av selskapskontrollen henvender vi oss til selskapets revisor.

Det følger av kommuneloven § 80 om selskapskontroll at «kommunens kontrollutvalg og revisor har rett til å kreve de opplysninger som finnes påkrevd for deres kontroll, så vel fra selskapets daglige leder som fra styret og den valgte revisor for selskapet».

Vi ber om å få tilsendt nummererte brev, informasjon om rådgivning som har vært utført samt andre opplysninger som kan være av interesse for vår kontroll.

Dette gjelder for de fire siste regnskapsårene 2015-2018, og så langt i 2019.

Vi gjør oppmerksom på at selskapskontrollen også vil kunne bygge på revisors arbeid.

Tilbakemelding fra ekstern revisor

Oppdragsansvarlig revisor sin tilbakemelding til oss (oktober 2019)

1. Vi har ikke utstedt/sendt nummerert brev til Kolumbus AS. Vi har deltatt i styremøte og besvart spørsmål fra styret/ledelsen og styret alene (revisorlovsmøte). Det er ikke utarbeidet rapport eller særskilt referat.
2. Deloitte har bistått Kolumbus AS mht søknad om å bli fritatt for skatteplikt, noe som ble imøtekommet. Ansvarlig advokat var Ivan Skjæveland
3. Deloitte har også bistått Kolumbus AS i enkelte mva problemstillinger (Ivan Skjæveland)
4. Vi har i noen grad bistått Kolumbus AS med utarbeidelse av vedtak/bekreftelser mht kapitalforhøyelser.
5. Vi har påtatt oss oppdrag som revisor for Bysykkelen AS og har i denne anledning bistått Kolumbus AS med å gjennomgå regnskapet til Bysykkelen AS og gitt innspill til risikoforhold etc mht inngåelse avtale. Det samme gjelder vedørende Kolumbus AS kjøp av eiendom i form av aksjeselskap i Haugesund (busslager). Selskapet er solgt videre til vinner av tilbudsprosessen mht innleie av busslager.
6. Som et ledd i revisjonen har våre IT personer hatt møte med IT leverandørene til Kolumbus AS. Et slikt møte er under planlegging med EY som har bistått Ruter i fellesprosjektet med betalingsapp der Kolumbus deltar.
7. Vi skal i framtiden foreta bekreftelser av EU prosjekt – elektrisk ferje og har i denne anledning registrert oss som «first level controller» i ordningen som er administrert av BDO.
8. Om ønskelig kan vi ta utskrift og fremlegge all rådgivning innenfor skatt/mva i perioden.

Ta gjerne kontakt hvis dere trenger ytterlige opplysninger – dokumentasjon.

KS sine anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll (oversikt)

Versjon november 2015

KS sine nærmere vurderinger vedrørende anbefalingene er ikke tatt med her. Dette kan leses i selve anbefalingene (som ligger på KS sine nettsider).

Nr. 1 OBLIGATORISK OPPLÆRING AV OG INFORMASJON TIL FOLKEVALGTE

Kommunene bør som en del av sitt folkevalgtprogram gjennomføre obligatoriske kurs eller eierskapsseminarer. Den første opplæringen bør gjennomføres i løpet av de første 6 månedene av valgperioden. Det anbefales også at det nye kommunestyret tidlig i perioden får en oversikt over status for selskapene.

Nr. 2 VURDERING OG VALG AV SELSKAPSFORM

Det er eiers ansvar å sikre en selskapsform som er tilpasset selskapets formål, eierstyringsbehov, samfunnsansvar, hensynet til innsyn, markedsforhold og det aktuelle lovverket.

Nr. 3 FYSISK SKILLE MELLOM MONOPOL OG KONKURRANSEVIRKSOMHET

Selskaper som opererer i et marked i konkurranse med andre aktører i tillegg til monopolvirksomhet, bør som hovedregel skille ut den markedsrettede delen av virksomheten for å unngå rolleblanding og kryssubsidiering.

Nr. 4 UTARBEIDELSE AV EIERSKAPSMELDINGER

Kommunestyrene bør hvert år fastsette overordnede prinsipper for sitt eierskap ved å utarbeide en eierskapsmelding for alle sine selskaper.

Nr. 5 UTARBEIDELSE OG REVIDERING AV STYRINGSKAPSKAPSKAPSDOKUMENTER

Kommunestyret skal utarbeide og bør jevnlig revidere styringsdokumentene og avtalene som regulerer styringen av selskapet.

Nr. 6 EIERMØTER

KS anbefaler at det jevnlig gjennomføres eiermøter for å bidra til god eierstyring og kommunikasjon med selskapet. Et eiermøte er et møte mellom representanter fra kommunen som eier, styret og daglig leder for selskapet.

Nr. 7 EIERORGANETS SAMMENSETNING OG FUNKSJON

Avhengig av selskapets formål, anbefales det som en hovedregel at kommunestyret oppnevner sentrale folkevalgte som selskapets eierrepresentanter i eierorganet. Eierstyring skal utøves innenfor rammen av kommunestyrets vedtak.

Nr. 8 GJENNOMFØRING AV GENERALFORSAMLINGER OG REPRESENTANTSKAPSMØTER

De formelle eiermøtene er generalforsamling eller representantskap. Det er styret som innkaller. Bestemmelser om innkallingsfrist bør tas inn i vedtektene, slik at det tas hensyn til kommunens behov for å ha tid til å behandle aktuelle saker.

Nr. 9 SAMMENSETNINGEN AV STYRET

Det er eiers ansvar å sørge for at styrets kompetanse samlet sett er tilpasset det enkelte selskaps virksomhet. Det anbefales at kommunen sikrer opplæring av styremedlemmene.

Nr. 10 VALGKOMITE OG STYREUTNEVNELSER

Ved valg av styre til kommunalt eide selskaper bør det vedtektsfestes bruk av valgkomite.

Nr. 11 KJØNNMESSIG BALANSE I STYRENE

Det anbefales at eierorganet uavhengig av organisasjonsform tilstreber balansert kjønnsrepresentasjon. Styremedlemmene behøver ikke være bosatt i kommunen.

Nr. 12 RUTINER FOR Å SIKRE RIKTIG KOMPETANSE I SELSKAPSTYRENE

Eier har ansvar for å sikre at styret har den nødvendige kompetansen for å nå selskapets mål. Eier bør også anbefale styret selv jevnlig å vurdere egen kompetanse ut fra eiernes formål med selskapet. Det er derfor anbefalt flere rutiner for å sikre nødvendig kompetanse.

Nr. 13 STYRESAMMENSETNING I KONSERNMODELL

Styremedlemmer i morselskap bør ikke sitte i styret til datterselskap. Konserndirektøren kan være representert i datterselskapenes styrer.

Nr. 14 OPPNEVNELSE AV VARAREPRESENTANTER

Der det utpekes varamedlemmer til styret bør ordningen med numeriske varamedlemmer benyttes for å sikre kontinuitet og kompetanse i styret.

Nr. 15 HABILITETSVURDERINGER

Det anbefales at styrene etablerer faste rutiner for å håndtere mulige habilitetskonflikter. Ordfører og rådmann bør ikke sitte i styret i selskaper.

Nr. 16 GODTGJØRING AV STYREVERV

Kommunen bør i forbindelse med utarbeidelse av eierskapsmelding ha en prinsipiell diskusjon om godtgjøring av styreverv. Denne bør danne grunnlag for eierorganets fastsetting av styrehonorar.

Nr. 17 REGISTRERING AV STYREVERV

Alle som påtar seg styreverv for kommunale selskaper bør registrere vervene på www.styreverv-registeret.no.

Nr. 18 ARBEIDSGIVERTILHØRIGHET I SELVSTENDIGE RETTSSUBJEKTER

Det anbefales at selskapene søker medlemskap i en arbeidsgiverorganisasjon. KS Bedrift vil være et naturlig valg for mange av disse selskapene.

Nr. 19 UTARBEIDELSE AV ETISKE RETNINGSLINJER

Eier bør påse at selskapsstyrene utarbeider, og jevnlig reviderer, etiske retningslinjer for selskapsdriften.

Nr. 20 SÆRLIG OM ADMINISTRASJONSSJEFENS ROLLE I KOMMUNALE FORETAK

Det anbefales at kommunestyrene ved opprettelse av kommunale foretak diskuterer administrasjonssjefens rolle og handlingsmuligheter overfor daglig leder.

Nr. 21 UTØVELSE AV TILSYN OG KONTROLL

Kommunestyret har både et tilsyns og kontrollansvar for å sikre at kommunen når sine mål, at regelverket etterleves og at etiske hensyn ivaretas. Kontrollen utføres blant annet gjennom regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og selskapskontroll. Kontrollansvaret gjelder også når virksomheten er skilt ut i egne selskaper.

Status på godt kommunalt eierskap

Vi tar her med en gruppert oversikt over KS sine anbefalinger og status for Kolumbus og fylkeskommunen. Anbefalingene fra KS har med flere forhold. Vi har i oversikten tatt med det vi anser mest viktig. Flere av forholdene nedenfor er for øvrig beskrevet i faktadelen.

Tabell V2 - Godt kommunalt eierskap - KS Anbefalinger (november 2015)			
KS Anbefalinger	Selskap	Eier	Nærmere kommentarer
Nr. 1 Obligatorisk opplæring av og informasjon til folkevalgte (om eierstyring og selskapsledelse, og om rollene)		IA	Det er ikke aktuelt ved denne selskapskontrollen, jf. kommentarer nedenfor.
Nr. 2 Vurdering og valg av selskapsform		Ja	SU vedtok 26.03.2014: Det skal legges frem en sak om alternative organisasjonsformer for Rogaland Kollektivtrafikk FKF, herunder å ta virksomheten tilbake til fylkeskommunen, alternativt etablere et aksjeselskap. FT vedtok 21.10.2014 stiftelse av Kolumbus AS.
Nr. 3 Fysisk skille mellom monopol og konkurransevirkosmhet	IA		Det er ikke aktuelt ved denne selskapskontrollen. Kolumbus driver kun med kollektivtransport i Rogaland på vegne av fylkeskommunen.
Nr. 4 Utarbeidelse av eierskapsmeldinger		IA	Det er ikke aktuelt ved denne selskapskontrollen, jf. kommentarer nedenfor.
Nr. 5 Utarbeidelse og revidering av styringsdokumenter (eieren)		(Ja)	Det er utarbeidet vedtekter og fylkeskommunens overordnede eierstrategier. I tillegg kommer ramme- og leveranseavtalene mellom fylkeskommunen og selskapet. Eier har ikke utarbeidet en egen eierstrategi for Kolumbus.
Nr. 6 Eiermøter (uformelle eiermøter med selskapet)	Ja	Ja	Fylkeskommunen har faste eiermøter med Kolumbus pga. selskapets vesentlighet. Det er utarbeidet møteplan.
Nr. 7 Eierorganets sammensetning og funksjon (her generalforsamlingen)		Ja	Fylkesordfører er fast eierrepresentant i generalforsamlingen for selskapet. Denne faste ordningen er etablert pga. selskapets vesentlighet.
Nr. 8 Gjennomføring av generalforsamlinger og representantskapsmøter (her generalforsamlingen)	Ja	Ja	Det avholdes generalforsamlinger iht. lovreglene.
Nr. 9 Sammensetningen av styret (eieren)		(Ja)	Sakene om nye styremedlemmer i generalforsamlingen har ikke med begrunnelser for innstillingen. Men det er ved valgkomiteen en grundig prosess for å finne og velge styremedlemmer med tanke på den kompetanse som styret i selskapet bør ha, og det er her bare en eier.
Nr. 10 Valgkomite og styreutnevnelser		Ja	Det benyttes egen valgkomitee forut for innstillingen på styremedlemmer (saken i generalforsamlingen). Det vises til anbefaling nr. 9 over.
Nr. 11 Kjønnsmessig balanse i styrene		Ja	Eiers kjønnsrepresentasjon i styret er i samsvar med kommuneloven § 80 a (som henviser til aksjeloven § 20-6).
Nr. 12 Rutiner for å sikre riktig kompetanse i selskapsstyrene (styret)	(Nei)		Styreleder deler sin oppfatning av styrets sammensetning vedrørende kompetanse med valgkomiteens leder når dette er relevant/etterspurt, men styret selv foretar ingen formell årlig egenvurdering som egen styresak. Styret har utarbeidet styreinstruks. Styret utarbeider årshjul.

Nr. 13 Styresammensetning i konsernmodell	IA		Dette er ikke aktuelt ved denne selskapskontrollen. Kolumbus har ingen datterselskaper.
Nr. 14 Oppnevning av vararepresentanter	(Ja)		Eier velger ett varamedlem til styret. Varamedlemmet skal møte fast på styremøtene.
Nr. 15 Habilitetsvurderinger (selskapet)	Ja		Selskapet har utarbeidet rutiner for å håndtere mulig inhabilitet ved enkeltsaker. Rutinene fremgår av selskapets etiske retningslinjer. Det vises til punktet om Habilitet/interessekonflikter.
Nr. 16 Godtgjøring av styreverv (og en del andre forhold)	Ja	Ja	Samlet godtgjørelse til styret kan anses som forholdsvis moderat ⁷⁰ . Ingen i styret har særskilte avtaler/oppgaver for selskapet (utover styrevervet). Styret har tidligere innhentet tilbud på styreansvarsforsikring, men valgte etter en konkret vurdering å ikke kjøpe en slik forsikring. Styret vil snart foreta en ny vurdering av forholdet.
Nr. 17 Registrering av styreverv (styret)	(-)		Ingen av eiers styremedlemmer er registrert i KS Styrevervregister. ⁷¹ Men ingen av eiers styremedlemmer er folkevalgt eller ansatt i fylkeskommunen.
Nr. 18 Arbeidsgivertilhørighet i selvstendige rettssubjekter	Ja		Selskapet er med i KS Bedrift.
Nr. 19 Utarbeidelse av etiske retningslinjer	Ja		Selskapet har utarbeidet etiske retningslinjer.
Nr. 20 Særlig om administrasjonssjefens rolle i kommunale foretak		IA	Anbefalingen gjelder kommunale foretak og er dermed ikke aktuell ved denne selskapskontrollen.
Nr. 21 Utøvelse av tilsyn og kontroll		IA	Anbefalingen gjelder kontrollutvalgets rolle ved selskapskontroller generelt.

MERKNAD: Kommuneloven det refereres til er lovregler på den tid selskapskontrollen ble gjennomført.

Revisjonens kommentarer til anbefalingene

Anbefalingene er utviklet av KS Eierforum (nå inngått i KS sin ordinære virksomhet) og justeres og revideres etter behov. De dekker i utgangspunktet områder som ligger i en gråson mellom lovregulering og etablert praksis. Anbefalingene gjelder aksjeselskaper (AS), interkommunale selskaper (IKS) og kommunale foretak etter kommunelovens kapittel 11 (KF), men de kan selvsagt også brukes ved andre selskapsformer. Ja betyr at forholdet er i orden, mens nei betyr at forholdet ikke er i orden. Parenteser er brukt når et forhold er delvis i orden, eller det er uklart i hvilken grad dette er tilfelle. Vi har brukt skjønn om forholdet skal klassifiseres som (Ja) eller (Nei).

Anbefalingene som går på obligatorisk opplæring av og informasjon til folkevalgte (anbefaling nr.1) og utarbeidelse av eierskapsmeldinger (anbefaling nr. 4) ser vi på samlet for alle selskaper tilhørende en (fylkes)kommune ved såkalte eierskapsforvaltningsprosjekter. Vi har nylig levert et eierskapsforvaltningsprosjekt for Rogaland fylkeskommune (rapport november 2018).

⁷⁰ Samlet godtgjørelse til styret var 792 708 kroner i 2018. Ytelse til direktør samme år var ca. 1,25 millioner kroner.

⁷¹ KS Styrevervregister er rettet mot folkevalgte og ledere i fylkes(kommunene). Opplysninger om roller innhentes automatisk fra Brønnøysund.

Statens prinsipper for god eierstyring og selskapsledelse

Artikkel / Sist oppdatert: 08.01.2018 / Nærings- og fiskeridepartementet

Prinsipper for god eierstyring og selskapsledelse (corporate governance) er retningslinjer som søker å klargjøre rolledelingen mellom eiere, styre og ledelse utover det som følger av lov. God eierstyring og selskapsledelse bidrar til verdiskapning og til å styrke tillit til og åpenhet rundt selskapet.

I 2002 ble statens prinsipper for eierstyring og selskapsledelse utformet. Disse ti prinsippene angir hvordan staten vil agere som eier og hvilke overordnede forventninger staten har som eier. Prinsippene er i tråd med allment aksepterte eierstyringsprinsipper, herunder [Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse](#) som utgis av Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse (NUES) og [OECDs retningslinjer for eierstyring og selskapsledelse i statlig eide selskaper](#).

Statens prinsipper fremgår av Meld. St. 27 (2013-2014) Et mangfoldig og verdiskapende eierskap (eierskapsmeldingen):

1. Aksjeeiere skal likebehandles.
2. Det skal være åpenhet knyttet til statens eierskapsutøvelse og selskapets virksomhet.
3. Eierbeslutninger og vedtak skal foregå på generalforsamling.
4. Styret er ansvarlig for å utarbeide klare mål og strategier for selskapet innenfor rammen av vedtektene, staten stiller forventninger til selskapets resultater.
5. Kapitalstrukturen i selskapet skal være tilpasset selskapets formål og situasjon.
6. Styresammensetningen skal være kjennetegnet av kompetanse, kapasitet og mangfold ut fra det enkelte selskaps egenart.
7. Styret har det overordnede ansvaret for forvaltningen av selskapet og skal herunder ivareta en uavhengig kontrollfunksjon overfor selskapets ledelse på vegne av eierne.
8. Styret bør ha en plan for eget arbeid, arbeide aktivt med egen kompetanseutvikling og evaluere sin virksomhet.
9. Lønns- og insentivordninger bør utformes slik at de fremmer verdiskapningen i selskapet og fremstår som rimelige.
10. Selskapet skal arbeide målrettet for å ivareta sitt samfunnsansvar.

Statens prinsipper for eierstyring og selskapsledelse skal bidra til god eierforvaltning som sikrer statens verdier og bidra til verdiskapning i selskapene der staten er eier. Prinsippene knyttet til hhv. utforming av mål for avkastning og utbytte, kapitalstruktur, valg av styre/styresammensetning, bærekraft og samfunnsansvar samt insentiv- og kontrollsystemer, er i denne sammenheng særlig aktuelle.

Statens prinsipper skal videre bidra til å sikre likeverdighet mellom aksjeeierne. Staten skal opptre på samme vilkår og følgelig med de samme rettigheter og plikter som enhver annen aksjeeier. For private aksjeeiere er det av særlig betydning at staten, som i mange selskaper er en dominerende eier, ikke opptrer slik at andre aksjeeieres rettigheter eller økonomiske interesser påvirkes negativt. Det er derfor lagt vekt på hensynet til likebehandling av aksjeeiere, og åpenhet knyttet til statens eierskap.

Børsnoterte selskaper skal gi en samlet redegjørelse for selskapets eierstyring og selskapsledelse iht. [Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse](#). Staten som eier forventer at også selskaper som er heleid av staten følger anbefalingen der denne passer.